



OP Yrityspankki Oyj:n toimintakertomus ja tilinpäätös 2017

Sisällysluettelo

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2017	6
Toimintaympäristö	7
Konsernin tulos	8
Keskeiset tapahtumat tammi-joulukuussa	9
Konsernin vakavaraisuus	10
Luottoluokitukset	11
Riskienhallinta	11
Konsernin riskiasema	11
Segmenttien tulos	14
Pankkitoiminta	14
Vahinkovakuutus	16
Muu toiminta	19
Konsernin rakennejärjestelyt	20
Henkilöstö ja palkitseminen	20
Hallinnointi ja johto	20
Vastuullisuus	21
Yhteisvastuu	21
Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja	21
OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä	22
Vuoden 2018 näkymät	22
Keskeiset tuloslaskelma ja tase-erät sekä taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut	23
Tunnuslukujen laskentakaavat	26
 KONSERNITILINPÄÄTÖS (IFRS)	 28
Konsernin tuloslaskelma	28
Konsernin laaja tuloslaskelma	29
Konsernitase	30
Konsernin oman pääoman muutoslaskelma	31
Konsernin rahavirtalaskelma	32
Segmenttikohtaiset tiedot	34
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	37
Liite 1. OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	39
Liite 2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet	58
 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	 72
Liite 3. Korkokate	72
Liite 4. Vakuutuskate	73
Liite 5. Nettopalkkiotuotot	73
Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuotot	74
Liite 7. Liiketoiminnan muut tuotot	76
Liite 8. Henkilöstökulut	76
Liite 9. Poistot ja arvonalentumiset	76
Liite 10. Liiketoiminnan muut kulut	77
Liite 11. Saamisten arvonalentumiset	77
Liite 12. Tuloverot	78
 VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	 79
Liite 13. Käteiset varat	79
Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta	79
Liite 15. Kaupankäynnin rahoitusvarat	79
Liite 16. Johdannaissoimukset	80
Liite 17. Saamiset asiakkailta	81
Liite 18. Sijoitusomaisuus	82
Liite 19. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset	84
Liite 20. Aineettomat hyödykkeet	85
Liite 21. Aineelliset hyödykkeet	88
Liite 22. Muut varat	89
Liite 23. Verosaamiset ja -velat	90

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	92
Liite 24. Velat luottolaitoksille	92
Liite 25. Johdannaissoimukset	92
Liite 26. Velat asiakkaille	93
Liite 27. Vakuutusvelka	94
Liite 28. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	98
Liite 29. Varaukset ja muut velat	101
Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	105
Liite 31. Oma pääoma	107
 MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	109
Liite 32. Uudelleenluokitellut saamistodistukset	109
Liite 33. Annetut vakuudet	109
Liite 34. Saadut rahoitusvakuudet	110
Liite 35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	110
Liite 36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	111
 VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	116
Liite 37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	116
Liite 38. Ehdolliset velat ja varat	116
Liite 39. Muut vuokrasopimukset	116
Liite 40. Johdannaissoimukset	117
Liite 41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely	121
 MUUT LIITETIEDOT	122
Liite 42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa	122
Liite 43. Lähipiiritapahtumat	125
Liite 44. Muuttuva palkitseminen	127
Liite 45. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	130
 RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT	131
Liite 46. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakautuma	131
 PANKKITOIMINNAN JA MUUN TOIMINNAN RISKIASEMA	133
Liite 47. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot	133
Liite 48. Vastuut	133
Liite 49. Vastuut sektoreittain	134
Liite 50. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset	135
Liite 51. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys	138
Liite 52. Saadut vakuudet vakuuslajeittain	138
Liite 53. Varainhankinnan rakenne	138
Liite 54. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	139
Liite 55. Likviditeettireservi	140
Liite 56. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan	141
Liite 57. Korko- ja markkinariskin herkkyysanalyysi	142
 VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA	143
Liite 58. Vahinkovakuutustoiminnan riskinotto-kyky	143
Liite 59. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys	143
Liite 60. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakautumia	144
Liite 61. Suurvahinkojen kehitys	144
Liite 62. Vakuutusliikkeen kannattavuus	145
Liite 63. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja	146
Liite 64. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma	146
Liite 65. Sijoitustoiminnan riskiasema	147
Liite 66. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi	148
Liite 67. Korkoriski	148
Liite 68. Valuuttariski	149
Liite 69. Vastapuoliriski	150

VAKAVARAISSUUS	151
Liite 70. Omat varat	151
Liite 71. Omien varojen vähimmäisvaatimus	152
Liite 72. Vakavaraisuuden tunnusluvut	153
Liite 73. Yritysvastuut toimialoittain	154
Liite 74. Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)	155
Liite 75. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)	156
Liite 76. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski	156
 EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS).....	 158
Emoyhtiön tuloslaskelma	158
Emoyhtiön tase	159
Emoyhtiön rahavirtalaskelma	162
Laatimisperiaatteet	164
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS	174
 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	 175
Liite 1. Korkotuotot ja korkokulut	175
Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot	175
Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	175
Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut	176
Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	176
Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	177
Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos	177
Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	177
Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot	177
Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	177
Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut	178
Liite 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista	178
Liite 13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain	178
 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	 179
Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta	179
Liite 15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	179
Liite 16. Rahoitusleasingsoimuksin vuokralle annettu omaisuus	179
Liite 17. Saamistodistukset	180
Liite 18. Uudelleen luokitellut saamistodistukset	181
Liite 19. Osakkeet ja osuudet	182
Liite 20. Johdannaissopimukset	182
Liite 21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana	185
Liite 22. Muut varat	186
Liite 23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	186
Liite 24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat	187
Liite 25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	187
Liite 26. Muut velat	187
Liite 27. Siirtovelat ja saadut ennakot	188
Liite 28. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	188
Liite 29. Oma pääoma	189
Liite 30. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat	190
Liite 31. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	191
Liite 32. Taseen luokittelu	191
Liite 33. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	193
Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät	194
 MUUT LIITETIEDOT.....	 195
Liite 35. Muuttuva palkitseminen	195
Liite 36. Annetut vakuudet	196
Liite 37. Eläkevastuut	196
Liite 38. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut	196
Liite 39. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	197
Liite 40. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä	197
Liite 41. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri	197

Liite 42. Omistukset muissa yrityksissä	198
Liite 43. Maakohtaiset tiedot	199
Liite 44. Notariaattitoiminta	199
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset sekä tilinpäätösmerkintä.....	200
Tilintarkastuskertomus	

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2017

- Konsernin tulos ennen veroja oli 535 miljoonaa euroa (504). Oman pääoman tuotto oli 10,6 prosenttia (10,4).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 344 miljoonaan euroon (260) sijoitustoiminnan nettotuottojen ja korkokatteen kasvettua. Luottokanta kasvoi 9,5 prosenttia 20,1 miljardiin euroon. Kulu-tuotto-suhde oli 31,4 prosenttia (32,8).
- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja pieneni 193 miljoonaan euroon (231). Diskonttokoron alentaminen heikensi vakuutuskatetta ja operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta, joka oli 96,1 prosenttia (87,6). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 135 miljoonaa euroa (85).
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -2 miljoonaa euroa (13). Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.
- CET1-vakavaraisuus oli 16,0 prosenttia (14,9). Tavoite on 15 prosenttia.
- Jouko Pölönen eroaa OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtajuudesta 30.4.2018.
- Vuoden 2018 näkymät: OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2017.

	1-12/2017	1-12/2016	Muutos, %
Tulos ennen veroja, milj. €			
Pankkitoiminta	344	260	32,2
Vahinkovakuutus	193	231	-16,7
Muu toiminta	-2	13	
Konserni yhteensä	535	504	6,0

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2016 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2016 lopun tilannetta, ellei toisin mainita.

Taloudelliset tavoitteet	31.12.2017	31.12.2016	Tavoite
Asiakaskokemus, NPS (-100-+100)	69	58	70, yli ajan 90
CET1-vakavaraisuus, %	16,0	14,9	15
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	17,8	17,0	22
			Kulutaso 2020 alle 2015 tason (475)
Nykyliiketoiminnan kulut*, milj. €	534	471	
Osinkosuhte tilikauden tuloksesta, % **	49,7	50,4	50

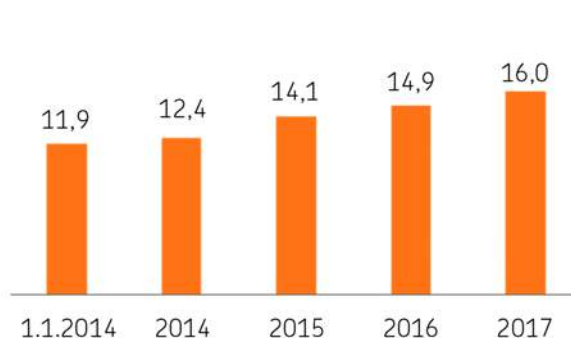
*Kuluista vähennetty terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan kulut. Liukuva 12 kuukautta.

** Hallituksen esitys

Tulos ennen veroja, milj. €



Ydinvakavaraisuussuhde (CET1),%



Toimintaympäristö

Suhdannekehitys vahvistui selvästi vuonna 2017. Luottamus talouteen koheni edelleen vuoden loppua kohti. Maailmantalous kasvoi ennakkotietojen mukaan nopeimmin yli viiteen vuoteen. Euroalueen talouskasvu ylsi viime vuonna parhaaseen vauhtiinsa kuluvalle vuosikymmenellä.

Inflaatio säilyi maltillisena suotuisasta talouskehityksestä huolimatta. Euroopan keskuspankki (EKP) jatkoi elvyttävää politiikkaansa. EKP osti arvopapereita markkinoilta koko vuoden ajan 60 miljardilla eurolla kuukaudessa, ja ohjauskorot pysyivät ennallaan.

Euribor-korot säilyivät negatiivisina. 12 kuukauden Euribor-korko laski hieman runsaan likviditeetin vuoksi, mutta kolmen kuukauden Euribor-korko pysyi ennallaan. Pidemmät korot nousivat hieman vuoden aikana.

Suomessa talous kasvoi vahvasti laajalla rintamalla. Vienti elpyi kovimpaan vauhtiin kuluvalle vuosikymmenellä. Yritykset lisäsivät investointejaan parantuneen kannattavuuden ja lisäkapasiteetin tarpeen myötä.

Kuluttajien luottamus nousi suotuisan työllisyyskehityksen tukemana ennätystasolle, mikä siivitti kulutuksen hyvään kasvuun. Rakentaminen oli runsasta, asuntokauppa vilkastui, ja asuntojen hinnat nousivat keskimäärin hieman.

Talouskehitys jatkuu lähiaikoina myönteisenä niin euroalueella kuin Suomessa. Rahapolitiikka alkaa kiristyä vuoden aikana, mutta lyhyet korot nousevat vain vähän. Lähiaikojen suurimmat riskit liittyvät rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntymiseen sekä poliittiseen ympäristöön.

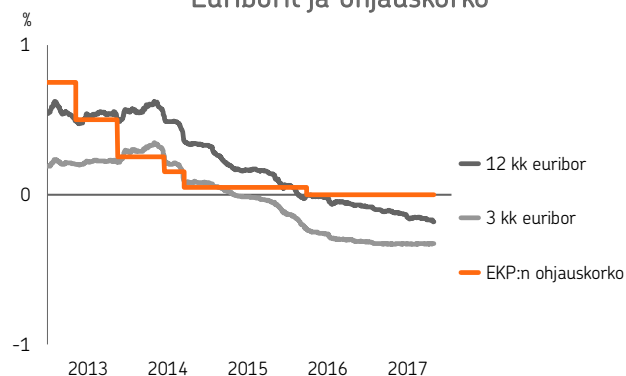
Kotitalouksien luottokanta kasvoi edellisestä vuodesta 2,7 prosenttia. Kulutusluottoja nostettiin viime vuotta vilkkaammin. Uusien nostettujen asuntoluottojen keskikorko laski edelleen ja päätyi alle prosenttiin. Yritys- ja asuntoyhteisöluotot lisääntyivät 4,3 prosenttia vuoden takaisesta. Kotitalous- ja yritysluottojen kysynnän odotetaan vilkastuvan edelleen.

Talletuskannan vuosikasvu kiihtyi 6,1 prosenttiin, ja kotitalouksien talletuskannan kasvuvauhti hidastui 3,3 prosenttiin. Yritystalletukset lisääntyivät 8,0 prosenttia vuoden takaisesta julkisyhteisötalletusten kasvun jatkuessa vilkkaana.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kasvoi vuonna 2017 8,9 prosenttia 116,2 miljardiin euroon. Kasvusta 4,5 miljardia euroa oli peräisin nettomerkinnoista, ja 5,1 miljardia euroa johtui suotuisasta markkinakehityksestä.

Kansantalouden hyvä vire ja sijoitusmarkkinoiden myönteinen kehitys tukivat vakuutusala. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kiristynyt hintakilpailu sekä henkilöasiakkaissa että yritys- ja yhteisövuakuutuksissa kuitenkin painoi maksutulon kehitystä.

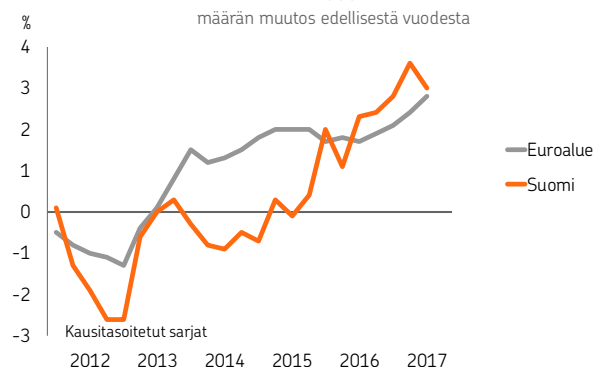
Euriborit ja ohjauskorko



Lähde: Suomen Pankki

BKT

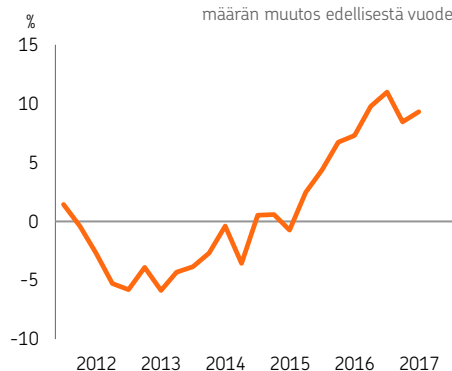
määrän muutos edellisestä vuodesta



Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

määrän muutos edellisestä vuodesta



Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos



Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoituslaitos Oy

Konsernin tulos

Milj. €	1–12/2017	1–12/2016	Muutos, %
Korkokate	259	228	13,8
Vakuutuskate	459	534	-14,1
Nettopalkkiotuotot	-24	-4	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	389	247	57,1
Liiketoiminnan muut tuotot	38	33	15,5
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	-2	
Tuotot yhteensä	1 121	1 037	8,2
Henkilöstökulut	164	162	1,2
Poistot ja arvonalentumiset	64	51	26,1
Liiketoiminnan muut kulut	344	281	22,7
Kulut yhteensä	573	494	16,0
Saamisten arvonalentumiset	12	37	-66,4
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	5,0
Tulos ennen veroja yhteensä	535	504	6,0

Tammi-joulukuu

Konsernin tulos ennen veroja oli 535 miljoonaa euroa (504). Tuotot kasvoivat 8,2 prosenttia ja kulut 16 prosenttia. Tuotot kasvoivat sekä pankki- että vahinkovakuutustoiminnassa. Tuottoja kasvatti etenkin sijoitustoiminnan nettotuotot. Kuluja kasvatti ICT-kulujen kasvu.

Korkokate kasvoi 259 miljoonaan euroon (228). Pankkitoiminnan korkokate vahvistui varainhankintakustannusten laskettua ja luottokannan kasvettua. Korkokatetta pienensi Muu toiminta - segmentin johdannaistoiminnan korkokate.

Vakuutuskate laski 459 miljoonaan euroon (534) korvauskulujen kasvettua. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 12 miljoonaa euroa henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuottojen kasvettua. Lisääntynyt hintakilpailu heijastui tuottojen kehitykseen niin henkilö- kuin yritysasiakkaissa. Diskonttokoron alentamissuunnitelman nopeutus kasvatti korvauskuluja 102 miljoonaa euroa (55). Lisäksi vahinkokehitys oli vertailukautta heikompi.

Nettopalkkiotuotot jäivät 24 miljoonaa euroa negatiiviseksi (-4). Konserni maksaa jäsenpankeille vahinkovakuutusten ja johdannaisten myynnistä palkkioita, jotka kasvattavat palkkiokuluja ja kääntävät nettopalkkiotuotot negatiiviseksi. Palkkiotuotot kasvoivat vertailukaudesta 6 miljoonaa euroa. Tuottoja kasvattivat arvopaperivälityksen ja arvopapereiden liikkeeseen laskun palkkiotuotot. Tilikauden tuottoja kasvattivat myös vertailukautta suuremmat korttitoiminnan palkkiotuotot. Tuottoja pienensi maksuliikkeen ja vakuutusten välityksen palkkiotuottojen lasku. Palkkiokuluja kasvattivat jäsenpankeille maksetut vertailukautta suuremmat palkkiot johdannaisten ja valuuttatuotteiden myynnistä sekä korttitoiminnasta maksetut palkkiot. Palkkiokulut ilman jäsenpankeille maksettuja palkkioita pienenevät vertailukaudesta maksuliikkekulujen laskun johdosta.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 389 miljoonaa euroa (247). Arvopaperikaupan nettotuotot kasvoivat yhteensä 69 miljoonaa euroa, josta markkinamuutoksista johtuva johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin positiivisten arvonmuutosten (CVA) osuus oli 32 miljoonaa euroa. Lisäksi tuottoja paransivat Muu toiminta - segmentin johdannaistoiminnan tuotot. Myytävissä olevien varojen nettotuotot olivat 196 miljoonaa euroa (137). Niitä kasvattivat vertailukaudesta oman pääoman ehtoisten sijoitusten myyntivoittojen kasvu 87 miljoonalla eurolla sekä osinkojen ja voitto-osuuksien kasvu 14 miljoonalla eurolla sekä pienensivät saamistodistusten myyntitappiot 56 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät arvonalentumisia yhteensä 5 miljoonaa euroa (20).

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat ja olivat 38 miljoonaa euroa (33). Tuottoja kasvattivat terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan tuotot sekä korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätelaitekannan myynnistä saatu myyntivoitto.

Kokonaiskulut kasvoivat 16 prosenttia ja olivat 573 miljoonaa euroa (494). Henkilöstökulut kasvoivat vertailukaudesta 1,2 prosenttia etuuspohjaisten eläkekulujen kasvettua. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat ICT-kulujen kasvu 39 miljoonalla eurolla. Lisäksi liiketoiminnan muut kulut kasvoivat yhteensä 12 miljoonaa euroa terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen sekä jäsenpankeille maksettujen likviditeettireservin hyvityksien johdosta. Poistoja kasvatti lähinnä ICT-investointeihin liittyvä poistojen ja arvonalentumisten kasvu etenkin vahinkovakuutustoiminnassa.

Kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostui ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. Kehittämisestä suurin osa kohdistui nykyliiketoimintaan.

Kehittämismenot olivat tammi-joulukuussa 99 miljoonaa euroa (75). Nämä sisältävät lisenssimaksuja, ostettuja palveluita, muita hankkeisiin liittyviä ulkoisia kustannuksia sekä omaa työtä. Kehittämismenoista on aktivoitu 46 miljoonaa euroa (39).

Saamisten arvonalentumiset olivat 12 miljoonaa euroa (37). Niiden osuus luotto- ja takaukannasta oli 0,05 prosenttia (0,18).

Käyvän arvon rahasto ennen veroja pieneni vuodenvaihteesta ja oli kauden lopussa 204 miljoonaa euroa positiivinen (245).

Keskeiset tapahtumat tammi-joulukuussa

EKP:n kohdennettu rahoitusoperaatio TLTRO-II

EKP tarjosi euroalueen luottolaitoksille neljä kohdennettua neljän vuoden mittaista pitempiaikaista rahoitusoperaatiota (TLTRO-II), joilla se pyrkii ensisijaisesti tukemaan kasvua. Pankit voivat lainata TLTRO-II-operaatioista määrän, joka vastaa enintään 30 prosenttia niiden vuoden 2016 tammikuun lopun lainakannasta euroalueen yrityksille ja kotitalouksille lukuun ottamatta kotitalouksien asuntolainoja. Ylläpitääkseen vahvaa kasvua OP Ryhmä osallistui tilikaudella TLTRO-II-operaatioihin yhteensä 1 miljardilla eurolla. Yhteensä OP Ryhmä on osallistunut TLTRO-II-operaatioihin 4 miljardilla eurolla.

Pk-yrityksille suunnatut rahoitusohjelmat

OP Ryhmä on välittäjänä kahdessa Euroopan investointirahaston (EIR) takaamassa pk-yritysten rahoitusohjelmassa, jotka mahdollistavat yhteensä 300 miljoonan euron rahoituksen. EIR antaa luotoille 50 prosentin riskinjakotakuksen. Ohjelmat on suunnattu kasvavien ja innovatiivisten yritysten hankkeisiin sekä investointeihin. Ensimmäisen rahoitusohjelman sopimus allekirjoitettiin maaliskuussa 2016 ja se on tarkoitettu alle 500 henkilöä työllistävälle yrityksille. Tammikuussa 2017 allekirjoitetun sopimuksen kohderyhmää puolestaan ovat alle 250 henkilöä työllistävät yritykset. OP on myöntänyt ohjelmien puitteissa jo 315 yrityslainaa ja yhteensä lähes 180 miljoonaa euroa. Rahoittamalla pieniä ja keskiuuria yrityksiä, joilla on kasvupotentiaalia, OP Ryhmä on mukana tukemassa tulevaisuuden talouskasvua ja työllisyyttä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityspyyntö

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden myynti

OP Ryhmä ja Nets allekirjoittivat 5.4.2017 sopimuksen, jonka mukaisesti OP myi korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätelaitekantansa digitaaliseen maksujenvälitykseen erikoistuneelle Netsille. Tilitys- ja maksupäätepalveluiden avulla kauppiat voivat ottaa vastaan korttimaksuja ostosten maksutapana. Kaupan myötä OP:ltä siirtyi Netsille noin 15 000 kauppiaan korttitilitys- ja maksupäätepalvelusopimukset. OP ja Nets ovat tehneet

yhteistyötä kaupan kohteena olevissa palveluissa vuodesta 2011 lähtien. Kaupasta tuloutui OP Yrityspankki -konsernin tulokseen 2 miljoonaa euroa.

OP Joukkorahoitus käynnistettiin

Syyskuussa käynnistettiin OP Joukkorahoitus: täysin digitaalinen palvelu, joka yhdistää rahoitusta tarvitsevat yritykset ja sijoittajat. OP toimii palvelussa rahoituksen välittäjänä. Palvelu on yrityksille uudenlainen kasvun rahoitusmuoto ja sijoittajille tapa tukea arvojensa mukaista toimintaa ja paikallisia yrityksiä. Joukkorahoitus sopii erityisesti voimakkaasti kasvavien pienten ja keskiuurten yritysten rahoittamiseen.

Parhaimmillaan joukkorahoitus luo uutta kasvua ja työtä Suomeen, ja sopii siksi rahoitusmuotona OP:n yhteisölliseen toimintaan.

Timo Ritakalliosta hallituksen puheenjohtaja

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto nimitti 20.9.2017 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallion OP Ryhmän uudeksi pääjohtajaksi. Nimityksen myötä hänestä tulee myös OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja. Hän aloittaa OP Ryhmässä 1.3.2018. OP Ryhmän pääjohtaja ja OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviä hoitaa uuden puheenjohtajan tehtävään siirtymiseen asti Tony Vepsäläinen.

Tehokkuustavoitetta täsmennettiin

Hallintoneuvosto täsmensi 26.10.2017 OP Ryhmän tehokkuustavoitetta. Aiempi tavoite oli, että OP Ryhmän nykyliiketoiminnan kulut ovat vuonna 2019 enintään samalla tasolla kuin vuonna 2015. Uusi tavoite on, että OP Ryhmän nykyliiketoiminnan kulut ovat vuonna 2020 vuoden 2015 tasolla. OP Yrityspankin hallitus päivitti kulutavoitteen vastamaan ryhmän tavoitetta.

EIP-rahoitus tukemaan keskiuurten ja suurten yritysten investointeja

Euroopan investointipankki (EIP) on sopinut OP:n kanssa riskinjakotakausrahoitusmallista suurille ja keskiuurille yrityksille. Marraskuussa allekirjoitettiin sopimus OP Yrityspankin ja EIP:n välillä. Sopimuksen myötä OP tuo keskiuurten suomalaisyritysten saataville 300 miljoonan euron rahoituspaketin. Riskinjakotakausta kohdennetaan OP Yrityspankin keskiuurten yritysten sopiviin rahoitushankkeisiin.

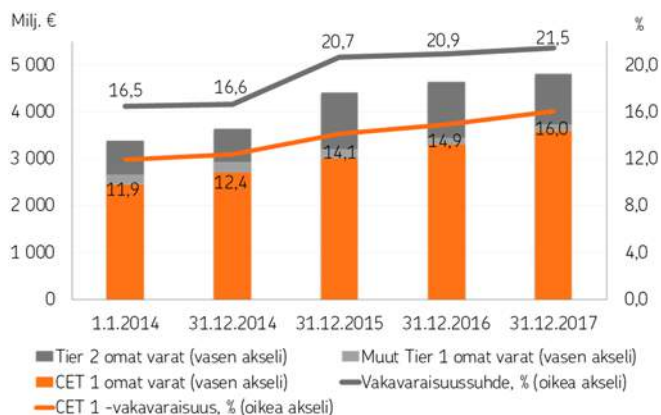
Sopimus kohdentuu yksittäisiin hankkeisiin ja mahdollistaa enintään 20 sopimusta takauksen piiriin. Riskinjakotakausta voidaan soveltaa hankkeisiin, joissa rahoituksen määrä on 7,5–50 miljoonaa euroa. EIP luottoluokittelee ja hinnoittelee itsenäisesti rahoituksen takauksen osalta, eikä riskinjakomallissa synny hinnoitteluhuötyä, jota asiakkaalle voitaisiin siirtää.

Jouko Pölönen eroaa OPn palveluksesta

Jouko Pölönen eroaa OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtajuudesta 30.4.2018 siirtyäkseen Ilmarisen toimitusjohtajaksi. Jouko Pölönen on ollut ryhmän palveluksessa vuodesta 2001 ja vastannut vuodesta 2014 johtokunnan jäsenenä ryhmätasoisesta pankkiliiketoimintasegmentistä.

Konsernin vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus



Luottolaitosvakavaraisuus

Konsernin CET1-vakavaraisuus oli tilikauden lopussa 16,0 prosenttia (14,9). Konsernin tavoite CET1-vakavaraisuudelle on 15 prosenttia.

Luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteeseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

Ydinpääoma oli tilikauden lopussa 3,6 miljardia euroa (3,3). Ydinpääomaa kasvattivat Pankkitoiminta- ja Muu toiminta - segmenttien tulokset sekä osingot vakuutusyhtiöiltä.

Kokonaisriski oli tilikauden lopussa 22,3 miljardia euroa (22,1), eli 1,1 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot alenivat viime vuodenvaihteen tasolta luottokannan laadun parannuttua ja laskennan optimoinnin seurauksena. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sisältyy konsernin sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 3,7 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

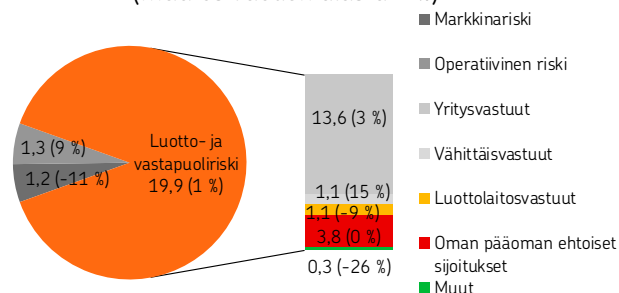
OP Yrityspankki -konserni kuuluu OP Ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti joulukuussa 2017 edelleen olla asettamatta pankeille syklisyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta. Asuntolainoille tuli voimaan 15 prosentin riskipainoalaraja vuoden 2018 alusta lukien vähintään kahdeksi vuodeksi. Asuntoluottojen riskipainoalaraja kohdistuu OP Ryhmään, eikä sillä ole vaikutusta OP Yrityspankkiin.

Valtiovarainministeriö on valmistelemassa järjestelmäriskipuskurin lisäämistä luottolaitoslakiin. Luonnosten mukaan Finanssivalvonta voisi asettaa järjestelmäriskipuskurin 0–5 prosenttiin.

Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot on esitetty liitetiedoissa 70–76.

Kokonaisriski 31.12.2017, yhteensä 22,3 mrd. € (muutos vuoden alusta 1 %)



EKP:n valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäpääomavaatimus huomioiden OP Ryhmän vakavaraisuuden minimitaso on CET1-vakavaraisuudelle 10,75 prosenttia ja vakavaraisuussuhteelle 14,25 prosenttia. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. Tämä ohjeistus mukaan lukien OP Ryhmän CET1-vakavaraisuusvaade on 11,75 prosenttia. OP Ryhmän vakavaraisuus ylittää uuden minimitason selvästi. EKP:n harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus ei koske OP Yrityspankkia.

OP Ryhmä sai 2.2.2017 EKP:n päätöksen asettaa OP Ryhmän vähittäisvastuille riskipainolattiat 18 kuukauden määräajaksi. Päätöksen taustalla ovat EKP:n havaitsemat puutteet OP Ryhmän vakavaraisuuden laskennassa käyttämän IRBA-menetelmän (Internal Ratings Based Approach) hallinnointi- ja validointiprosessissa, erityisesti validointien viivästyminen. Keskeisimmät puutteet on jo korjattu. Jäljellä olevien puutteiden korjaaminen etenee suunnitellusti. Päätös ei koske OP Yrityspankkia.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on

oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen on määrittämässä kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärää OP Ryhmän tasolla.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Vakavaraisuusasema oli hieman viime vuodenvaihteen tasoa heikompi. Osingonmaksut laskivat omien varojen määrää.

Vahinkovakuutuksen Solvenssi II

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Omat varat, milj. €*	902	983
Pääomavaade, milj. €*	666	687
Solvenssisuhde, %*	135	143
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	135	127

*siirtymäsäännökset huomioiden.

Luottoluokitukset

OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset 31.12.2017

Luokitus-	Lyhyt varain-		Pitkä	
laitos	hankinta	Näkymä	varain-	Näkymä
			hankinta	
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset 31.12.2017

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's	A+	Vakaa
Moody's	A3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä ja OP Vakuutus Oy:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. Yhtiöiden luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

OP Yrityspankki Oyj:n ja OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset eivät muuttuneet tilikaudella.

Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa 2017 OP Yrityspankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen AA- ja lyhyiden luottojen luokituksen A-1+ ja säilytti näkymät vakaina. Samassa yhteydessä Standard & Poor's vahvisti myös OP Vakuutus Oy:n luottoluokituksen A+ ja vakaat näkymät.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden

saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinotto-kykyyn.

OP Yrityspankki -konsernin toiminnan merkittävät riskit ovat luottoriski, markkinariski, likviditeettiriski, vakuutusriski ja keskittymäriski. Strategiset riskit, maineriski ja operatiiviset riskit (ml. compliance-riski) liittyvät olennaisesti kaikkiin liiketoimintoihin.

Riskienhallinnan periaatteet on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedossa 2 "OP Yrityspankki -konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet".

Konsernin riskiasema

Vahva riskinotto-kyky ja maltillinen tavoiteriskitaso pitivät luottoriskiaseman vakaana.

Konsernin rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä.

Konsernin markkinariskiasema oli tilikaudella vakaa. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 89 miljoonaa euroa (95). VaR-tunnusluku sisältää vahinkovakuutusyhtiön kokonaistaseen, trading-toiminnan ja muun toiminnan likviditeettireservin sekä sisäisen pankin korkoposition.



Operatiivisten riskien arvioidaan olevan maltillisella tasolla. Toiminnan ja palveluiden kehittämisen nopeus asettaa kuitenkin lähivuosina riskienhallinnalle lisähaasteita. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui tilikaudella noin 1,0 miljoonan euron (0,4) kustannukset.

Etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskisiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Tilikaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pienentyminen paransi tilikauden laajaa tulosta ennen veroja 4 miljoonaa euroa. Nettovelkaa supistivat sijoitustoiminnan hyvä tuotto ja työeläkkeiden tulevien eläkkeiden korotus oletuksen aleneminen sekä kasvattivat OP-Eläkekassan kokemukseräiset tarkistukset. Vertailukaudella etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden

nettovelan kasvu heikensi laajaa tulosta ennen veroja 79 miljoonaa euroa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 195 miljoonaa euroa (198). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Arvon alentumisen määrä oli 0,05 prosenttia (0,18) luotto- ja takauskannasta.

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut (ml. johdannaisten asiaskaspaat) olivat 31,6 miljardia euroa (29,3). Luottokelpoisuudeltaan parhaiden luottoluokkien 1–5,5 osuus kokonaisvastuista (pois lukien henkilöasiakkaat) oli 66,4 prosenttia (65,9). Heikoimpien luottoluokkien 11–12 osuus oli 0,6 prosenttia (0,7). Pankkitoiminnan kokonaisvastuista yritysastuut (ml. asuntoyhteisöt sekä vähittäisvastuiden yritysasiakkaat) muodostivat 87,9 prosenttia (88,1). Yritysvastuista investointitasolle (luottoluokat 1–5,5) luokiteltujen vastuiden osuus oli 65,4 prosenttia (64,9) ja kahden heikoimman luottoluokan vastuut olivat 187 miljoonaa euroa (196) eli 0,7 prosenttia (0,8).

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut vastuuryhmittäin, mrd. €

	31.12.2017	31.12.2016	Muutos
Yritysvastuut*	27,8	25,8	1,9
Vähittäisvastuut	1,7	1,5	0,2
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1,2	0,7	0,4
Julkisyhteisöt	1,0	1,2	-0,3
Yhteensä	31,6	29,3	2,3

* ml. asuntoyhteisöt sekä vähittäisvastuiden yritysasiakkaat

Pankkitoiminnan kokonaisvastuut luottoluokittain*, mrd. €

Luottoluokka	31.12.2017	31.12.2016	Muutos
1,0–2,0	2,2	1,7	0,5
2,5–5,5	17,7	16,6	1,1
6,0–7,0	6,5	5,9	0,6
7,5–9,0	3,2	3,2	0,0
9,5–10,0	0,2	0,2	0,0
11,0–12,0	0,2	0,2	0,0
Yhteensä	29,9	27,8	2,1

* pl. henkilöasiakkaat

Neljän asiakkaan vastuut ylittivät 10 prosenttia asiakasriskiä kattavista omista varoista vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen. Suurten asiakasriskien määrä oli tilikauden lopussa 1,9 miljardia euroa (0,0) ja asiakasriskejä kattavat omat varat 4,3 miljardia euroa (4,6).

Yritys- ja asuntoyhteisövastuiden toimialakohtainen jakauma säilyi hyvin hajautuneena. Merkittävimmät toimialat olivat energia 14,8 prosenttia (13,2), kauppa 11,1 prosenttia (10,5) ja palvelut 9,6 prosenttia (7,3).

Baltian liiketoiminnan vastuut kasvoivat 2,5 miljardiin euroon (2,0), joka oli 7,8 prosenttia (6,9) Pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

Pankkitoiminnan vastuiden seurannassa siirryttiin käyttämään vastuuryhmiä aikaisemmin käytettyjen asiakassektorien sijaan. Vertailutiedot on oikaistu uuden seurannan mukaiseksi.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Ennustettujen elinikien piteneminen yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemutoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason lasku 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 27 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli tilikaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopulla 52 miljoonaa euroa (57). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisten lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausaste on pidetty vakaana.

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana tilikaudella. Sijoitusten määrä laski hieman, eikä omaisuuslajijakaumassa tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi ja muut

varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta laskisi maltillisesti.

Vakuuskelpoisten saamistodistusten määrän laskuun vaikutti muun muassa niiden käyttäminen vakuutena TLTRO-II-rahoitusoperaatioissa.

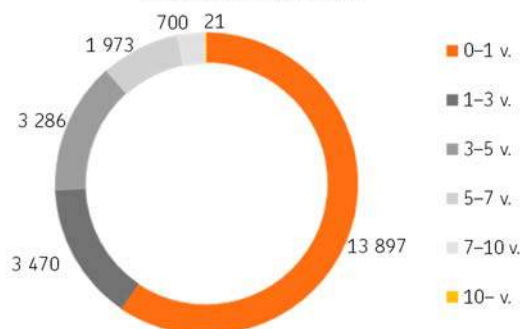
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Siirtymäsäännösten mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 80 prosenttia vuonna 2017 ja vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli joulukuun lopussa 123 prosenttia.

Likviditeettireservi

Mrd. €	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	12,8	9,3	37,2
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	9,1	11,2	-18,7
Vakuuskelpoiset yritysluotot		0,1	
Yhteensä	21,9	20,6	6,2
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,5	1,4	5,8
Likviditeettireservi markkina-arvoin	23,3	22,0	6,2
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	2,5
Likviditeettireservi vakuusarvoin	22,7	21,3	6,3

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.12.2017, milj.€



OP Ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle OP Yrityspankki Oyj:lle osuuspankit ja OP Osuuskunta tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Muu toiminta- ja Pankkitoiminta-segmenttien yhteenlasketuista vastuista 16,0 prosenttia muodostui OP Ryhmän (pl. OP Yrityspankki -konserni) vastuista. Nämä vastuut kasvoivat vuoden aikana 0,4 miljardia euroa eli 3,6 prosenttia. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP Osuuskunnan vastuut ovat investointitasoa.

Muu toiminta -segmentin kokonaisvastuut luottoluokittain, mrd. €

Luottoluokka	31.12.2017	31.12.2016	Muutos
1,0-2,0	31,5	29,7	1,8
2,5-5,5	5,6	6,8	-1,2
6,0-7,0	0,0	0,0	0,0
7,5-9,0	0,5	0,1	0,4
9,5-10,0	0,0	0,0	0,0
11,0-12,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	37,6	36,6	-1,0

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.12.2017, milj.€



Segmenttien tulos

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Muu toiminta -segmentissä esitetään liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta, esimerkiksi OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 344 miljoonaan euroon (260) korkokatteen ja sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvun seurauksena.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 9,5 prosenttia 20,1 miljardiin euroon.
- Saamisten arvonalentumisten osuus luotto- ja takauskannasta laski 0,05 prosenttiin (0,18).
- Kulu-tuotto-suhde oli 31,4 prosenttia (32,8).
- Pankkitoiminnan merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat rahoituksen ja maksamisen järjestelmien kehittämiseen.
- Vuoden 2017 lopussa avattiin edustusto Shanghaihin, Kiinaan, tukemaan suomalaisyritysten kasvua ja kansainvälistymistä Aasian markkinoilla.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1-12/2017	1-12/2016	Muutos, %
Korkokate	348	300	16,1
Nettopalkkiotuotot	129	142	-9,5
Sijoitustoiminnan nettotuotot	18	-16	
Liiketoiminnan muut tuotot	24	15	58,9
Tuotot yhteensä	520	442	17,6
Henkilöstökulut	54	54	0,6
Poistot ja arvonalentumiset	11	10	15,1
Liiketoiminnan muut kulut	98	81	20,5
Kulut yhteensä	163	145	12,7
Saamisten arvonalentumiset	12	37	-66,6
Tulos ennen veroja	344	260	32,2
Kulu-tuotto-suhde, %	31,4	32,8	
Luottokanta, mrd. €	20,1	18,0	11,7
Takauskanta, mrd. €	2,4	2,5	-5,8
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,25	1,41	
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,05	0,18	
Henkilömäärä	628	652	

Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi vuodessa 9,5 prosenttia 20,1 miljardiin euroon. Tilikaudella kasvuun vaikutti konsernin sisäinen asiakasvastuiden muutos 0,4 miljardia euroa. Muutoksella ei ollut vaikutusta OP Yrityspankki -konsernin luottokantaan. Takauskanta oli 2,4 miljardia euroa (2,5) ja sitovat nostamattomat luottolimiitit olivat 4,5 miljardia euroa (4,4).

Yritysten kumppanina OP Yrityspankki haluaa omalla toiminnallaan edistää kotimaisen yritystoiminnan menestystä ja kansainvälistymistä. Vuoden 2017 lopussa avattiin edustusto Shanghaihin, Kiinaan, tukemaan suomalaisyritysten kasvua ja kansainvälistymistä Aasian markkinoilla.

Syyskuussa käynnistettiin OP Joukkorahoitus: täysin digitaalinen palvelu, joka yhdistää rahoitusta tarvitsevat yritykset ja sijoittajat. OP toimii palvelussa rahoituksen välittäjänä. Joukkorahoitus sopii erityisesti voimakkaasti kasvavien pienten ja keskisuurten yritysten rahoittamiseen. Palvelun puitteissa on jo toteutettu yksi onnistunut joukkorahoituskierron ja joulukuussa käynnistettiin toinen joukkorahoituskohde, joka toteutui tammikuussa onnistuneesti.

Marraskuussa allekirjoitettiin sopimus riskinjakotakausrahoitusmallista suurille ja keskisuurille yrityksille Euroopan investointipankin (EIP) kanssa ensimmäisenä Euroopassa. Sopimuksen myötä OP Yrityspankki tuo keskisuurten

suomalaisyritysten saataville 300 miljoonan euron rahoituspaketin. Riskinjakotakaus kohdennetaan OP Yrityspankin keskiuurten yritysten sopiviin rahoitushankkeisiin. Lisäksi kaksi muuta käynnissä olevaa takausohjelmaa, SME InnovFin ja SME Initiative, ovat herättäneet kiinnostusta yritysasiakkaissamme, ja ohjelmien avulla pystytään hyvin tukemaan asiakkaidemme investointeja ja kasvua.

Odotukset korkojen noususta kasvattivat korkosuojien myyntiä henkilö- ja yritysasiakkaille. Esimerkiksi asuntolainoihin niitä otettiin lähes viisinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna.

Tammi-joulukuu

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 32,2 prosenttia 344 miljoonaan euroon (260). Tuotot kasvoivat 17,6 prosenttia ja kulut 12,7 prosenttia. Luottokannan kasvu ja positiivinen CVA-arvostus kasvattivat tuottoja vertailukaudesta. Tuottojen kasvun seurauksena kulu-tuotto-suhde parani 31,4 prosenttiin (32,8).

Luottokannan kasvun ja varainhankintakustannusten laskun seurauksena korkokate kasvoi 16,1 prosenttia 348 miljoonaan euroon.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot laskivat 9,5 prosenttia 129 miljoonaan euroon (142). Jäsenpankeille maksettiin vertailukautta suuremmat palkkiot johdannais- ja valuuttatuotteiden myynnistä, mikä kasvatti tilikauden palkkiokuluja.

Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti korkojen muutoksista ja muista markkinamuutoksista aiheutunut positiivinen CVA-arvostus. CVA-arvostus oli 21 miljoonaa euroa positiivinen, kun se oli vertailukaudella 12 miljoonaa euroa negatiivinen.

Liiketoiminnan muita tuottoja kasvattivat korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden myyntiin liittyneet 2 miljoonan euron tuotot, varainhankintakustannusten 3 miljoonan euron hyvitys Muu toiminta -segmentistä ja OP Vakuutus Oy:ltä OP Yrityspankkiin siirtyneiden asuntolainatakausten 1 miljoonan euron tuotot.

Pankkitoiminnassa nettoluottotappioiden ja arvonalentumisten määrä oli 12 miljoonaa euroa (37) eli 0,05 prosenttia luotto- ja takauskannasta (0,18). Lopullisia luottotappioita kirjattiin 35 miljoonaa euroa (37) ja arvonalentumisten peruutuksia 22 miljoonaa euroa (0).

Pankkitoiminnan kulut olivat 163 miljoonaa euroa (145). Henkilöstökulut olivat vertailukauden tasolla eli 54 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 20,5 prosenttia 98 miljoonaan euroon (81). ICT-kulut kasvoivat 13 miljoonaa euroa.

Tilikaudella OP Yrityspankin back office -toiminnot siirrettiin OP Ryhmässä keskitettyihin palveluihin, mikä pienensi Pankkitoiminnan henkilömäärää vertailukaudesta.

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja oli 193 miljoonaa euroa (231). Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 175 miljoonaa euroa (102). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 108 miljoonaa euroa (300).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 0,9 prosenttia (1,6). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 135 miljoonaa euroa (85).
- Eläkevastuiden diskonttokorko laskettiin syyskuussa 1,5 prosenttiin. Diskonttokoron alentaminen kasvatti korvauskuluja 102 miljoonaa euroa (55).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 96,1 prosenttia (87,6) ja operatiivinen liikekulusuhde 20,3 prosenttia (18,5). Yhdistetty kulusuhde oli 97,6 prosenttia (89,1). Diskonttokoron lasku ja heikko vahinkokehitys heikensivät yhdistettyjä kulusuhteita.
- OP Ryhmä myy Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä on allekirjoitettu 18.12.2017.
- Vahinkovakuutuksen perusjärjestelmän uudistus on aloitettu. Tilikaudella lanseerattiin uusi liikennevakuutus ja täysin digitaalisen OP Nano -palveluperheen kotivakuutus ja matkavakuutus.

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1–12/2017	1–12/2016	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1432	1 420	0,9
Korvauskulut	970	883	9,8
Muut kulut	3	3	4,3
Vakuutuskate	459	534	-14,0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	175	102	71,1
Muut nettotuotot	-61	-77	-20,1
Tuotot yhteensä	573	559	2,4
Henkilöstökulut	102	100	2,3
Poistot ja arvonalentumiset	50	40	25,7
Liiketoiminnan muut kulut	226	187	21,2
Kulut yhteensä	378	326	16,0
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	5,0
Tulos ennen veroja	193	231	-16,7
Yhdistetty kulusuhde, %	97,6	89,1	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	96,1	87,6	
Operatiivinen vahinkosuhde, %	75,8	69,1	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	20,3	18,5	
Operatiivinen riskisuhde, %	69,3	63,3	
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	26,9	24,3	
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	135	143	
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	78	61	
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin (run off -tulos)	35	60	
Henkilömäärä	1 774	1 730	

*Luku on esitetty siirtymäsäännökset huomioiden.

Henkilöasiakkaiden ja Baltian vakuutusmaksutuotot kasvoivat. Yritysiasiakkaiden vakuutusmaksutuotot jäivät vertailukautta pienemmäksi. Lisääntynyt hintakilpailu erityisesti liikennevakuutuksessa ja yritysvakuutuksissa heijastui tuottojen kehitykseen niin henkilö- kuin yritysasiakkaissa. Vahinkokehitys oli vertailukautta heikompi.

Pankki- ja vakuutusasiointista kertyviä OP-bonuksia käytettiin 2 314 000 vakuutuslaskuun (2 200 000), joista 327 000 laskua

(297 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 114 miljoonaa euroa (107).

Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä. Uusien vahinkoapu.op.fi-sivuston ja OP-mobiilin vahinkoilmoituspalvelun käyttö on ollut runsasta. Henkilöasiakkaiden vahingoista lähes 70 prosenttia ilmoitetaan

sähköisten kanavien kautta. Tilikaudella OP julkaisi uuden, täysin digitaalisen OP Nano -palveluperheen, jonka kotivakuutus lanseerattiin toukokuussa ja matkavakuutus syyskuussa. Pohjola Terveys Oy:n sairaalaverkosto täydentyi tilikaudella kahdella uudella Pohjola Sairaallalla. Helsingissä sijaitseva Pohjola Sairaala ja vuonna 2016 avattu Tampereen sairaala saivat rinnalleen toukokuussa avatun Oulun sairaalan ja elokuussa Kuopioon perustetun sairaalan. Kaikki neljä Pohjola Sairaala tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut sekä kuntoutuksen. Sairaalaverkosto valmistuu toukokuussa 2018 avautuvan Turun Pohjola Sairaalan myötä.

Hallintoneuvosto käsitteli kokouksessaan 28.9.2017 terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan strategian mukaisen laajentumisen seuraavia vaiheita. Tulevina vuosina liiketoimintaa on tarkoitus laajentaa muun muassa valtakunnallisen lääkäriasemaverkoston rakentamisen kautta. Lisäksi selvitetään palvelutarjonnan laajentamista ikääntyvien hoivapalveluihin.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Sairaaloitten palveluun. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-joulukuussa 97 (96).

OP Ryhmä myy Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä on allekirjoitettu 18.12.2017. Yrityskaupan on tarkoitus toteutua vuoden 2018 aikana, mikäli kaupalle saadaan viranomaisien hyväksyntä ja kaupan edellytykset muutoin täyttyvät.

Tammi-joulukuu

Tulos ennen veroja oli 193 miljoonaa euroa (231). Vakuutuskate laski 14,0 prosenttia 459 miljoonaan euroon pääosin diskonttokoron laskun seurauksena. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitusten nettotuotot kasvoivat 73 miljoonaa euroa. Sijoitusten myyntivoitot olivat 132 miljoonaa euroa (55). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 108 miljoonaa euroa (300).

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 96,1 prosenttia (87,6). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-12/2017	1-12/2016	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	786	771	1,9
Yritysiasiakkaat	584	591	-1,3
Baltia	62	58	8,2
Yhteensä	1 432	1 420	0,9

Korvauskulut ilman diskonttokoron laskua kasvoivat 4,8 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-joulukuussa kirjattiin 85 (78) uutta omaisuuden ja toiminnan

suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 78 miljoonaa euroa (61). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli vertailukautta pienempi. Tammi-joulukuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli -8 miljoonaa euroa (10). Diskonttokorko laskettiin syyskuun lopussa 1,5 prosenttiin. Vuoden 2016 lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 1,97 prosenttia. Diskonttokoron lasku kasvatti korvauskuluja 102 miljoonaa euroa (55). Diskonttokoron muutos heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 7,1 prosenttiyksikköä (3,9).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 35 miljoonaa euroa (60). Operatiivinen vahinkosuhde oli 75,8 prosenttia (69,1). Operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 69,3 prosenttia (63,3).

Kulut kasvoivat 16,0 prosenttia ICT-kulujen kasvun ja terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 52 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 20,3 prosenttia (18,5). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 26,9 prosenttia (24,3).

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-12/2017 Kate milj. €	CR, %	1-12/2016 Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	93	88,1	130	83,1
Yritysiasiakkaat	-41	107,0	41	93,1
Baltia	3	95,3	5	91,1
Yhteensä	55	96,1	176	87,6

Diskonttokoron lasku heikensi sekä henkilö- että erityisesti yritysasiakkaiden vakuutusteknistä kannattavuutta. Yritysasiakkaiden kate ilman suunnitelman ylittävää diskonttokoron muutosta oli 4 miljoonaa euroa negatiivinen. Heikko vahinkokehitys rasitti erityisesti suurasiakkaiden kannattavuutta.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 135 miljoonaa euroa (85). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma

%	31.12.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot*	68,0	74,4
Vaihtoehtoiset sijoitukset*	4,7	3,2
Osakkeet	8,5	8,1
Pääomasijoitukset	1,9	2,9
Kiinteistöt	8,3	9,8
Rahamarkkinat	8,5	1,9
Yhteensä	100	100

*Sijoituskannan jakaumassa matalariskiset epälikvidit kiinteistövakuudelliset rahastot on siirretty joukkolainoista ja korkorahastoista vaihtoehtoiset sijoitukset -ryhmään. Taulukon vertailutiedot on oikaistu.

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli tilikauden lopussa 3 903 miljoonaa euroa (3 876). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 95 prosenttia (91) ja 65 prosenttia (62) sijoituksista oli vähintään A– -luokitelluissa saamisissa. Tilikauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 5,1 (5,4).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,8 prosenttia (1,7).

Muu toiminta

- Tulos ennen veroja oli 2 miljoonaa euroa negatiivinen (13). Tulosta pienensi Keskuspankin vertailukautta matalampi tulos.
- Tulos sisälsi saamistodistusten myyntivoittoja 19 miljoonaa euroa (19) ja osinkotuottoja 11 miljoonaa euroa (3).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1-12/2017	1-12/2016	Muutos, %
Korkokate	-68	-48	43,1
Nettopalkkiotuotot	-94	-84	11,3
Sijoitustoiminnan nettotuotot	195	159	22,5
Liiketoiminnan muut tuotot	8	13	-36,0
Tuotot yhteensä	41	40	2,2
Henkilöstökulut	8	8	6,8
Muut kulut	36	19	87,3
Kulut yhteensä	43	27	59,0
Saamisten arvonalentumiset	0	0	
Tulos ennen veroja	-2	13	
Saamiset ja velat osuuspankeille nettorahoitusasema, mrd. €	-2,8	1,1	
Henkilömäärä	50	72	-30,7

OP Yrityspankin rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP Yrityspankki laski liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-joulukuussa yhteensä 1,0 miljardia euroa. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla laskettiin huhtikuussa liikkeeseen 500 miljoonan euron senior-ehtoinen joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Lisäksi OP Yrityspankki osallistui maaliskuussa Euroopan keskuspankin kohdennettujen pitempiäikaisten rahoitusoperaatioiden toiseen sarjaan (TLTRO-II) yhteensä 1,0 miljardilla eurolla. Yhteensä OP Yrityspankki on osallistunut TLTRO-II rahoitusoperaatioon 4,0 miljardilla eurolla.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen sekä TLTRO-II-rahoituksen keskimarginaali oli joulukuussa 19 korkopistettä (31). TLTRO-II-rahoituksen käyttö sekä korkeampaan kustannustasoon tehdyn varainhankinnan erääntyminen madaltavat tukkuvarainhankinnan kustannusta.

Osuuspankkien sijoitukset OP Yrityspankin Keskuspankkiin olivat tilikauden päättyessä suuremmat kuin niiden keskuspankista ottama rahoitus. Osuuspankkien sijoituksia kasvatti OP-Asuntoluottopankin katettu joukkovelkakirjavarainhankinta, joka ohjautui aiempaa enemmän osuuspankkien sijoituksina Keskuspankkiin.

Tammi-joulukuu

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli 2 miljoonaa euroa negatiivinen (13). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 35 miljoonaa euroa (38). Tulosta pienensi Keskuspankin vertailukautta matalampi tulos. Keskuspankki hallitsee koko ryhmän likviditeettiä sekä rajatussa määrin rahoitustaseen korkokatetta. Tulos vertailukauteen verrattuna voi vaihdella

riippuen liiketoiminnan edellyttämästä rahoitustarpeesta ja Keskuspankille kohdistuvasta korkokatteesta.

Johdannaistoiminta laski korkokatetta ja kasvatti sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviä arvopaperikaupan nettotuottoja. Konsernin kirjauskäytännön mukaan johdannaisinstrumenttien tuottoja sisältyy sekä korkokatteeseen että arvopaperikaupan nettotuottoihin. Tuottojen jakautuminen näiden tuloslaskelmaerien kesken saattaa vaihdella merkittävästi riippuen positionhoidossa kulloinkin käytettävistä johdannaisinstrumenteista. Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat vertailukaudesta 36 miljoonaa euroa, kun johdannaistoiminta kasvatti niihin sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät saamistodistusten myyntivoittoja 19 miljoonaa euroa (19) ja osinkotuottoja 11 miljoonaa euroa (3). Tilikauden osinkotuottoihin sisältyi Suomen Luotto-osuuskunnalta saatua osuuspääoman korkoa 7 miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotuottoja pienensivät Pankkitoiminta-segmentille maksetut vertailukautta suuremmat johdannaisten- ja valuuttatoiminnan asiakastuotot.

Vertailukauden liiketoiminnan muita tuottoja kasvattivat konsernin Pankkitoiminta-segmentistä ja OP Ryhmän muilta luottolaitoksilta veloitetut keskitetyn likvideettireservin kustannukset. Tilikauden muita kuluja puolestaan kasvattivat näille hyvitetty likvideettireservin tuotot.

OP Yrityspankin back office -toiminnot siirrettiin OP Ryhmässä keskitettyihin palveluihin, mikä pienensi henkilömäärää vertailukaudesta.

Konsernin rakennejärjestelyt

OP Yrityspankki -konsernissa suunnitellaan edelleen rakennejärjestelyä, jossa myös Vahinkovakuutus-segmentti siirrettiin OP Yrityspankki -konsernista OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Lisäksi arvioidaan mahdollisuutta eriyttää keskuspankkitoiminnot OP Osuuskunnan täysin omistamalle tytäryhtiölle. Näiden järjestelyjen toteutustavasta tai aikataulusta ei ole tehty päätöksiä.

OP Yrityspankin back office -toiminnot siirrettiin 1.5.2017 OP Ryhmässä keskitettyihin palveluihin. Taustatehtävien keskittäminen on osa OP Ryhmän strategiaa.

Ulkomaiset tytäryhtiöt

Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittava Seesam Insurance AS -yhtiö sivuliikkeineen myydään Vienna Insurance Groupille. Kauppakirja allekirjoitettiin 18.12.2017. Yrityskaupan toteutuminen edellyttää viranomaisten hyväksynnän. Seesamin tilikauden vakuutusmaksutuotot olivat 62 miljoonaa euroa ja operatiivinen vakuutustekninen kate 55 miljoonaa euroa.

OP Yrityspankki Oyj:llä on yritysasiakkaille pankkipalveluita tarjoavat tytäryhtiöt ja sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. OP Yrityspankissa tutkitaan erilaisia strategisia vaihtoehtoja Baltian pankkiliiketoimintojen osalta.

Edustustot

Tilikauden lopussa avattiin edustusto Kiinaan. Shanghain edustuston tehtävä on auttaa sekä kiinalaisia että suomalaisia pk-yrityksiä menestymään liiketoimissaan. Tarkoitus on helpottaa suomalaisten yritysten pääsyä suurille markkinoille ja edesauttaa niiden menestystä, ja samalla toimia auttajana myös niille kiinalaisille pk-yrityksille, joita voisi kiinnostaa yhteistyö suomalaisten kanssa.

Pietarin edustusto lopetti toimintansa tilikauden lopussa. Pietarin edustusto on palvellut osuuskankien yritysasiakkaita vuodesta 1994 lähtien erityisesti tilinavauksissa ja käyttöpääoman rahoituksessa yhteistyössä Raiffeisen Bank Internationalin kanssa. OP Yrityspankin asiakkaita palvelee jatkossakin yhteistyössä Raiffeisen Bank Internationalin kanssa.

Henkilöstö ja palkitseminen

Pankkitoiminta- ja Muu toiminta -segmenteissä henkilöstön määrää laski OP Yrityspankin back office -toimintojen keskittäminen OP Ryhmässä keskitettyihin palveluihin. Vahinkovakuutuksen terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnassa henkilöstö kasvoi vertailuvuodesta.

Henkilöstön määrä

	31.12.2017	31.12.2016
Pankkitoiminta	628	652
Vahinkovakuutus	1 774	1 730
Muu toiminta	50	72
Yhteensä	2 452	2 454

OP Ryhmä rakensi vuonna 2017 toimintamallia henkilöstön osaamisen uudistamiseen. Mallilla ennakoidaan muutosta, jossa digitalisaatio ja automatisaatio tulevat jatkossa hävittämään osan finanssialan nykyisistä tehtävistä. Samalla ne synnyttävät uudenlaista työtä, joka vaatii uudenlaista osaamista. Osaamisen uudistamisen toimintamallilla rohkaistaan ja ohjataan työntekijöitä pitämään huolta omasta työmarkkina-arvostaan. OP:n tavoitteena on tarjota tukea kouluttautumiseen ja uudenlaisen työn löytämiseen niille työntekijöille, joiden työ tulevaisuudessa loppuu tai muuttuu merkittävästi. Ensimmäiset mallin mukaiset toimet otetaan käyttöön vuonna 2018, ja niistä osaa on jo pilotoitu.

OP Ryhmän ja OP Yrityspankin muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettusta henkilöstörahostosta. Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely.

Uusiksi pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asiainnoin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

Hallinnointi ja johto

OP Yrityspankin johtamisjärjestelmän perustan muodostavat liiketoimintasegmentit. OP Yrityspankin toimintaa johdetaan osana OP Ryhmän johtamisjärjestelmää.

OP Yrityspankki Oyj:n hallitukseen valittiin varsinaisessa yhtiökokouksessa uudelleen puheenjohtajaksi OP Ryhmän pääjohtaja Reijo Karhinen, ja hallituksen jäseniksi OP Ryhmän ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen, OP Ryhmän talousjohtaja Harri Luhtala ja OP Ryhmän ryhmäohjauksen johtaja Jari Himanen.

Tilintarkastajaksi valittiin varsinaisessa yhtiökokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Jouko Pölönen toimii OP Yrityspankin toimitusjohtajana 30.4.2018 asti.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto nimitti 20.9.2017 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallion OP Ryhmän uudeksi pääjohtajaksi. Nimityksen myötä hänestä tulee myös OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja. Hän aloittaa OP Ryhmässä 1.3.2018. OP Ryhmän pääjohtaja ja OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviä hoitaa uuden puheenjohtajan tehtävään siirtymiseen asti Tony Vepsäläinen.

OP Yrityspankki on esittänyt selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä erillisessä kertomuksessa, joka on saatavilla yhtiön internetsivuilla www.op.fi.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP Ryhmä on sitoutunut noudattamaan Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on noudattanut vuodesta 2009 lähtien YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

OPn vastuullisuusohjelma, jonka teemana on "Vastuullisuudesta positiivista muutosvoimaa", rakentuu neljän teeman ympärille: "edistämme kestäväää taloutta", "tuemme alueellista elinvoimaisuutta", "toimimme ihmisläheisesti ja osallistaen" ja "edistämme terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia". Vastuullisuusohjelman käytännön tavoitteisiin kuuluu esimerkiksi hiilipositiivisuuteen tähtääminen vuoteen 2025 mennessä. Osana tätä tavoitetta osa OPn Vallilan toimitilan energiasta tuotetaan toimitilan katolle tilikaudella rakennetun aurinkovoimalan avulla. Monimuotoisuuden edistämiseksi OPn tavoitteena on molempien sukupuolien osuus johtotehtävissä vähintään 40 %. Vuoden 2017 lopussa naisten osuus johtotehtävissä oli 21 %. Vastuullisuusohjelman vuositavoitteet esitellään OPn vuosikatsauksessa.

Tilikaudella päivitettiin OP Ryhmän hyvän liiketavan periaatteet, joita kaikkien OP Ryhmässä työskentelevien tulee noudattaa roolista, asemasta tai toimipaikasta riippumatta. Hyvän liiketavan periaatteet kattavat myös keskeisimmät ympäristöperiaatteet.

OP raportoi vastuullisuuden tunnusluvut GRI-standardien mukaisesti. Ei-taloudelliset tiedot raportoidaan OP Ryhmän vuoden 2017 toimintakertomuksessa. Lue lisää OPn vuosi 2017 -katsauksesta.

Yhteisvastuu

OP Yrityspankki Oyj on talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) jäsen ja kuuluu sanottuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat OP Yrityspankki Oyj:n ohella yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva OP Osuuskunta, muut keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin

kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. OP Yrityspankki -konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt eivät kuulu edellä tarkoitettuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset (167 osuuspankkia, OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP-Prosessipalvelut Oy) ja keskusyhteisö ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on erääntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osittelulaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuusuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki Oyj, ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilanteen ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti.

Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Keskusyhteisö valvoo talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitosten toimintaa, vahvistaa niiden toiminnassa noudatettavaksi edellä tarkoitetun lain 5 §:ssä tarkoitetut toimintaperiaatteet sekä antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita vakavaraisuuden ja riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

OP Yrityspankki Oyj kuuluu talletussuojarahastoon ja sijoittajien korvausrahastoon.

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja (ml. OP Yrityspankki Oyj) pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 000 euroon asti.

Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Sijoittajalle korvataan saamiset enintään 20 000 euroon saakka. Rahasto ei korvaa arvopaperien kurssimuutoksista tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten sijoittajien saamia.

Talletussuojasta vastaa valtiovarainministeriön alainen Rahoitusvakuusvirasto.

OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsitlemisestä

OP Yrityspankki Oyj:n oma pääoma 31.12.2017 oli 2 697 644 183,43 euroa, josta jakokelpoinen oma pääoma oli 1 445 303 773,92 euroa.

Yhtiökokouksen käytettävissä on jakokelpoisia varoja:

	euroa
Tilikauden 2017 voitto	394 080 029,08
Edellisten tilikausien voitto	778 069 875,37
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	307 931 364,75
Muut vapaat rahastot	23 449 472,31
Aktivoidut kehittämismenot	-58 226 967,59
Yhteensä	1 445 303 773,92

Yhtiön jakokelpoisia varoja ehdotetaan jaettavaksi osinkona yhtiön osakkeenomistajille 0,66 euroa osakkeelta eli 210 903 933,90 euroa. Yhtiön jakokelpoiseen omaan pääomaan jää tällöin 1 234 399 840,02 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Vuoden 2018 näkymät

Euroalueen talouskasvu ylsi viime vuonna parhaaseen vauhtiin kuluvalla vuosikymmenellä. Inflaatio säilyi silti maltillisena ja Euroopan keskuspankin politiikka elvyttävänä. Suomessa talouskasvu jatkui ripeänä ja laaja-alaisena. Investoinnit lisääntyivät voimakkaasti, ja yritysten kannattavuus koheni. Kuluttajien luottamus säilyi korkeana, ja työllisyyden kasvu nopeutui. Talouskehitys jatkuu lähiaikoina myönteisenä niin euroalueella kuin Suomessa. Rahapolitiikka kiristyy vähitellen vuoden aikana, mutta lyhyiden korkojen nousun odotetaan olevan maltillista. Lähiaikojen suurimmat riskit liittyvät rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntymiseen sekä poliittiseen ympäristöön. Pidemmällä ajalla riskinä on talouskasvun jääminen vaatimattomaksi, jos taloutta ei kyetä uudistamaan riittävästi väestön ikääntyessä ja digitalisaation edetessä.

Finanssiala on sopeutunut varsin hyvin uudenlaiseen matalien korkojen toimintaympäristöön. Matala markkinakorkotaso on hidastanut pankkien korkokatteiden kasvua ja heikentänyt vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja, mutta parantanut myös asiakkaiden luotonhoitokykyä. Arvonalentumiset ovat pysyneet matalalla tasolla huolimatta jo vuosia jatkuneesta hitaan kasvun vaiheesta. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakashäikäytymisen muuttumiseen, toimintaympäristön digitalisoitumiseen ja monimutkaistuvaan sääntelyyn. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Finanssialaa kohtaa lähivuosina voimakas uudistumisen tarve. Toimintaympäristön muutokset korostavat pitkäjänteisen uudistumisen välttämättömyyttä sekä kannattavuuden ja vakavaraisuuden johtamisen merkitystä.

OP Yrityspankki -konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuonna 2017. Tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, arvonalentumisten kehitykseen, liiketoiminnan kasvuvauhtiin ja suurvahinkojen vaikutukseen korvausmenoon.

Kaikki tässä tilinpäätöstiedotteessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, OP Yrityspankki -konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät

Milj. €	2015*	2016	2017
Korkokate	220	228	259
Vakuutuskate	507	534	459
Nettopalkkiotuotot	91	-4	-24
Sijoitustoiminnan nettotuotot	319	247	389
Muut tuotot	36	31	39
Henkilöstökulut	171	162	164
Muut kulut	320	332	409
Saamisten arvonalentumiset	29	37	12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	2
Tulos ennen veroja	652	504	535
Keskeiset tase-erät - vastaavaa, milj. €			
Käteiset varat	8 469	9 336	12 825
Johdannaissopimukset	5 045	4 678	3 426
Saamiset luottolaitoksilta	9 678	9 458	9 294
Saamiset asiakkailta	17 183	18 702	20 120
Sijoitusomaisuus	14 881	16 698	15 506
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	839	883	892
Muut erät	2 868	3 218	2 382
Vastaavaa yhteensä	58 964	62 974	64 445
Keskeiset tase-erät - vastattavaa, milj. €			
Velat luottolaitoksille	5 209	10 332	14 035
Johdannaissopimukset	4 959	4 398	3 216
Velat asiakkaille	17 549	16 178	18 837
Vakuutusvelka	2 917	3 008	3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjalainat	19 475	19 826	16 791
Muut vieraan pääoman erät	5 112	5 228	4 273
Oma pääoma	3 741	4 005	4 149
Vastattavaa yhteensä	58 964	62 974	64 445

* Sisältää lopetetut toiminnot

Tulos vuosineljänneksittäin

Milj. €	1-3/ 2017	4-6/ 2017	7-9/ 2017	10-12/ 2017	1-12/ 2017	1-12/ 2016
Korkokate	55	65	67	72	259	228
Vakuutuskate	111	137	74	137	459	534
Nettopalkkiotuotot	-2	-2	-10	-10	-24	-4
Sijoitustoiminnan nettotuotot	103	82	104	99	389	247
Liiketoiminnan muut tuotot	9	8	11	10	38	33
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	0	0	0	1	-2
Tuotot yhteensä	278	290	246	308	1 121	1 037
Henkilöstökulut	43	41	37	43	164	162
Poistot ja arvonalentumiset	14	15	15	21	64	51
Liiketoiminnan muut kulut	82	81	83	98	344	281
Kulut yhteensä	139	136	134	163	573	494
Saamisten arvonalentumiset	4	7	-1	2	12	37
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	0	0	0	0	2	2
Tulos ennen veroja	133	147	112	142	535	504

Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	2015	2016	2017
Oman pääoman tuotto (ROE), %	14,8	10,4	10,6
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (ROE), %	11,5	12,2	9,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,0	0,7	0,7
Omavaraisuusaste, %	6,3	6,4	6,4
Kulujen osuus tuotoista, %	41,9	47,6	51,1
Henkilöstö keskimäärin	2 446	2 401	2 458
Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut			
Oma pääoma/osake, euro	11,38	12,19	12,80
Osinko/osake, euro*	0,48	0,63	0,66
Osinko/tulos, %*	30	50,4	49,7
Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa, kpl	319 551 415	319 551 415	319 551 415

* Hallituksen ehdotus 2017

OP Osuuskunta omistaa kaikki OP Yrityspankki Oyj:n osakkeet. Osakkeiden lukumäärä ei ole muuttunut tilikauden aikana.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Vaihtoehtoiset tunnusluvut

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) uudet ohjeet vaihtoehtoisista tunnusluvuista tulivat voimaan 3.7.2016. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja ei tulisi pitää korvaavina mittareina verrattuna IFRS-tilinpäätösnormistossa määriteltyihin tunnuslukuihin.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla ja ne vastaavat sisällöltään aikaisemmin esitettyjä tunnuslukuja.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Oma pääoma /osake	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkaiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöksessä}}$
Osinko/osake	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettava osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Osinko / tulos, %	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauksista, %	$\frac{\text{Saamisten arvonalentumiset}}{\text{Luotto- ja takauksista tilikauden lopussa}} \times 100$
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:	
Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisu yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	$\text{Vahinkosuhte} + \text{liikekulusuhde}$ $\text{Riskisuhde} + \text{toimintakulusuhde}$
Toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$

Operatiivinen liikekulusuhde, %	Liikekulut Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhde + operatiivinen toimintakulusuhde	
Operatiivinen riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	Liikekulut ja korvausten selvittelykulut Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Erillislaskentaan perustuvat tunnusluvut		
Vakavaraisuussuhde, %	Omat varat yhteensä Kokonaisriski	x 100
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	Ensisijainen pääoma (Tier 1) Kokonaisriski	x 100
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	Ydinpääoma (CET 1) Kokonaisriski	x 100
Solvenssisuhde, %	Omat varat Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	Ensisijainen pääoma (T1) Vastuiden määrä	x 100
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	Likvidit varat Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa	x 100
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva) Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade	x 100

Vahinkovakuutuksen operatiivinen tulos	1-12/ 2017	1-12/ 2016	Muutos %
Milj. €			
Vakuutusmaksutuotot	1 431	1 418	0,9
Korvauskulut	-1 085	-979	10,8
Liikekulut	-291	-263	10,5
Aineettomien poisto-oikaisu	-21	-21	0,0
Vakuutustekninen kate	34	154	-78,1
Sijoitustuotot ja -kulut	175	102	71,1
Muut tuotot ja kulut	-16	-25	-36,1
Tulos ennen veroja	193	231	-16,7
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-85	69	
Tulos ennen veroja käyvin arvo	108	300	-64,1

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Konsernitilinpäätös, IFRS

Tilinpäätöslaskelmat

Konsernin tuloslaskelma

Milj. €	Liite	2017	2016
Korkokate	3	259	228
Vakuutuskate	4	459	534
Nettopalkkiotuotot	5	-24	-4
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	389	247
Liiketoiminnan muut tuotot	7	38	33
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		1	-2
Tuotot yhteensä		1 121	1 037
Henkilöstökulut	8	164	162
Poistot ja arvonalentumiset	9	64	51
Liiketoiminnan muut kulut	10	344	281
Kulut yhteensä		573	494
Saamisten arvonalentumiset	11	12	37
OP-Bonukset omistaja-asiakkaille		2	2
Tulos ennen veroja		535	504
Tuloverot	12	105	102
Tilikauden tulos		430	402
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		424	399
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		6	3
Tilikauden tulos		430	402

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	2017	2016
Tilikauden tulos		430	402
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	29	4	-79
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta	31	-37	104
Rahavirran suojauksesta	31	-4	-7
Muuntoerot		0	0
Tuloverot			
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	23	-1	16
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon arvostamisesta	31	7	-21
Rahavirran suojauksesta	31	1	1
Tilikauden laaja tulos		400	416
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		394	412
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		6	4
Yhteensä		400	416

Konsernitase

Milj. €	Liite	31.12.2017	31.12.2016
Käteiset varat	13	12 825	9 336
Saamiset luottolaitoksilta	14	9 294	9 458
Kaupankäynnin rahoitusvarat	15	589	638
Johdannaissopimukset	16	3 426	4 678
Saamiset asiakkailta	17	20 120	18 702
Sijoitusomaisuus	18	15 506	16 698
Osuudet osakkuusyrityksissä	19	49	46
Aineettomat hyödykkeet	20	777	790
Aineelliset hyödykkeet	21	115	93
Muut varat	22	1 708	2 488
Verosaamiset	23	35	46
Varat yhteensä		64 445	62 974
Velat luottolaitoksille	24	14 035	10 332
Johdannaissopimukset	25	3 216	4 398
Velat asiakkaille	26	18 837	16 178
Vakuutusvelka	27	3 143	3 008
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	28	16 791	19 826
Varaukset ja muut velat	29	2 307	3 231
Verovelat	23	419	405
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	30	1 547	1 592
Velat yhteensä		60 295	58 969
Oma pääoma	31		
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Käyvän arvon rahasto		164	197
Muut rahastot		1 093	1 093
Kertyneet voittovarot		2 404	2 179
Määräysvallattomien omistajien osuus	42	60	109
Oma pääoma yhteensä		4 149	4 005
Velat ja oma pääoma yhteensä		64 445	62 974

Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto*	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2016	428	120	1 093	1 996	3 637	105	3 741
Tilikauden laaja tulos		77		336	412	4	416
Kauden tulos				399	399	3	402
Muut laajan tuloksen erät		77		-63	13	1	14
Voitonjako				-153	-153		-153
Muut			0	0	0	1	1
Oma pääoma 31.12.2016	428	197	1 093	2 179	3 896	109	4 005

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto*	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2017	428	197	1 093	2 179	3 896	109	4 005
Tilikauden laaja tulos		-33		427	394	6	400
Kauden tulos				424	424	6	430
Muut laajan tuloksen erät		-33		3	-29	0	-30
Voitonjako				-201	-201		-201
Muut			0	0	0	-55	-55
Oma pääoma 31.12.2017	428	164	1 093	2 404	4 089	60	4 149

* Liite 31

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	Liite	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden tulos		430	402
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		92	121
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		597	-3 842
Saamiset luottolaitoksilta	14	617	183
Kaupankäynnin rahoitusvarat	15	-230	-62
Johdannaissopimukset	16	-35	23
Saamiset asiakkailta	17	-1 443	-1 552
Sijoitusomaisuus	18	967	-1 695
Muut varat	22	721	-740
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		5 499	3 931
Velat luottolaitoksille	24	3 730	5 151
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat		0	0
Johdannaissopimukset	25	-6	-24
Velat asiakkaille	26	2 659	-1 372
Vakuutusvelka	27	36	29
Varaukset ja muut velat	29	-921	146
Maksetut tuloverot		-77	-80
Saadut osingot		50	36
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		6 592	569
Investointien rahavirta			
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset		29	15
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	19	-3	-33
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	20,21	-79	-94
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	20,21	12	6
B. Investointien rahavirta yhteensä		-41	-106
Rahoituksen rahavirrat			
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	30		0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	30		-144
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	28	21 060	24 946
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	28	-23 468	-24 282
Maksetut osingot		-201	-153
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä		-2 609	367
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)		3 941	830
Rahavarat tilikauden alussa		9 633	8 803
Rahavarat tilikauden lopussa		13 575	9 633
Saadut korot		1 302	1 638
Maksetut korot		-1 060	-1 374

Milj. €	2017	2016	
Kauden voittoon tehdyt oikaisut			
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut			
Saamisten arvonalentumiset	13	37	
Vakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	81	88	
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	-225	16	
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-36	-107	
Muiden sijoitusten käyvän arvon muutos	141	-32	
Poistot ja arvonalentumiset	64	51	
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-1	2	
Maksetut tuloverot	77	80	
Saadut osingot	-50	-36	
Muut	28	23	
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa			
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	-1	
Oikaisut yhteensä	92	121	
Rahavarat			
Käteiset varat	14	12 825	9 336
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta		749	297
Yhteensä	13 575	9 633	

Segmenttikohtaiset tiedot

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Liiketoimintasegmentit sekä Muu toiminta muodostavat konsernin toimintasegmentit. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen johdon raportointiin. Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja tasolla.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille kohdistetaan ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden katsotaan välittömästi kuuluvan tai olevan järkevällä perusteella niille kohdistettavissa. Muussa toiminnassa esitetään ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei kohdisteta liiketoimintasegmenteille. Segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa konsernieliminoinnit.

Pankkitoiminnan ja Muun toiminnan pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pääomia toimintasegmenteille on kohdistettu siten, että Ydinvakavaraisuus (CET 1) on 19 % (18 %). Vakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 %. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin. Oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan Muuhun toimintaan sisältyvän sisäisen pankin avulla, jolloin tavoitetasosta poikkeavien omien pääomien tulosvaikutus näkyy Muun toiminnan tuloksessa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan muodostaa yksi liiketoiminta-alue Yritysassiakkaat, joka kattaa yritysasiakkuuksien hoidon pääkaupunkiseudun pienistä ja keskisuurista asiakkuuksista valtakunnallisiin suuriin yritys- ja instituutioasiakkuuksiin sekä Baltian yritysasiakkuuksiin.

Pankkitoiminta tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Palvelutarjontaan kuuluvat myös velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Virossa, Latviassa ja Liettuaissa, jossa OP Yrityspankilla on sivukonttorit ja tytäryhtiöt, tarjotaan rahoitusyhtiötuotteita.

Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta, palkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. OP Vakuutus Oy on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus Oy on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittaa Seesam Insurance AS yhtiö, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuaissa. Seesam Insurance sivuliikkeineen myydään Vienna Insurance Groupille. Kauppakirja on allekirjoitettu 18.12.2017. Yrityskaupan toteutuminen edellyttää viranomaisten hyväksynnän.

Vahinkovakuutussegmenttiin kuuluu myös Pohjola Terveys Oy (entinen Omasairaala Oy), jolla on Pohjola sairaalat Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa ja Oulussa.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit. Pohjola sairaaloiden tulos syntyy lääkäripalkkioista sekä toimenpiteiden, diagnostiikan ja työterveyspalveluiden laskutuksesta. Terveys- ja hyvinvointipalvelujen merkittävimmät riskit ovat operatiiviset riskit.

Muu toiminta

Muuhun toimintaan on keskitetty OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. OP Yrityspankki on aktiivinen toimija kansainvälisillä johdannaismarkkinoilla, euroalueen valtioiden sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen markkinoilla sekä yrityslainamarkkinoilla. Muun toiminnan vastuulla on myös jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisökonsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta yhdessä OP Asuntoluottopankki Oyj:n kanssa. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta, nettopalkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Sen merkittävimmät riskilajit ovat markkinariski ja luottoriski.

Muussa toiminnassa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan.

Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 20 prosenttia (19). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Tulos 2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	348	-15	-68	-6	259
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-18	-12	30		
Vakuutuskate		459		0	459
Nettopalkkiotuotot	129	-58	-94	-1	-24
Sijoitustoiminnan nettotuotot	18	175	195	0	389
Liiketoiminnan muut tuotot	24	11	8	-5	38
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		1			1
Tuotot yhteensä	520	573	41	-12	1 121
Henkilöstökulut	54	102	8		164
Poistot ja arvonalentumiset	11	50	3		64
Liiketoiminnan muut kulut	98	226	32	-12	344
Kulut yhteensä	163	378	43	-12	573
Saamisten arvonalentumiset	12	0	0		12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		2			2
Tulos ennen veroja	344	193	-2		535

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 10 miljoonaa euroa.

Tulos 2016, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	300	-21	-48	-4	228
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-14	-17	31		
Vakuutuskate		534		0	534
Nettopalkkiotuotot	142	-61	-84	0	-4
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-16	102	159	2	247
Liiketoiminnan muut tuotot	15	7	13	-2	33
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		-2			-2
Tuotot yhteensä	442	559	40	-5	1 037
Henkilöstökulut	54	100	8	0	162
Poistot ja arvonalentumiset	10	40	2		51
Liiketoiminnan muut kulut	81	187	17	-5	281
Kulut yhteensä	145	326	27	-5	494
Saamisten arvonalentumiset	37	0	0		37
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		2			2
Tulos ennen veroja	260	231	13		504

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 6 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	10	318	12 807	-309	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	208	6	9 113	-33	9 294
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-4		593		589
Johdannaissopimukset	105	10	3 320	-10	3 426
Saamiset asiakkailta	20 591	0	29	-501	20 120
Sijoitusomaisuus	531	3 494	11 612	-131	15 506
Osuudet osakkuusyrityksissä		49			49
Aineettomat hyödykkeet	63	688	26		777
Aineelliset hyödykkeet	0	42	73		115
Muut varat	92	727	1 095	-205	1 708
Verosaamiset	0	17	19		35
Varat yhteensä	21 595	5 351	38 687	-1 189	64 445
Velat luottolaitoksille	506		14 030	-501	14 035
Johdannaissopimukset	118	15	3 097	-14	3 216
Velat asiakkaille	11 410		7 839	-412	18 837
Vakuutusvelka		3 143			3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 178		15 649	-37	16 791
Varaukset ja muut velat	976	540	992	-202	2 307
Verovelat	1	75	343	0	419
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 412		1 547
Velat yhteensä	14 189	3 908	43 362	-1 164	60 295
Oma pääoma					4 149

Baltian maista nettovarot olivat 74 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2016, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	4	90	9 329	-87	9 336
Saamiset luottolaitoksilta	187	6	9 280	-15	9 458
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-4		642		638
Johdannaissopimukset	94	26	4 582	-23	4 678
Saamiset asiakkailta	18 342	0	721	-361	18 702
Sijoitusomaisuus	589	3 711	12 498	-100	16 698
Osuudet osakkuusyrityksissä		46			46
Aineettomat hyödykkeet	63	701	26		790
Aineelliset hyödykkeet	2	46	45		93
Muut varat	85	707	1 905	-209	2 488
Verosaamiset	0	10	36		46
Varat yhteensä	19 362	5 345	39 063	-795	62 974
Velat luottolaitoksille	352		10 357	-377	10 332
Johdannaissopimukset	109	17	4 297	-25	4 398
Velat asiakkaille	9 519		6 760	-101	16 178
Vakuutusvelka		3 008			3 008
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 244		18 616	-35	19 826
Varaukset ja muut velat	1 249	541	1 649	-208	3 231
Verovelat	1	95	310	0	405
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 457		1 592
Velat yhteensä	12 475	3 796	43 445	-747	58 969
Oma pääoma					4 005

Baltian maista nettovarot olivat 66 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Sisällysluettelo

1. OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	39
2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet	58
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	
3. Korkokate	72
4. Vakuutuskate	73
5. Nettopalkkiotuotot	73
6. Sijoitustoiminnan nettotuotot	74
7. Liiketoiminnan muut tuotot	76
8. Henkilöstökulut	76
9. Poistot ja arvonalentumiset	76
10. Liiketoiminnan muut kulut	77
11. Saamisten arvonalentumiset	77
12. Tuloverot	78
VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT	
13. Käteiset varat	79
14. Saamiset luottolaitoksilta	79
15. Kaupankäynnin rahoitusvarat	79
16. Johdannaissopimukset	80
17. Saamiset asiakkailta	81
18. Sijoitusomaisuus	82
19. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset	84
20. Aineettomat hyödykkeet	85
21. Aineelliset hyödykkeet	88
22. Muut varat	89
23. Verosaamiset ja -velat	90
VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	
24. Velat luottolaitoksille	92
25. Johdannaissopimukset	92
26. Velat asiakkaille	93
27. Vakuutusvelka	94
28. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	98
29. Varaukset ja muut velat	101
30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	105
31. Oma pääoma	107
MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	
32. Uudelleenluokitellut saamistodistukset	109
33. Annetut vakuudet	109
34. Saadut rahoitusvakuudet	110
35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	110
36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	111

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	116
38. Ehdolliset velat ja varat	116
39. Muut vuokrasopimukset	116
40. Johdannaisopimukset	117
41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely	121

MUUT LIITETIEDOT

42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa	122
43. Lähipiiritapahtumat	125
44. Muuttuva palkitseminen	127
45. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	130

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

46. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakauma	131
---	-----

PANKKITOIMINNAN JA MUUN TOIMINNAN RISKIASEMA

47. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot	133
48. Vastuut	133
49. Vastuut sektoreittain	134
50. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset	135
51. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys	138
52. Saadut vakuudet vakuuslajeittain	138
53 Varainhankinnan rakenne	138
54. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	139
55. Likviditeettireservi	140
56. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan	141
57. Korko- ja markkinariskin herkkyyshanalyysi	142

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

58. Vahinkovakuutustoiminnan riskinotto-kyky	143
59. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys	143
60. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia	144
61. Suurvahinkojen kehitys	144
62. Vakuutusliikkeen kannattavuus	145
63. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja	146
64. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma	146
65. Sijoitustoiminnan riskiasema	147
66. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi	148
67. Korkoriski	148
68. Valuuttariski	149
69. Vastapuoliriski	150

VAKAVARAISSUUS

70. Omat varat	151
71. Omien varojen vähimmäisvaatimus	152
72. Vakavaraisuuden tunnusluvut	153
73. Yritysvastuut toimialoittain	154
74. Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)	155
75. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)	156
76. Johdannaisopimukset ja vastapuoliriski	156

Liite 1. OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yleistä

OP Yrityspankki on johtava vahinkovakuuttaja ja yksi johtavista yrityspankeista Suomessa. OP Yrityspankilla on vakiintunut ja laaja yhtiöistä ja instituutioista koostuva asiakaskunta, jolle se tarjoaa kattavan valikoiman pankki- ja vahinkovakuutuspalveluita. Lisäksi OP Yrityspankki tarjoaa henkilöasiakkaille vahinkovakuutuspalveluita. OP Yrityspankki toimii myös keskuspankkina OP Ryhmän osuuspankeille.

Tilikauden aikana OP Yrityspankilla oli kolme segmenttiä: Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Muu toiminta. Pankkitoiminta tarjoaa yrityksille ja instituutioasiakkaille rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikennetarjous kansainvälisesti. Vahinkovakuutus tarjoaa yritys- ja henkilöasiakkaille vahinkovakuutustuotteita, joihin sisältyvät sekä lakisääteiset että vapaaehtoiset vahinkovakuutukset. Näiden kahden liiketoimintasegmentin lisäksi Muu toiminta -segmentissä esitetään keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan sekä hallinnollisten toimintojen tulokset.

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmään, joka muodostuu noin 170 osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat OP Yrityspankki Oyj, Helsingin Seudun Osuuspankki, OP-Korttiyhtiö Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP Osuuskunnan jäsenosuuspankit.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki ja OP Osuuskunta vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritelty selvitystilanteiden täyttyvät, OP Osuuskunnalla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

OP Yrityspankin kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankin rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 OP. Jäljennös OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä.

OP Yrityspankin emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitilinpäätökseen OP Yrityspankki -konsernin tiedot yhdistellään.

Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä osoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP Yrityspankin hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 8.2.2018.

1 Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2017. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP Yrityspankin liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaissäännön vaatimusten mukaiset.

OP Yrityspankki otti käyttöön vuonna 2017 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IAS 7 Rahavirtavirtalaskelmat standardiin tuli muutos, joka astui voimaan 1.1.2017. Muutos edellyttää esittämään kuvauksen rahoituksen rahavirroiksi luokiteltavien rahoitusvelkojen muutoksista. Uusi liitetietotaulukko on esitetty liitetiedossa 28 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat. Standardi ei edellytetä vertailutietojen esittämistä muutosta ensimmäistä kertaa sovellettaessa.
- IFRS-standardeihin tehty vuosittaiset parannukset 2014–2016 (sovellettava pääosin 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.) Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienemmät muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Lisäksi IAS 12 Tuloverot standardiin on tehty muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2017. Muutoksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta OP Yrityspankin tilinpäätökseen.

OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa (suojatun riskin osalta), johdannaissopimuksia ja sijoituskiinteistöjä.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina. Liitetaulukoiden erissä esitetty numero nolla tarkoittaa sitä, että erä sisältää saldoa, mutta se pyöristyy nolliin. Mikäli erässä ei esitetä mitään (tyhjä), erän saldo on nolla.

OP Yrityspankki-konsernin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot julkaistaan osana OP Ryhmän tilinpäätöstä. OP Yrityspankki-konsernista esitetään omat varat, omien varojen vähimmäisvaatimus, vakavaraisuuden tunnusluvut, yritys vastuut toimialoitain, yritys vastuut ja luottolaitos vastuut luottolukittain sekä johdannaissopimukset ja vastapuoliriski.

2 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatomisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatomisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa 17 "Johdon harkintaa edellyttävät laatomisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

3 Yhdistelyperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön OP Yrityspankki Oyj:n sekä tytäryhtiöt joissa emoyhtiöllä on määräysvalta. OP Yrityspankki konsernilla on määräysvalta yrityksessä, jos se olemalla osallisena siinä altistuu sen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yritystä koskevaa valtaansa (strukturoidut yhteisöt mukaan luettuina). Suurin osa tytäryrityksistä on täysin konsernin omistuksessa, jolloin määräysvalta perustuu äänivaltaan.

OP Yrityspankki toimii sijoittajana ja sijoitusrahastojen hallinnoijana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja sekä erilaisia palkkiotuottoja. Rahastot, jotka on luokiteltu strukturoiduiksi yhteisöiksi, on konsolidoitu konsernin tilinpäätökseen silloin, kun konsernin määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Määräysvallan muutoksia konserniin yhdistellyissä rahastosijoituksissa seurataan neljännesvuosittain. Määräysvallan tarkastelussa otetaan huomioon sijoittajan valta ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistumista muuttuville tuotoille.

Kun konsernin määräysvalta lakkaa, jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyrityksenä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta rahastosta aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu määrä käsitellään ikään kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteiseksi.

Konsernin keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankintun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan toteutuessaan kuluksi. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättämispäivänä.

Osakkuusyrityt, joissa OP Yrityspankilla on yli 20–50 prosenttia osakekannan äänimäärästä ja joissa OP Yrityspankki käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta ei määräysvaltaa, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Pääomaosuusmenetelmää sovellettaessa sijoitus kirjataan alun perin hankintamenon määräisenä ja sitä lisätään tai vähennetään kirjaamalla sijoittajan osuus sijoituskohteen hankinta-ajankohdan jälkeisistä voitoista tai tappioista. Jos konsernin osuus osakkuusyrityksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyrityksen veloitteiden täyttämiseen.

Yhteisjärjestely on järjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksymistä. Yhteisjärjestely on joko yhteinen toiminto tai yhteisyritys. Yhteisyritys on järjestely, jossa konsernilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen, kun taas yhteisessä toiminnossa konsernilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Kiinteistöyrityt yhdistellään OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätökseen yhteisinä toimintoina yhdistelemällä konsernin omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyrityksen omaisuuseristä ja veloista.

Tilikauden aikana hankitut tytär- tai osakkuus- tai yhteisjärjestelyt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan, yhteisen määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan ja luovutetut vastaavasti siihen saakka, jolloin määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

3.1 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa, ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa.

Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että sen seurauksena määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa. Mikäli sijoituskohteen pääoma ei täytä IAS 32 mukaisia oman pääoman kriteereitä, esitetään määräysvallattomien osuus nettovarallisuudesta velkana.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisenä osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaatteet määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

4 Ulkomaan rahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämismuotoa. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

5 Rahoitusinstrumentit

5.1 Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksyttyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Epälikvidien rahoitusvarojen määrä taseessa on epäolennainen.

5.2 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä,
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon,

- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys,
- velallisen konkurssi tai muu uudelleenjärjestely tulee todennäköiseksi,
- velallisen sopimusrikkomusta,
- velalliselle annettua myönnytystä,
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta ja
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä.

Lisäksi oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

5.3 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle.

5.4 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat, lainat ja muut saamiset, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, myytävissä olevat rahoitusvarat, sekä muut rahoitusvelat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kaupantekopäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Ne rahoitusvarat ja -velat, joiden osalta OP Yrityspankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä

laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti nettoutetaan taseessa. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

5.4.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon ja transaktiomenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Myöhempi käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa mukaiseen erään.

5.4.1.1 Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat veloitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä erinä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

5.4.1.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetään ne joukkovelkakirjalainat, joita hallinnoidaan ja tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen.

5.4.2 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Vakuutus sopimuksiin, korvausten hoitosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään saamisina asiakkailta, luotto- ja rahoituslaitoksilta tai muina varoina.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – on pienempi kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttaus korkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti lainoista ja saamisista. Jos lainoihin ja saamisiin kuuluvista rahoitusvaroista ei ole tarpeen tehdä saamiskohtaista arvonalentumista, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Malli on johdettu vakavaraisuuslaskennassa käytetystä odotetun tappion mallista, johon on tehty oikaisuja vastaamaan IFRS-vaatimuksia.

Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu vakavaraisuudelle asetetut viranomaisrajat sekä pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa tappion aiheuttavan tapahtuman toteutuminen mitataan ns. havainnointiviiveen avulla. Havainnointiviive perustuu asiakas-segmenteittäin OP Yrityspankin arvonalentumis-prosessiin. Havainnointiviive kuvastaa tappion aiheuttamasta tapahtumasta johtuvaa aikavaikutusta luoton saamiskohtaiseen arvonalentumistestaukseen. Lisäksi mallissa saamiset on luokiteltu asiakassegmenteittäin luottoriski-ominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen lasketaan asiakassegmenteittäin odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan havainnointiviive sekä vakuuksien diskontatut nykyarvot.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukykyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Tällaiset uudelleen neuvotellut luotot raportoidaan ongelmasaamisina. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Lisäksi niillä on vaikutusta luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Jos asiakas on pysynyt uudessa maksusuunnitelmassa eikä asiakkaan vastuista ole kirjattu saamiskohtaista arvonalennusta, se poistuu ongelmasaamisten ryhmästä kahden vuoden kuluttua. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Lainat ja saamiset luokitellaan liitetiedoissa luoton laadun arvioimiseksi myös sen perusteella, miten velallisen arvioidaan suoriutuvan tulevista maksuvelvoitteistaan. Laina luokitellaan järjestämättömäksi ("non-performing") silloin, kun sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää, asiakas on luokiteltu ryhmän sisäisessä 12-portaisessa ratingluokittelussa kahteen heikoimpaan luokkaan (11 tai 12) tai lainaan on tehty saamiskohtainen arvonalentuminen. Muissa tilanteissa laina luokitellaan terveeksi ("performing").

Saamiskohtainen sekä ryhmäkohtainen arvonalentuminen kirjataan erillisille vähennystileille, jotka esitetään saamisten tase-erän vähennyksenä. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai lainan ehtoja muutetaan merkittävästi (esim. uudelleenrahoitus). Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut

suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

5.4.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä efektiivisen koron menetelmällä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää vain IAS 39 -standardissa mainituissa poikkeustilanteissa.

5.4.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisätyn hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon. Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot kirjataan tuloslaskelman erään Korkokate ja osingot erään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

5.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

5.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

5.7 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevien OTC-korkojohdannaisten käyvät arvot selvitetään päivittäin käteissuorituksella. Taseessa nämä selvitetty johdannaiset netotetaan ja ne näkyvät nettona käteisvarojen muutoksena. Muut johdannaiset esitetään taseessa bruttoperiaatteella, jolloin positiiviset arvonnoukset esitetään Johdannaissarvoina ja negatiiviset arvonnoukset Johdannaissovelkoina.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Sopimuksia ei käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. Konsernin emoyhtiössä OP Yrityspankki Oyj:ssä tehdään myös johdannaissopimuksia, joilla tosiasiasa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

5.7.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot. Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset, varat ja negatiiviset erään Johdannaissopimukset, velat.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

5.8 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohelellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

5.8.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuuttavaihtosopimuksia. Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinkovakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen

kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen lukuun ottamatta Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien rahastosijoitusten ja niitä suojaavien instrumenttien arvonmuutoksia, jotka kirjataan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

5.8.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Lisäksi rahavirran suojausta käytetään korkosidonnaisuuksittain määritellyn luottokannan tulevien korkovirtojen suojaukseen. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

6 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. Konsernin taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintameno, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Jos vertailukelpoista markkinatietoa arvioitavaa kohdetta vastaavien kiinteistöjen toteutuneista kauppahinnoista ei ole saatavilla, käytetään liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyn pohjana tuottoarvolaskentaa ja kohdekohtaiseen nettotuottoon perustuvia sisäisiä laskentamalleja. Tuottoarvon laskennassa hyödynnetään OP Yrityspankin sisäistä ja ulkoista tietoa. Kohteen nettotuotto muodostuu vuokratuottojen ja hoitokulujen erotuksesta ja se perustuu voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiseen tuottoon tai, mikäli kun voimassa olevaa vuokrasopimusta ei ole,

keskimääräisiin markkinavuokriin. Tuotoista vähennettävät kulut perustuvat pääosin toteutuneisiin kuluihin. Laskennassa huomioidaan myös oletus kohteen vajaakäytöstä. Tuottoarvon laskentaa varten markkinavuokra- ja kustannustasoista hankitaan tietoa ryhmän oman asiantuntemuksen lisäksi ulkopuolisista lähteistä. Sijoituskiinteistöjen tuottovaatimukset määräytyvät kohteen käyttötarkoituksen, sijainnin ja kunnon/ajanmukaisuuden perusteella ja ne perustuvat riippumattoman ulkopuolisen asiantuntijan toimittamiin markkinatietoihin.

Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppa-arvomenetelmällä perustuen vastaavanlaisten kohteiden toteutuneisiin kauppahintatietoihin ja OP Yrityspankin sisäiseen asiantuntemukseen. Rakentamattomien tonttien arvossa on huomioitu arviointihetken kaavoitus- ja markkinatilanne. Merkittävimpien kohteiden käypä arvo perustuu ulkopuolisten, AKA-auktorisoidujen arvioitsijoiden laatimiin arviokirjoihin. Ulkopuoliset arvioitsijat käyttävät arviointinsa pohjana kassavirta-analyysia.

7 Aineettomat hyödykkeet

7.1 Liikearvo

1.1.2010 jälkeen tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus käyvin arvoin hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät ryhmän osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

Aiemmin tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää ryhmän osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla.

7.2 Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP Yrityspankki-konsernissa hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 10–13 vuotta.

7.3 Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen

tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

7.4 Vakuutus sopimusten aktivoidut hankintamenot

Ulkomaisissa tytäryhtiöissä aktivoidaan uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen liittyviä kuluja. Aktivoidut kulut poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusajana, joka on vakuutuskausi. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

7.5 Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoa. Ohjelmistojen ja lisenssien osalta poistoaika on pääsääntöisesti 4 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta 5 vuotta.

Sisäisesti aikaansaatu aineettomien hyödykkeiden (ohjelmistot) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että ohjelmistosta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Aktivoiduviin menoihin sisältyvät mm. lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, arvioidaan vuosittain arvonalentumisen varalta.

8 Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoa. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	20–50 vuotta
Koneet ja kalusto	3–10 vuotta
ICT-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

8.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylittävä osa kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä, onko viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon alentuminen sekä todisteet epäkuranttisuudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

9 Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se

siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta saman suuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo, tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatusta varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella saman suuruinen korkoprosentti.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja ne poistetaan tasapoistoin vuokra-ajan kuluessa. Vuokratuotot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja ne kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

10 Työsuhde-etuudet

10.1 Eläke-etuudet

OP Yrityspankin konserniyhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa. Eräät OP Yrityspankki-konsernin yritykset ovat järjestäneet työntekijöilleen lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoidulta osin ovat etuuspohjaisia järjestelyjä. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitetaan koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä ei ole muita maksuvelvoitteita. Etuuspohjaisen eläkejärjestelyn muuttaminen tai supistaminen kirjataan tulosvaikutteisesti tapahtumahetkellä.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä velkaeränä esitetään järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu käyttäen ennakoitua etuusosoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa uudelleen määrittämisestä johtuvia eriä muihin laajan tuloksen eriin, ei näitä eriä enää siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

10.2 Johdon pitkän aikavälin palkitseminen

Konsernissa on käytössä johdon lyhyen- ja pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada joko pelkästään rahana tai OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna ja rahan yhdistelemänä. Palkkiota maksetaan ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksista. Palkitsemisjärjestelmien arvioitu maksimimäärä lasketaan järjestelmän myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Saavutettujen tavoitteiden mukaista toteutuneen palkkion määrä tarkistetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään siirtovelkoihin.

11 Vakuutustoiminnan varat ja velat

11.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa.

11.2 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten luokittelu ja ryhmittely

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään sopimuksen omistajalta vakuutusyhtiölle merkittävä vakuutusriski, siten kuin se on määritelty IFRS 4 -standardissa. Muut sopimukset, joita vakuutusyhtiö saa toimilupansa perusteella myöntää, ovat sijoitus- tai korvauksenhoitosopimuksia. Jos sopimuksessa ei ole tilinpäätöshetkellä merkittävää vakuutusriskiä, mutta sopimuksen omistajalla on oikeus muuttaa sopimusta siten, että sopimus siirtää merkittävän vakuutusriskin yhtiölle, niin sopimus luokitellaan vakuutus sopimukseksi. Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämät sopimukset ovat lähes kaikki vakuutus sopimuksia.

Vakuutus sopimukset jaetaan sopimuksen riskin mukaan ryhmiin siten, että kussakin ryhmässä sopimusten riskit ovat homogeenisia. Vahinkovakuutus sopimusten ryhmittelyssä otetaan huomioon vakuutettu kohde ja eroavuudet vakuutus sopimuskausien pituuksissa tai siinä, kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vakuutus sopimusten pääryhmät ovat lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset ja pitkäkestoiset vakuutus sopimukset.

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia, jotka luetaan lyhytkestoisiksi.

Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat ainaisvakuutukset sekä asuntokauppalaan mukaiset rakennusvirhevakuutukset.

Vakuutus sopimusten kuvaukset on esitetty riskienhallinnan periaatteiden vakuutustoiminnan osuudessa.

11.3 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten kirjaaminen ja arvostaminen

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutustapahtuman sattuessa.

Vakuutus sopimukset arvostetaan ja käsitellään vakuutus sopimus standardin IFRS 4 mukaan. Sijoitus sopimukset arvostetaan standardin IAS 39 mukaan.

Vakuutusyhtiöiden myöntämien vakuutus sopimus standardin mukaan arvostettavien sopimuksien velka lasketaan pääosin kansallisin laatusperiaattein. Tasoitus määrää ei kuitenkaan lueta velkaan ja se huomioidaan omassa pääomassa.

Velka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu on voimassa olevien sopimuksien jäljellä olevien vakuutusajojen odotettavissa olevista korvauksista ja muista kuluista aiheutuva velka. Korvausvastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutustapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittelykuluista aiheutuva velka.

11.3.1. Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Vakuutusmaksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutusriskin jakautumisen suhteessa. Näissä vakuutuksissa tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna ja jaksotetaan vakuutusmaksutuotoksi riskiä vastaavasti sopimuksen voimassaolokaudelle.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja vahingonselvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan korvauskuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingonselvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutusmaksuvastuu sekä eläkemutoisiin korvauksiin liittyvä vakuutusvelka diskontataan. Diskonttauskoron määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Eläkemutoisten korvausten vakuutusvelan diskonttauskoron muutos huomioidaan yhtenä jatkuvasti päivitettävänä kirjanpidollisen arvion muuttujana. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva velan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eräänä sijoitustoiminnan nettotuotoissa vahinkovakuutuksen erissä.

Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan korkoriskiä pienennetään hankkimalla korkojohdannaisia ja suoria korkosijoituksia, jotka arvostetaan taseessa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Johdannaisten arvo sisältyy vakuutusvelkaan, koska johdannaisista saatava etu käytetään sopimuksesta maksettavien korvausten kassavirtoihin.

Johdannaisten myyntivoitto tai -tappio jaksotetaan vakuutusvelan jäljellä olevalle juoksuajalle pääsääntöisesti alentamalla tai korottamalla diskonttauskorkoa. Johdannaisten myyntitappio voidaan jaksottaa korottamalla diskonttauskorkoa vain, jos suunnitelman mukaista korkotasoa ei ylitetä. Vakuutusvelkaa suojaavien sijoitusinstrumenttien myynnillä voidaan kattaa diskonttauskoron suunnitelmallista laskemista

vain rajoitetusti. Rajoituksena on enimmillään arvonmuutos, joka on kertynyt kyseisen hetken tavoitetason ylittävästä korkoliikkeestä.

11.4 Vakuutus sopimuksiin liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty velka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoiduilla hankintamenoilla ei ole riittävä, vajeus kirjataan tulokseen. Jos riittämättömyyden syynä ovat liian suuret vakuutus sopimusten aktivoidut hankintamenot, vajeus kirjataan pienentämällä sitä ja muuten kasvattamalla velan määrää.

11.5 Vakuutusmaksutulo

Tuloslaskelman vakuutuskatteeseen sisältyvä vakuutusmaksutulo on vastike kauden aikana alkaneesta vakuutusturvasta.

Vakuutusmaksutulosta on vähennetty vakuutusmaksuvero, mutta ei palkkioita eikä vakuutusmaksusaamisten luottotappioita.

Vahinkovakuutus sopimusten vakuutusmaksut kirjataan vakuutusmaksutuloksi vakuutuskauden alkaessa.

11.5.1 Vakuutus sopimuksiin liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutuksenottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään velkoihin erään "Velat ensivakuutustoiminnasta".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimuksiin perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

11.6 Vahinkotavara ja regressisaamiset

Regressisaamiset ja yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan taseen erään Muut varat korvauksen maksun yhteydessä.

11.7 Jälleenvakuutus sopimukset

Konsernin ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta

vakuutusyhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutussopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutussopimuksiin perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, ettei konserni saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

Jälleenvakuutussopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa erään Muut Varat, Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta. Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutussopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan taseen erään Muut velat, Velat jälleenvakuutustoiminnasta.

11.8 Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutuksenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutussopimuksista konserni käsittelee vakuutussopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutussopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutussopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutussopimuksista käsitellään jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

12 Varaukset ja ehdolliset velat

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta ryhmän määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei

voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

13 Tuloverot ja laskennalliset verot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP Yrityspankin konserniyhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan ja laskennalliset verot voimassa olevan verokannan tai tilinpäätöspäivään mennessä hyväksytyn, tulevia vuosia koskevan verokannan perusteella.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan. Konsernissa merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät verotuksellisista varauksista (mm. luottotappiovarauksesta), sijoitusten arvostamisesta käypään arvoon sekä vahinkovakuutuksen tasoitusmäärän eliminoinnista.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakkoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

14 Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Yhteenveto tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:

Korkokate	Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvomuutos käyvän arvon suojauksessa Palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta pankin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä ja joiden katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa
Vakuutuskate	Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo ja maksetut korvaukset sisältäen jälleenvakuuttajien osuuden
Nettopalkkiotuotot	Palkkiotuotot ja -kulut sekä epälikvideihin johdannaisiin liittyvän ns. Day 1 -profit:n jaksotus
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot Myytavissä olevien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot sekä sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut
Liiketoiminnan muut tuotot	Muut liiketoiminnan tuotot, keskuspankipalvelumaksu, terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiot
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, eläkekulut, johdon pitkän aikavälin palkkiot, henkilösivukulut
Liiketoiminnan muut kulut	Muilta ostetut palvelut, ICT -tuotanto ja kehittämiskulut, muut hallintokulut, viranomaismaksut, vuokrat ja muut kulut

15 Viranomaismaksut

OP Yrityspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Vakuutus-, menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisintarkkaisuun vastaa EU:n kriisintarkkaisuineuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

15.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisintarkkaisuun (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2024 asti siten, että rahaston tavoitetaso, 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä saavutetaan. Kriisintarkkaisuun hallinnoi EU:n kriisintarkkaisuineuvosto, joka päättää myös vakausmaksujen määrästä. Vuonna 2017 kutakin pankkia hyvitetään

vakausmaksuissa samassa suhteessa kuin se on aiemmin maksanut pankkiveroa (laki väliaikaisesta pankkiverosta oli voimassa 2013–2014). Vakausmaksusta ei ole tullut OP Yrityspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

15.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa, kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakausrahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut OP Yrityspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

15.3 Rahoitusvakausviraston hallintomaksu

Rahoitusvakausviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

15.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

15.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

OP Ryhmä OP Yrityspankki mukaan lukien on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

16 Segmenttiraportointi

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjän säännöllisesti seuraa. Raportoivat toimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Muu toiminta.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

17 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulokset voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutusopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien

vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttauskoron määrittämisessä sekä arvioitaessa jo sattuneiden vahinkojen korvausmenoa. Vakuutus sopimuksiin liittyvien arvioiden epävarmuustekijöistä ja niiden vaikutuksista on kerrottu liitetiedossa 59 Vahinkovakuutus toiminnan riskiherkkyys.

Strukturoituihin yhteisöihin tehtyjen sijoitusten tuottaman määräysvallan tarkastelussa arvioidaan sijoittajan valtaa ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistumista muuttuville tuotoille. Merkityksellisiä toimintoja koskevan vallan ja muuttuville tuotoille altistumisen tarkastelu sisältää harkintaa. Määräysvallan syntymistä arvioidaan tarkemmin, kun sijoituksen tuottama osuus sijoituskohteen nettovarallisuudesta ja tuotosta ylittää 10–20 prosenttia. Sijoituskohte konsolidoidaan tytäryrityksenä viimeistään silloin kun konsernin osuus yhtiön muuttuvasta tuotosta ylittää 37 prosenttia ja muuttuvan tuoton ja määräysvallan välillä todetaan yhteys.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttauskoron suhteen. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 20 Aineettomat hyödykkeet.

Saamisten arvonalentumistestaus laaditaan joko saamiskohtaisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Saamiskohtainen arvonalentumistestaus perustuu johdon arvioon todennäköisistä tulevista rahavirroista lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin, jossa tulevia todennäköisiä tappioita oikaistaan havainnointiviiveen avulla, jotta saadaan arvioitua tilinpäätöspäivänä syntyneiden mutta ei vielä raportoitujen tappioiden määrä. Tällöin johdon harkintaa tarvitaan havainnointiviiveen pituuden määrittämiseen.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen, lainoihin ja saamisiin sisältyvien saamistodistusten sekä eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisen testaus on tehtävä jokaisena tilinpäätöspäivänä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Objektiivisen näytön todentamiseen sisältyy johdon harkintaa. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. Objektiivisen näytön määrittäminen tehdään kaksivaiheisesti listaamalla ensin säännöllisesti tiettyjen hälytysrajojen ylittävät instrumentit erityistarkasteluun. Erityistarkastelussa olevia instrumentteja arvioidaan jatkuvasti arvonalentumisen varalta. Arvonalennus kirjataan viimeistään silloin kun pitkäaikaisuuskriteerein enimmäisraja 12 kuukautta tai 30 prosentin merkittävyyskriteeri ylittävät.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvästä arvosta. Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, kuinka paljon käytetään muita tietoja.

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu useista eri tekijöistä, jotka määritetään useita oletuksia käyttäen. Diskonttauskorko, tulevat palkkojen ja eläkkeiden korotukset ja inflaatio ovat oletuksia, joita käytetään eläkkeistä aiheutuvia nettomenoja (tai -tuloja) määritettäessä. Vakuutusmatemaattisten oletusten muutokset vaikuttavat eläkevelvoitteiden kirjanpitoarvoon. Asia on esitetty tarkemmin liitetiedossa 29 Varaukset ja muut velat.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista. Asia on esitetty tarkemmin liitetiedossa 36 Toistuvasti käypään arvoon arvostettavien erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaan. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo perustuu johdon tekemään arvioon (Liite 21: Aineelliset hyödykkeet).

18 Uudet standardit ja tulkinnat

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut myös seuraavia merkittäviä standardimuutoksia.

18.1 IFRS 9-standardi Rahoitusinstrumentit

OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2018 IASB:n heinäkuussa 2014 julkaiseman ja EU:n marraskuussa 2016 hyväksymän IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit".

IFRS 9 -standardin käyttöönotto aiheutti muutoksia rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen ja arvonalentumisiin. Samoin sillä on muihin rahoitusinstrumentteja käsitteleviin standardeihin, kuten IFRS 7 -standardiin "Rahoitusinstrumentit, liitetiedot" merkittävä vaikutus. OP Yrityspankki jatkaa IAS 39 mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardin siirtymän jälkeen.

IFRS 9 siirtymä aiheutti muutoksia laatuominaisuuksiin sekä oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin. Kirjanpitoarvoihin tehty oikaisu kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen omaan pääomaan. OP Yrityspankki ei oikaise aikaisempien vuosien vertailutietoja tilinpäätöksessä vuodelta 2018. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia IFRS 7 -standardin mukaisiin liitetietoihin tullaan esittämään vain tilikaudelta 2018. Vertailukauden liitetiedot tulevat pysymään ennallaan.

Tämän hetkisen arvion mukaan OP Yrityspankin IFRS 9 -standardin käyttöönoton vaikutus 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan ennen veroja on yhteensä 58 miljoonaa euroa negatiivinen.

- Arvonalentumisen laskentatavan muutoksen vaikutus ennen veroja on 57 miljoonaa euroa negatiivinen.
- Rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuva arvostusero ei ollut merkittävä.

Tässä katsauksessa esitetyt IFRS 9 -standardin käyttöönotosta johtuvat vaikutukset voivat vielä tarkentua koska OP Yrityspankki jatkaa ECL mallien viimeistelyä ja niihin liittyvien IT-järjestelmien kehitystä ja kontrolliympäristön vahvistamista.

Uudet laadintaperiaatteet, arviointimenetelmät ja johdon harkinnanvaraiset erät voivat muuttua siihen saakka kunnes OP Yrityspankki julkaisee ensimmäisen tilinpäätöksen, joka sisältää avaavan taseen 1.1.2018.

IFRS 9:n mukaiset laadintaperiaatteet on esitetty OP Ryhmän tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa "uudet standardit ja tulkinnat"-kohdassa.

Luokittelu ja arvostaminen

IFRS 9 mukainen rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen perustuu rahoitusvarojen liiketoiminnallisiin tavoitteisiin sekä sopimusperusteisiin rahavirtaominaisuuksiin.

OP Yrityspankki on uudelleenluokitellut rahoitusvarat IFRS 9 mukaisesti perustuen lainojen ja saamistodistusten hallinnointiin niiden liiketoiminnallisen tavoitteen saavuttamiseksi sekä saamistodistusten sopimusperusteisiin rahavirtaominaisuuksiin.

Suurin osa OP Yrityspankin lainoista ja saamistodistuksista kirjataan edelleen jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta. Merkittävimmät luokittelumuutokset kohdistuivat OP Yrityspankin vahinkovakuutuksen sijoituksiin. Oman pääoman ehtoisten sijoitusten sekä rahastosijoitusten luokittelu muuttui pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin. OP Yrityspankki tulee soveltamaan vahinkovakuutuksen sijoituksiin väliaikaista poikkeusmenettelyä (ns. overlay approach), joka palauttaa näiden sijoitusten tulosvaikutukset IAS 39:n mukaisiksi.

OP Yrityspankin rahoitusvelkojen luokittelua IFRS 9 ei muuttanut.

Arvonalentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot ("ECL") lasketaan kaikista jaksotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista tase-eristä sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista.

ECL lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla $\text{probability of default PD} \times \text{loss given default LGD} \times \text{exposure at default EAD}$ suurimmalle osalle portfolioista. Poikkeuksena ovat suurimmat yritysastuut, joita edelleen seurataan saamiskohtaisesti. ECL lasketaan sopimuskohdaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä.

Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. lainanhoitojoustoista) ja ne huomioidaan pääosin luokittelumalleissa. Luottoluokitukset vaikuttavat koko voimassaoloajan PD-lukuun, jonka perusteella määrällinen muutos arvioidaan. Tämän lisäksi luottoriski on kasvanut merkittävästi, mikäli suoritus on erääntynyt yli 30 päivää.

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen:

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Maksukyvyttömyyden (default) määritelmässä käytetään yhtenäistä määritelmää vakavaraisuuslaskennan kanssa.

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. Makroekonomiset skenaariot ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Yrityspankin taloudellisessa vuosisuunnittelussa. Käytettäviä skenaarioita on kolme; perus, vahva ja heikko.

IFRS 9 -standardin soveltamisen alustavaa vaikutusta 1.1.2018 taseeseen on kuvattu jäljempänä taulukoiden avulla.

a) Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvarojen ja -velkojen arvostusluokat ja kirjanpitoarvot IAS 39 -standardin ja IFRS 9 -standardin mukaisesti avaavassa taseessa 1.1.2018 on esitetty alla olevassa taulukossa ilman ECL:n vaikutusta. Rahoitusvelkojen luokittelussa ja arvostamisessa ei tapahtunut muutoksia.

Rahoitusvarojen arvostusluokat Taseen varojen erät	IAS 39		IFRS 9	
	Arvostustapa (luokka) 31.12.2017	Kirjanpito- arvo milj. €	Arvostustapa 1.1.2018	Kirjan- pitoarvo * milj. €
Käteiset varat	Jaksotettu Hankintameno	12 825	Jaksotettu hankintameno	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	Jaksotettu hantameno (lainat ja muut saamiset)	9 294	Jaksotettu hankintameno	9 294
Johdannaissopimukset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	3 426	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	3 426
Saamiset asiakkailta	Jaksotettu Hankintameno (lainat ja muut saamiset)	20 120	Jaksotettu hankintameno	20 109
Sijoitusomaisuus			Käypään arvoon tulosvaikutteisesti 1)	11
Kaupankäynnin rahoitusvarat 3)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	589	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	578
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (myytävissä olevat rahoitusvarat)	728	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	727
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0
	Hankintameno	0	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (myytävissä olevat rahoitusvarat)	14 050	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	14 048
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	304	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	12
	Jaksotettu hankintameno (eräpäivään asti pidettävät sijoitukset)	51	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	0
	Jaksotettu hankintameno (Muut sijoitustoiminnan lainat, vahinkovakuutus)	71	Jaksotettu hankintameno	-6
			Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	77
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti 2)	0
Taseen rahoitusvarat yhteensä		61 456		61 454

1) Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset rahoitusvarat, jotka on pakko arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti

2) Käyvän arvon optio

3) Esitystavan muutos 1.1.2018

* Kirjanpitoarvo ei sisällä ECL:n vaikutusta

b) Tase-erien täsmäytys IAS 39 -standardin ja IFRS 9 -standardin mukaisesti

IFRS 9 -standardin mukaiset arvostusluokat on määritetty OP Yrityspankin eri liiketoimintamallien perusteella sekä kyseisen rahoitusinstrumentin rahavirtaominaisuuksien perusteella. OP Yrityspankin liiketoimintamallit perustuvat nykyisiin

liiketoiminnan periaatteisiin eivätkä ne muutu IFRS 9 -standardin voimaantulon johdosta.

Seuraavassa taulukossa esitetään rahoitusvarojen kirjanpitoarvojen siirtymä aikaisemmasta IAS 39 -standardin mukaisesta arvostusluokasta IFRS 9 -standardin mukaiseen arvostusluokkaan siirtymisajankohtana 1.1.2018. Taulukon uudelleenarvostus -sarake sisältää vain uudelleenluokittelusta aiheutuvan käyvän arvon muutoksen ilman ECL:n vaikutusta.

Luokittelu- ja arvostusmuutokset

Taseen erät, Milj. €	Kirjanpitoarvo (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleen- luokittelu	Uudelleen- arvostus	Kirjanpitoarvo (IFRS 9) 1.1.2018 *
Käteiset varat	12 825			12 825
Saamiset luottolaitoksilta	9 294			9 294
Johdannaissopimukset	3 426			3 426
Saamiset asiakkailta	20 120			20 120
Sijoitusomaisuus				
Kaupankäynnin rahoitusvarat 1) 6)	589	-11		578
Oman pääoman ehtoiset				
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (Myytävissä olevat sijoitukset)	2)	728	-678	50
Käypään arvoon tuloksen kautta	3)	0	678	-1
Hankintameno arvoistettavat	0			0
Vieraan pääoman ehtoiset				
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (Myytävissä olevat sijoitukset)	1)	14 050	49	-1
Käypään arvoon tuloksen kautta	4)	304	19	322
Jaksotettuun hankintameno arvoistettavat	5)	121	-57	64
Yhteensä	61 456	0	-2	61 454

* Kirjanpitoarvo ei sisällä ECL:n vaikutusta

Yllä olevaan taulukkoon merkityt uudet IFRS 9 -standardin mukaiset luokitteluvaatimukset on selostettu alla:

- OP Yrityspankin likvideettireserviportfolio luokiteltiin aiemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin, myytävissä oleviin, lainoihin ja saamisiin sekä eräpäivään asti pidettäviin rahoitusinstrumentteihin. Koska OP Yrityspankki liiketoimintamalli likvideettireserviportfoliolla on kerätä sopimukseen perustuvat rahavirrat sekä myynti, koko portfolio luokitellaan käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavaksi. Liiketoimintamalli perustuu portfolion hallintamekanismeihin sekä aiempaan käytäntöön.
- Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin mutta jotka IFRS 9 -standardin mukaisesti luokitellaan pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin. Oman pääoman ehtoisia instrumentteja siirrettiin 678 miljoonaa euroa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut

arvostusvoitot/tappiot yhteensä 35 miljoonaa euroa siirrettiin kertyneisiin voittovaroihin.

- 3) Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavien omaisuuserien määrä kasvoi 678 miljoonalla eurolla muista arvostusryhmistä siirtyvien luokittelumuutosten ja niihin liittyvien arvostusmuutosten seurauksena.
- 4) OP Yrityspankilla on 19 miljoonaa euroa saamistodistuksia mm. vaihtovelkakirja- ja perpetuaalilainoihin, joiden sopimukseen perustuvat rahavirrat eivät ole yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Nämä sijoitukset arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin.
- 5) Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset yhteensä 51 miljoonaa euroa, jotka aiemmin arvostettiin jaksetettuun hankintamenoon, on luokiteltu IFRS 9 -standardin siirtymässä käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi.
- 6) Kaupankäynnin rahoitusvarat sisällytetään 1.1.2018 alkaen taseen erään Sijoitusomaisuus.

c) Vaikutukset odotettavissa oleviin luottotappioihin

OP Yrityspankki siirtyy saamiskohtaisesta arvonalentumislaskennasta pääsääntöisesti IFRS 9 -standardin malleilla laskettavaan odotetun luottotappion laskentaan. Tämän johdosta aikaisemmat IAS 39 -standardin mukaiset saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset on peruttu ja tilalle on kirjattu IFRS 9 -standardin mukaiset odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 278 miljoonaa euroa. Aiemmin kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset yhteensä 192 miljoonaa euroa ovat pääsääntöisesti korvattu vaiheen 3 mukaisilla odotettavissa olevilla luottotappioilla ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset yhteensä 30 miljoonaa euroa vaiheen 1 ja 2 odotettavissa olevilla luottotappioilla. Tämän johdosta oma pääoma pieneni 57 miljoonalla eurolla ennen veroja.

Odotettavissa olevat luottotappiot kasvoivat kaikissa tuoteryhmissä. Suurin ECL:n kasvu oli yritysluotoissa. Lisäksi käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta arvostettavat saamistodistukset ja taseen ulkopuoliset erät huomioitiin ECL laskennassa ensimmäistä kertaa.

ECL laskentaan liittyy paljon arvioita, jolla on merkittävä vaikutus odotettavissa olevien luottotappioiden määrään. Näitä ovat mm:

- Luottoriskin merkittävän kasvun (SICR) määrittäminen
- 12 kuukauden ja koko voimassaoloajan ECL laskennassa käytetyt erilaiset oletukset
- Laskennassa käytettävät makroekonomiset ennusteet

Odotetun luottotappion odotetaan olevan suhdanneherkkä makrotaloudellisten ennusteiden muutoksille ja se voi kasvaa merkittävästi suhdannenäkymien heiketessä.

d) Vaikutukset omaan pääomaan ja CET 1 tunnuslukuun

Seuraavassa taulukossa esitetään IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset omaan pääomaan:

Oman pääoman muutokset, Milj. €	Osalettopääoma	Käypään arvo rahasto	Muut rahat	Kertyneet voittovarat	Yhteensä	Määrävalittomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	428	164	1 093	2 404	4 089	60	4 149
Aiemman IAS 39 arvonletumisvarauksen purku				221	221		221
Uusi IFRS 9 mukainen ECL				-278	-278		-278
IFRS 9 luokittelumuutosten vaikutus							
1) Käypään arvoon arvostettavat							
Myytavissa olevien sijoitusten käyvän arvon rahaston purku voittovaroihin		-36		35	0		0
2) Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset							
Arvostusmuutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavaksi siirrettävät		-1			-1		-1
3) Hankintameno arvoon arvostettavat							
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi siirrettävät					0		0
Laskennalliset verojen nettomuutos				10	10		10
Oma pääoma 1.1.2018	428	127	1 093	2 393	4 041	60	4 102

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä (ECL) 278 miljoonaa euroa alitti vakavaraisuuslaskennassa vähennetyn odotetun tappion, joten muutoksella ei ole vaikutusta vakavaraisuuteen. Vakavaraisuuden EL:n laskutapa on viranomaisten säänteleminen ja sisältää varovaisuutta mm. erilaisten lattiatasojen muodossa. Kirjanpidon ECL kuvaa sen sijaan tämänhetkistä taloudellista tilannetta ja ne perustuvat OP Yrityspankin omiin malleihin ilman sisäänrakennettua varovaisuutta. OP Yrityspankki ei tule toistaiseksi soveltamaan vakavaraisuusasetuksen mukaista siirtymäsäännöstä ajalla 1.1.2018 – 31.12.2022, jossa IFRS 9 -standardin arvonalentumislaskennan vaikutuksia voidaan huomioida vaiheittain.

18.2 IFRS 15-standardi Myyntituotot asiakassopimuksista

OP Yrityspankki soveltaa IFRS 15 -standardia 1.1.2018 lähtien. IFRS 15 -standardi Myyntituotot asiakassopimuksista korvasi nykyiset IAS 11 - ja IAS 18 -standardit. IFRS 15 -standardi koskee OP Yrityspankissa pääosin Pankkitoiminta-segmentin efektiivisen koron laskentaan kuulumattomia palkkioita. Uusi standardi ei vaikuta rahoitusinstrumenttien tai vakuutusten tuloutukseen. IFRS 15 -standardi lisää liitetiedoissa esitettävää informaatiota vuodelta 2018. Nettopalkkiotuotoissa esitettävien palkkiotuottojen ja -kulujen ryhmittelyä tarkennetaan liitetiedoissa. Nettopalkkiotuotoissa tullaan esittämään uusina erinä palkkiotuotot ja -kulut terveys- ja hyvinvointipalveluista, omaisuudenhoitopalkkiot, maksetut palkkiot omaisuudenhoitopalveluista, lainopilliset palkkiot sekä rahastojen palkkiokulut. IFRS 15 -standardi ei muuta standardin soveltamisalaan kuuluvien palkkioiden tulotusajankohtaa verrattuna nykyisiin käytäntöihin.

IFRS 15 -standardiin siirtymisellä ei ole siten taloudellista vaikutusta OP Yrityspankin tulokseen. OP Yrityspankki siirtyy noudattamaan IFRS 15 -standardia takautuvalla menetelmällä.

18.3 IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardi

OP Yrityspankki ottaa käyttöön IFRS 16 Vuokrasopimukset 1.1.2019 lähtien. Uusi standardi muuttaa vuokralleottajan kirjanpitoäskittelyä. Vuokralleottaja kirjaa poikkeuksia lukuun ottamatta kaikista sopimuksista käyttöoikeusomaisuuserän ja leasingvelan taseeseen. Poikkeuksen muodostavat lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä kohteita koskevat sopimukset. Vuokralleottajan kirjanpitoäskittely pysyy olennaisin osin IAS 17 -standardin mukaisena.

OP Yrityspankki suunnittelee, että se soveltaa siirtymässä rajoitetusti takautuvaa menetelmää, jolloin vertailutietoja ei oikaista ja mahdollinen kertynyt vaikutus kirjataan kertyneiden voittovarojen oikaisuksi 1.1.2019. Tämän valinnan johdosta, seuraavat siirtymäsääntöjen käytännön apukeinot suunnitellaan otettavaksi käyttöön arvioitaessa vuokralle otettuja sopimuksia:

- Soveltamisen aloittamisajankohtana ei arvioida uudelleen, onko sopimus vuokrasopimus tai sisältyykö siihen vuokrasopimus.
- Aloittamisajankohtana vuokrasopimusvelka kirjataan aiemmin IAS 17:ää sovellettaessa operatiiviseksi vuokrasopimuksiksi luokitelluista vuokrasopimuksista. Vuokrasopimusvelka kirjataan siten, että se on jäljellä olevien vuokrien nykyarvo diskontattuna lisäluoton korolla 1.1.2019. Käyttöoikeusomaisuuserä kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimusvelka oikaistuna kyseiseen vuokrasopimukseen liittyvillä etukäteen maksetuilla tai siirtyvillä vuokrilla, jotka ovat merkittyinä taseeseen 31.12.2018. Alkuvaiheen välittömiä menoja ei huomioida käyttöoikeusomaisuuserän arvostamisessa.
- Siirtymässä ei kirjata käyttöoikeusomaisuuserää ja vuokrasopimusvelkaa vuokrasopimuksista, joiden mukainen vuokra-aika päättyy 12 kuukauden kuluessa soveltamisen aloittamisajankohdasta (1.1.2019).
- Vuokra-ajan määrittämisessä käytetään jälkiviisautta, jos sopimukseen liittyy jatkamis- tai päättämisoitoja.

OP Yrityspankki on käyttöönottoprojektissa määritellyt prosessin, jolla sopimukset kerätään ja miten analysoidaan, täyttääkö sopimus vuokrasopimuksen määritelmän. OP Yrityspankki on myös tehnyt alustavan kartoituksen sopimuksista, jonka mukaan olennaisimmat vuokralle otetut sopimukset ovat toimitilojen vuokrasopimuksia ja työsuhteautoja. OP Yrityspankki arvioi, että vuokralle otetuilla omaisuuserillä ei oleteta olevan merkittävää vaikutusta OP Yrityspankin taseeseen. Vuokravastuiden diskonttaamaton määrä tilinpäätöksessä 31.12.2017 oli 4 miljoonaa euroa (liite 39).

18.4 IFRS 17 -standardi Vakuutusopimukset

Vakuutusopimusstandardi IFRS 17 julkaistiin 18.5.2017. Sen viimeinen pakollinen käyttöönottopäivä on 1.1.2021 ja se korvaa nykyisen IFRS 4 vakuutusopimusstandardin, joka otettiin käyttöön OP Yrityspankissa 1.1.2005. IFRS 17 -standardin vahvistusprosessi on vasta alkuvaiheissaan Euroopan Unionissa.

Standardin tärkein päämäärä on yhtenäistää vakuutusvelan arvostus globaalisti; nykyisen vakuutusopimusstandardin arvostus perustuu kansallisiin arvostuksiin. IFRS 17:n mukaan arvostus perustuu ajantasaisiin estimaatteihin kuten vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuslaskentakin. IFRS 17 -standardi eroaa kuitenkin vakavaraisuuslaskennasta tarkoituksensa ja periaatepohjaisuutensa osalta.

Vakuutusvelka muodostuu kolmesta osasta:

- Vastaisten rahavirtojen arvioista, jotka oikaistaan aika-arvolla,
- Ryhmän riskinottohalukkuutta kuvaavan muuta riskiä kuin rahoitusriskiä koskevasta riskioikaisusta ja
- Palvelumarginaalista, joka määritellään sopimusta kirjattaessa siten, että sopimuksesta ei synny kirjaushetkellä voittoa, mutta tappio kirjataan. Palvelumarginaaliin sisältyvät voitot kirjataan vakuutuskauden aikana.

Nykyinen käytäntö, jossa vakuutusvelka voi sisältää implisiittisiä marginaaleja riskin kantamisesta ja tulevista voitoista lakkaa ja pakottaa raportoijat perustelevaan velan muutokset läpinäkyvästi.

Vakuutusvelan volatiliiteetti kasvaa markkinaehtoisien ja ajantasaisten oletusten myötä. Tulevaisuudessa tuotettavan vakuutusopimusten mukaisia vakuutuspalveluja koskevista oletusmuutoksista aiheutuvat arvomuutokset kirjataan vastamerkkisinä sopimuksen täyttämistä aiheutuvien rahavirtojen pääoma-arvoon ja palvelumarginaaliin. Rahoitusriskiä koskevista oletusmuutoksista ja markkinamuutoksista aiheutuvia velan muutoksia voidaan puskuroida tuloksessa varojen vastaavilla muutoksilla. Standardi antaa oikeuden luokitella uudelleen vakuutusyhtiöiden varoja hetkellä, kun standardi otetaan käyttöön.

Sekä taseen että tuloksen esittäminen muuttuu. Tuloslaskelmaan tulee kaksi vakuutusopimusten erää: vakuutuspalvelusta syntyvä tulos ja rahoitustuotot tai -kulut.

Standardi lisää kvantitatiivista liitetietovaatimuksia. Nykyinen standardi lisäsi jo paljon kvalitatiivista liitetietoinformaatiota, jota uusi standardi täydentää.

Uuden standardin käyttöönotto tulee olemaan haastava erityisesti henkivakuutuksessa, jonka sopimukset ovat lähes kaikki monivuotisia.

18.5 Muut tulevat standardimuutokset

Standardeihin IAS 7 ja IAS 12 tehdyt muutokset tulevat voimaan 1.1.2017. Muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta OP Yrityspankin tilinpäätökseen.

Liite 2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet

OP Yrityspankin arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan perustan. Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinottokykyyn.

OP Yrityspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen ja liiketoiminta perustuu harkittuun riski/tuotto-ajatteluun. OP Yrityspankissa sovelletaan kokonaisvaltaista riskienhallintaa, jossa pyritään tunnistamaan, arvioimaan ja rajoittamaan kaikki liiketoimintaan liittyvät merkittävät riskit hyväksyttävälle tasolle.

OP Yrityspankki –konsernin riskinottoa ohjataan OP Ryhmän riskipolitiikalla. Riskipolitiikassa keskusyhteisön johtokunta vahvistaa vuosittain ryhmän liiketoimintasegmenttien ja yhteisöjen noudatettavaksi ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja rajaukset, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteissa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi. Vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat lisäksi henkilö- ja yritysasiakkaiden riskipolitiikat, jälleenvakuutusperiaatteet, sijoitusuunnitelmat ja vakuutusvelan korkoriskin suojaamista koskeva politiikka.

1. Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan yleiset periaatteet

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sen tavoitteena on turvata OP Yrityspankki -konsernin riskinottokyky ja maksuvalmius ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus.

Riskinottokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä. Vakavaraisuuden hallinta perustuu ennakoivaan lähestymistapaan ja sen lähtökohtana on konsernin liiketoimintastrategia ja -suunnitelmat. Oikein mitoitettu riskinotto, pääomarakenne, vahva tuloskunto ja ennakoiva riskienhallinta turvaavat OP Yrityspankki -konsernin riskinottokyvyn. Riskien- ja vakavaraisuuden hallinta on integroitu kiinteäksi osaksi liiketoimintaa ja johtamista.

OP Yrityspankki –konsernissa noudatetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamia OP Ryhmän riskiton ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteita. Periaatteet linjaavat, miten ryhmän riskintottoa ohjataan, rajataan ja valvotaan sekä miten riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessi järjestetään.

1.1 Riskien tunnistaminen, arviointi, mittaaminen ja rajaaminen

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan prosessiin sisältyy liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskien jatkuva

tunnistaminen ja arviointi. Uusien tuotteiden, palvelujen, liiketoimintamallien ja järjestelmien riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa.

Mittattavissa olevat riskit rajoitetaan limiiteillä, jotka keskusyhteisön johtokunta asettaa vakavaraisuudelle ja merkittävälle riskeille. Limiiteillä turvataan se, ettei OP Yrityspankki -konserni ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi konsernin tai OP Ryhmän vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden.

OP Yrityspankki -konsernin omia varoja arvioidaan suhteessa taloudelliseen pääomavaateeseen sekä nykyisiin ja ennakoitavissa oleviin sääntelypohjaisiin vähimmäispääoma-vaatimuksiin ja lisäpuskurivaateisiin. Arvioinnissa hyödynnetään myös stressitestien tuloksia.

Keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta seuraa OP Yrityspankki -konsernin ja sen tytäryritysten riskiaseman ja riskinottokyvyn kehitystä. Se raportoi säännöllisesti havainnoistaan ja arvioistaan OP Yrityspankin hallitukselle, OP Osuuskunnan johtokunnalle ja hallintoneuvoston riskienhallintavaliokunnalle.

1.2 Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on OP Ryhmän oma arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskeistä syntyvät mahdolliset vuotuiset tappiot 99,97 prosentin todennäköisyydellä. Taloudellinen pääomavaade lasketaan riskilajikohtaisilla malleilla, joiden tulokset yhdistetään ottaen huomioon riskilajien väliset korrelaatiot ja näistä johtuvat hajautushyödyt.

Taloudellinen pääomavaade jakautuu määrällisiin riskeihin sekä laadullisiin, ns. arvioitaviin riskeihin. Määrällisiä riskejä ovat luottoriski, pankkitoiminnan korko-, osake- ja kiinteistöriski, sekä pitkäaikaisen sijoitus- ja vakuutustoiminnan markkinariskit, trading-toiminnan markkinariskit ja vakuutusriskit. Arvioitavat riskit sisältävät operatiivisen riskin ja muut arvioitavat riskit. Muihin arvioitaviin riskeihin sisällytetään ne merkittäviksi arvioidut riskit, joita ei ole otettu huomioon taloudellisen pääomavaateen muissa riskilajikohtaisissa malleissa. Nämä riskit syntyvät tyypillisesti ulkoisista tekijöistä, kuten muutoksista kilpailu- ja markkinatilanteesta tai viranomaisten sääntelytoimenpiteistä. OP Yrityspankki -konsernin taloudellisesta pääomavaateesta noin kolmannes muodostuu luottoriskeistä ja noin viidennes vakuutustoiminnan markkinariskeistä.

Taloudellisen pääomavaateen mallissa riskejä tarkastellaan monien riskilajien osalta laajemmin kuin viranomaisvaatimusten mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Tällaisia riskilajeja ovat erityisesti pankkitoiminnan korkoriski, vakuutustoiminnan markkinariskit ja muut arvioitavat riskit. Luottoriskin pääomavaateen laskennassa keskeisin ero liittyy

keskittymärisikin huomioimiseen. Lisäksi useat riskilajit huomioidaan taloudellisen pääomavaateen laskennassa erillisinä, kun vakavaraisuuslaskennassa ne sisältyvät luottoriskin pääomavaateeseen.

Taloudelliseen pääomavaateeseen perustuvia mittareita hyödynnetään muun muassa tavoite- sekä limiittimittaristossa, luottojen ja vakuutusten hinnoittelun pohjana, palkitsemisessa sekä pääomasuunnittelussa pääomapuskurin määrittelyssä.

1.3 Pääomahallinta

Pääomahallinnan tavoitteena on kaikissa tilanteissa ennakoivasti ohjata ja varmistaa, että OP Yrityspankki -konsernin vakavaraisuus täyttää asetetut tavoitteet ja viranomaisvaateet ja siten varmistaa toiminnan jatkuvuus.

Pääomasuunnitelmalla arvioidaan pääomien riittävyyttä ja varmistetaan ennakoivasti vakavaraisuuden riittävyys poikkeuksellissakin olosuhteissa. Pääomasuunnitelma sisältää muun muassa vakavaraisuutta koskevat määrälliset ja laadulliset tavoitteet, ennakoidut muutokset omissa varoissa ja pääomavaateessa, pääomien allokoinnin, varautumissuunnitelman, vakavaraisuuden seuranta- ja ohjausmenettelyt sekä skenaariolaskelmat vakavaraisuuden riittävyyden arvioimiseksi.

Vakavaraisuudenhallinnassa painotetaan kannattavuutta ja pääomien tehokasta käyttöä. Pääomien hallinta hoidetaan keskitetysti OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiön OP Osuuskunnan toimesta.

2. Riskienhallinnan organisointi

OP Yrityspankin toimintaa johdetaan keskusyhteisökonsernin johtamisjärjestelmän mukaisesti pankkitoiminnan ja vahinkovakuutuksen liiketoimintasegmenttien kautta.

OP Yrityspankin hallitus päättää muun muassa keskusyhteisön johtokunnan linjausten mukaisesti yhtiön liiketoimintastrategian ja hyväksyy liiketoimintasuunnitelman sekä valvoo niiden toteuttamista. Se vahvistaa keskusyhteisön johtokunnan linjausten mukaisesti myös riskipolitiikan, varainhankintasuunnitelman, pääomasuunnitelman ja omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman, sijoitussuunnitelman, jatkuvuussuunnitelman sekä merkittävät riskienhallintaa koskevat toimintaperiaatteet.

Hallitus valvoo ja seuraa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteuttamista ja sitä, että yhtiön riskienhallinta on lakien, viranomaismääräysten ja keskusyhteisön antamien ohjeiden mukaista. Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä ja valvoo niiden kattavuutta ja toimivuutta. Lisäksi se valvoo pääomien määrää ja laatua, tuloksen kehittymistä, riskiasemaa sekä riskipolitiikan, limiittien ja muun ohjeistuksen noudattamista. Hallitus arvioi vakavaraisuudenhallinnan tarkoituksenmukaisuutta,

kattavuutta ja luotettavuutta OP Yrityspankki -konsernissa laajempaan kokonaisuuteen vähintään kerran vuodessa.

Underwriting-johto tekee vahvistettujen valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä, vuosihinnoittelua, jälleenvakuuttamista ja muita merkittäviä vakuutus sopimuksen myöntämistä koskevia päätöksiä. Underwriting-johto raportoi päätöksistään vakuutusyhtiöiden hallituksille ja keskusyhteisön johtokunnan tase- ja riskienhallintavaliokunnalle.

OP Yrityspankin toimitusjohtaja huolehtii yhtiön kokonaisohjauksesta siten, että yhtiölle asetetut tulos-, riskinotto- ja muut tavoitteet saavutetaan yhteisiä strategioita ja toimintaperiaatteita noudattaen.

OP Yrityspankki -konsernin liiketoiminnot ovat ensisijaisessa vastuussa riskinotosta, tuloksesta ja sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteiden noudattamisesta. Liiketoiminnoissa on oikeus tehdä riskinottoa koskevia päätöksiä hyväksytyjen päätöksentekovaltuuksien, vastuurajojen ja limiittien puitteissa.

Keskusyhteisö vastaa OP Ryhmän ryhmätason riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta.

OP Ryhmän Riskienhallinta on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa sekä analysoi niiden riskiasemaa. Riskienhallinta painottuu ennaltaehkäisevään työhön, varautumiseen ja ennakoivaan riskiaseman analysoimiseen. Tavoitteena on turvata ryhmän ja sen yhteisöjen riittävän riskinotto- ja vahinkovakuutuksen säilyminen ja varmistaa, ettei liiketoiminnan riskinotto vaaranna kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta, toiminnan jatkuvuutta tai strategisten tavoitteiden saavuttamista.

OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtävät on keskitetty emoyhtiöön OP Osuuskuntaan.

OP Ryhmän sisäinen tarkastus avustaa OP Yrityspankin hallitusta ja yhtiön johtoa toiminnan ohjauksessa, valvonnassa ja varmistamisessa suorittamalla toimintaan kohdistuvaa tarkastusta. Sisäisen tarkastuksen suorittama tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa. Tarkastus tukee johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Pääpaino on riskitekijöiden tunnistamisessa ja sisäisen valvonnan toimivuuden arvioinnissa.

3. OP Yrityspankki -konsernin riskit

Alla olevassa taulukossa on kuvattu OP Yrityspankki-konsernin merkittävät riskit. Taulukon jälkeisissä kappaleissa on kuvattu riskien luonnetta ja niiden hallintakeinoja.

Strategiset riskit	Riski, joka syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista liiketoimintaympäristön tai asiakaskäyttäytymisen muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta.
Operatiiviset riskit	Riski taloudellisesta tappiosta tai muista haitallisista seuraamuksista, jotka syntyvät riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Operatiivisiin riskeihin kuuluvat myös ICT-, turvallisuus-, tietoturva-, menettelytapa- ja malliriskit.
Compliance-riski	Riski, joka aiheutuu ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen, asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen tai eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä.
Maineriski	Riski maineen tai luottamuksen heikkenemisestä, joka johtuu negatiivisesta julkisuudesta tai on seurausta jonkin riskin toteutumisesta.
Luottoriskit	Riski, joka syntyy kun vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteita. Riskiä muiden vastapuolen velvoitteiden täyttämättä jättämisestä kutsutaan myös vastapuoliriskiksi.
Markkinariskit	Markkinariskit muodostuvat taseen rakenteellisista markkinariskeistä (rahoitustaseen ja vakuutusvelan markkinariskit) sekä trading-toiminnan ja pitkäaikaisen sijoitustoiminnan

	markkinariskistä. Markkinariskeihin sisällytetään kaikki taseen ja taseen ulkopuolisten erien korko-, osake-, valuutta-, luottospread ja kiinteistöriskit sekä mahdolliset muut hintariskit.
Likviditeettiriskit	Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä, rakenteellisesta rahoitusriskistä ja varainhankinnan keskittymäriskistä.
Vahinkovakuutusriskit	Vahinkovakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskeistä.
Keskittymäriskit	Riskit, joita voi syntyä liiketoiminnan liiallisesta keskittymisestä yksittäisille asiakkaille, tuotteille, toimialoille, maturiteettijaksoille tai maantieteellisille alueille.

4. Strategiset riskit

Strategisten riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen on kiinteä osa ryhmän strategista suunnittelua sekä jatkuvaa liiketoiminnan kehittämistä. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista. Merkittävimpiä strategisia kehityskohteita johdetaan strategisten kehityshankkeiden kautta.

Osana strategiaprosessia arvioidaan strategisia riskejä, tunnistetaan niiden hallitsemiseen liittyviä toimenpiteitä sekä arvioidaan niiden mahdollista vaikutusta muun muassa ryhmän kokonaisriskiasemaan ja taloudellisen pääomavaateen kehittymiseen. Toimintaympäristön uhat huomioidaan ennakoivan riskienhallinnan avulla sekä systemaattisella toiminta- ja kilpailuympäristön seurannalla. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Ryhmän strategiset riskit kartoitetaan vuosittain. Strategisista riskeistä raportoidaan säännöllisesti ja niihin liittyviä toimenpiteitä sekä strategisten kehitysohjelmien etenemistä käsitellään ja seurataan keskusyhteisön johtokunnassa ja hallintoneuvostossa.

5 Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisten riskien hallinnalla pyritään varmistamaan, että operatiivinen toiminta on järjestetty asianmukaisesti eikä

riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia menetyksiä tai muita haitallisia seuraamuksia, kuten maineen menetyksiä. Operatiivisten riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan myönteisesti suhtautuvaa yrityskulttuuria ylläpidetään ja vahvistetaan jatkuvasti.

Operatiivisille riskeille asetettu riskinoton tavoitetaso on maltillinen. Maltillista riskitasoa kuvaavia operatiivisten riskien limiittejä kehitetään, mutta yhtiökohtaisia operatiivisten riskien limiittejä ei ole asetettu. Operatiivisten riskien luonteesta johtuen operatiivisten riskien limiittitasot ovat raja-arvoja. Vuonna 2017 ryhmätasoisina operatiivisten riskien raja-arvoina olivat laajavaikutteisten tietojärjestelmähäiriöiden määrä (MIM) ja järjestelmien käytettävyyks.

Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden arviointi. Tunnistamisessa huomioidaan myös rahoitusjärjestelmän lainvastaiseen hyväksikäyttöön (mm. rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen) sekä sääntelyn noudattamiseen liittyvät riskit. Uusien liiketoimintamallien (ml. ulkoistukset), tuotteiden ja palveluiden riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa. OP Ryhmässä kaikki asiakkaille tarjottavat tuotteet ja käytössä olevat liiketoimintamallit on hyväksytty ryhmätasolla. Liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaaviin riskeihin varaudutaan keskeisten liiketoiminta-alueiden jatkuvuussuunnittelulla. Jatkuvuussuunnittelu muodostaa pohjan myös valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin varautumiselle. Jatkuvuussuunnitelmia testataan laadittujen testaussuunnitelmien mukaisesti.

OP Yrityspankissa noudatetaan operatiivisten riskien hallinnassa yhtenäistä ryhmätasoisia järjestelmätoimintamallia. Liiketoimintayksiköt toteuttavat operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan. Liiketoimintayksiköt raportoivat operatiivisten riskien raportointi- ja hallintajärjestelmän kautta kuukausittain kaikki tietyn rajan ylittävät tapahtumat. Raportissa kuvataan tapahtumiin johtaneet syyt sekä toimenpiteet, joihin on ryhdytty vastaavanlaisen tapahtuman ennaltaehkäisemiseksi.

Konsernin ja siihen kuuluvien yhtiöiden operatiivisten riskien tasoa ja riskejä rajoittavia hallintakeinoja arvioidaan yhtenäisin menetelmin säännöllisesti sekä välittömästi aina tilanteen niin vaatiessa. Tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa ovat myös sisäisen tarkastuksen tekemät selvitykset sekä riittävän tiedonkulun varmistaminen.

OP Yrityspankki -konsernin operatiivisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin koordinoiti, seuranta ja raportointi toteutetaan keskusyhteisön riskienhallinnassa.

5.1 Operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

Operatiiviset riskit luokitellaan raportointia varten eri kategorioihin. Tunnistetuista ja toteutuneista riskeistä raportoidaan toimivalle johdolle.

6. Compliance-riskit

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että konsernin kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä sekä OP Ryhmän ja yhteisöjen omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Compliance-toiminnalla varmistetaan myös, että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä periaatteita ja toimintatapoja.

Compliance-riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita haitallisia seuraamuksia kuten sanktioita. Tällaisia sanktioita ovat esimerkiksi yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut sekä viranomaisen antamat varoitukset ja huomautukset. Compliance-riskin seurauksena voi olla myös maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Vastuu sääntelyn noudattamisesta ja noudattamisen valvonnasta konsernin yhteisöissä on ylimmällä ja toimivalla johdolla sekä kaikilla esimiehillä. Lisäksi jokainen konsernin yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö vastaa omalta osaltaan sääntelyn noudattamisesta.

Compliance-toiminnan ohjeistuksesta, neuvonnasta ja tuesta OP Ryhmässä vastaa keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta. Keskusyhteisökonsernin yhteisöt samoin kuin OP Yrityspankki -konserni ovat keskittäneet riskienhallintaan compliance-toiminnot.

6.1 Compliance-riskien hallintakeinot

Compliance-riskin hallinta on osa sisäistä valvontaa ja luotettavaa hallintoa ja sellaisena kiinteä osa liiketoiminnan johtamista sekä yrityskulttuuria. Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön kehitystä, ohjeistamalla, kouluttamalla ja konsulttoimalla organisaatiota sääntelyn mukaisten toimintatapojen noudattamisessa sekä valvomalla organisaation menettelytapojen säännöstenmukaisuutta.

6.2 Compliance-riskien seuranta ja raportointi

Compliance-riskejä tunnistetaan, arvioidaan ja raportoidaan säännöllisesti operatiivisten riskien hallinnan toimintamallin mukaisesti osana operatiivisten riskien riskikartoituksia. Compliance-toiminnassa tehdyistä havainnoista raportoidaan säännöllisesti sekä ylimmälle että toimivalle johdolle.

7. Maineriski

Maineriskiä hallitaan ennakkoivasti ja pitkäjänteisesti noudattamalla sääntelyä, finanssitoimialan hyviä käytäntöjä ja OP Ryhmän hyvän liiketavan periaatteita sekä korostamalla toiminnan ja siitä viestimisen avoimuutta. Konsernissa noudatetaan kansainvälisiä taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun periaatteita ja kansainvälisiä sitoumuksia.

Maineriskistä raportoidaan konsernin emo- ja tytäryhteisöjen johdolle säännöllisesti. Merkittävistä maineriskien toteutumisen uhasta raportoidaan välittömästi.

8. Pankkitoiminnan riskienhallinta

8.1 Luottoriskit

Luottoriskien ottamista ohjataan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteilla sekä Riskipolitiikalla. Riskipolitiikassa määritellään mm. tavoiteriskitaso, riskinoton linjaukset ja rajaukset sekä asiakasvalintaa, vakuuksia ja kovenantteja koskevat periaatteet. Näillä varmistetaan luottosalkun riittävä hajautuminen, ja vältetään liian suurien riskikeskittymien syntyminen maittain, asiakasryhmittäin, toimialoittain, luottoluokittain, maturiteettijaksoittain tai maittain.

Yrityspankki -konsernissa luottoriskiä muodostuu ensisijaisesti pankkitoiminnan yritysasiakasrahoituksesta. Luottoriskiä muodostuu myös vakuutustoiminnan sijoitustoiminnasta, jälleenvakuutuksesta ja vakuutusmaksuista. Luottolaitoksiin liittyvästä luottoriskistä ja maariskistä pääosa syntyy pankkitoiminnan maksuvalmiuden hoidosta ja vakuutusyhteisöjen sijoitustoiminnasta. Varoja sijoitetaan pääasiassa keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaaviin saamistodistuksiin, esimerkiksi valtionlainoihin tai kiinteistövakuudellisiin joukkovelkakirjalainoihin. Vakuutusyhteisöjen sijoituksissa merkittävä paino on valtioiden sekä korkean luottoluokituksen yritysten tai luottolaitosten joukkovelkakirjalainoilla. Vastapuoliriskiä ja maariskiä syntyy lisäksi korkotrading-toiminnasta, saamistodistussalkun hoidosta sekä ryhmän ulkomaankaupan rahoituksesta.

8.2 Luottoriskien hallinta

Luottoriskien hallinta perustuu asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, asiakkaiden hyvään tuntemiseen, vahvaan ammattitaitoon ja kattavaan dokumentointiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu. Asiakkaan riittävä velanhoidokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja perustuen päätöksenteko-ohjeisiin ja ajantasaiseen luottoluokitukseen. Luottoluokituksella ohjataan asiakasvalintaa, suhtautumista vakuusvajeeseen ja vastuiden hinnoittelua.

Asiakkaiden velanhoidokyvyn ja luottoriskien arvioinnissa hyödynnetään luottoluokittelujen lisäksi

maksukäyttäytymistietoja, tilinpäätösanalyysseja ja -ennusteita, yritystutkimuksia, lausuntoja ja toimialakatsauksia sekä asiakasvastaavien tekemiä tarvekartoituksia, luottokelpoisuusarvioita tai muita dokumentteja

Luottoriskiä vähennetään käyttämällä vakuuksia, kovenantteja, keskusvastapuoliselvitystä, nettoutussopimuksia ja pörssituotteita. Selvitysrisin hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen ja riskiä vähennetään vakimuotoisin sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin.

Takaisinmaksun varmistamiseksi vastuulle otetaan vakuuksia. Etenkin suurimpien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös kovenantteja, joilla varmistetaan tietojen saaminen yrityksen tilanteesta sekä mahdollisuuden luottoehtojen, vakuusvaatimusten tai hinnoittelun uudelleenarviointiin riskitilanteen muuttuessa.

Vakuuksien arviontiin ja kovenanttien käyttöön on erilliset ohjeet. Eri vakuustyypeille on määritelty vakuuslajikohtaiset arvostusprosentit ja vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Vakuuksien arvioinnissa käytetään riippumattoman arvioinnin ja varovaisen käyvän arvon periaatetta. Suhdanneherkinä pidettäviä vakuuksia arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta. Asiakkaan ajautuessa ongelmiin tai vakuuden arvon muuttuessa merkittävästi tarkistetaan, onko vakuuden uudelleenarvioinnille tarvetta.

8.3 Luottoriskien seuranta

Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta, vakuuksien kattavuutta sekä ongelmasaamisia.

Asiakasseuranta koostuu vuosittaisesta tilinpäätösten ja osavuositarkastusten analysoinnista sekä jatkuvasta maksukäyttäytymisen ja asiakkaan toiminnan seurannasta.

Asiakkaiden maksukäyttäytymistä ja ongelmasaamisia seurataan jatkuvasti OP Ryhmän sisäisistä järjestelmistä ja ulkoisesta valvontapalvelusta saatavien tietojen perusteella. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskien määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottoluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös sitä, että luottopäätös tehdään ylemmässä päätöksentekoelementissä.

8.4 Päätöksenteko

Keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan vastuiden päätöksentekojärjestelmä on kuvattu keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan vastuiden päätöksenteko-ohjeessa. Päätöksentekoelementit ja -tekijät tekevät vastuita koskevia päätöksiä OP Ryhmän riskipolitiikan, OP Ryhmän luottoriskitoimikunnan vahvistamien limiittien ja vastuurajojen sekä toimintaohjeiden ja hyväksyttyjen

päätöksentekovaltuuksien puitteissa. Riippuen asiakaskokonaisuuden luottoluokasta, vastuun määrästä ja vakuusvajeen määrästä vastuuden myöntämistä koskevia päätöksiä tehdään päätöksentekoeuimissa, joita ovat keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan rahoitusjohto, luottokomitea ja paripäätösmenttelyt. Lisäksi hyödynnetään myös automaattista luottopäätösjärjestelmää esimerkiksi kuluttajarahoituksessa.

8.5 Luottoriskimallit

OP Ryhmässä on käytössä luottoriskimalleja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyyhetkellä (EAD, Exposure at Default).

Luottoriskimalleja hyödynnetään laajasti luottoriskin mittaamisessa ja hallinnassa, muun muassa

- luoton myöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennan sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA)
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa sekä
- saamisryhmäkohtaisten arvonalennusten laskennassa.

Luottoriskimallit

Todennäköisyys sille, että luotolle tulee maksuhäiriöitä vuoden kuluessa	=	Maksukyvyttömyyden todennäköisyys PD (%)
Arvio tappiosta, joka luotosta toteutuisi, jos sille tulisi maksuhäiriöitä	=	Tappio-osuus LGD (%)
Arvio summasta, jonka asiakas olisi velkaa pankille maksukyvyttömyyden toteutuessa	=	Vastuu EAD (€)

8.5.1 Luottoluokittelu ja maksukyvyttömyyden todennäköisyys

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat (henkilöasiakkaiden kohdalla sopimukset) maksukyvyttömyyden todennäköisyyden mukaisesti luottoluokkiin. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan, että asiakkaan jostakin vastuusta aiheutuu OP Ryhmälle yli 90 päivää erääntynyt saatava tai muu vakava maksuhäiriö. Maksukyvytön on myös asiakas, joka ei selviydy täysimääräisesti vastuistaan ilman pankin toimenpiteitä (esim. vakuuden realisointi). Maksukyvyttömyyden todennäköisyys, eli PD, on kullekin luottoluokalle arvioitu keskimääräinen

maksukyvyttömyystapahtumien osuus vuoden aikana yli suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa luottoluokan toteutunut maksukyvyttömyyden asiakkaiden osuus tyypillisesti alittaa luokan PD:n.

8.5.2 Yritysassiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Yritysassiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP Ryhmän sisäisellä 20-portaisella asteikolla 1,0–12,0, josta luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Yritysassiakkaiden luokittelu OP Ryhmässä



Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden R-luokittelu perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, joiden pohjalta tilastollinen malli tuottaa luokitusehdotuksen. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Luottoluokka päätetään keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa ratingesityksen pohjalta vähintään vuosittain, heikkojen asiakkaiden osalta puolivuositain.

Luokkakohtaisten maksukyvyttömyyden todennäköisyyksien päivityksen tarve arvioidaan vuosittain.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastiedon automaattiluokittelumalli Rating Alfa. Rating Alfian muuttujina on yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden maksuhäiriö- ja maksutapatietoja, tilinpäätöstunnuslukuja ja asiakkaan perustietoja. Rating Alfian tuottamista riskipisteistä ja OP Ryhmän sisäisistä maksukäyttäytymistä kuvaavista tiedoista muodostetaan OP Ryhmän luottoluokat, joita tarvittaessa muutetaan asiantuntija-arvioiden perusteella.

Yritysvastuut-ryhmään kuuluvien merkittävien A-luokiteltujen asiakkaiden luottoluokan oikeellisuus arvioidaan asiakasvastaavan toimesta vähintään vuosittain.

Yritysassiakaat, joilla on vähäiset vastuut, luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla. Luokittelumalli on kuukausittain laskettava automaattiluokittelu, joka muodostetaan asiakkaan perustietojen, asiointitietojen ja maksukäyttäytymistietojen perusteella.

Yritysluokittelumallien luottoluokat ovat vertailukelpoisia, koska luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden johtamisessa on hyödynnetty viime vuosina toteutuneita maksukyvyttömyystietoja, pitkän aikavälin luottotappiotietoa ja konkurssitilastoja sekä mallin syklisyyttä.

OP Ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) yritysasiakkaiden luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA-	A+...A-	BBB+...BBB-	BB+...BB-	B+...B-	CCC+...C
OP Ryhmä	1,0–2,5	3,0–4,0	4,5–5,5	6,0–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

8.5.3 Luottolaitosten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Luottolaitosvastapuolet luokitellaan 20 luokkaan 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa on käytössä oma L-luokittelumalli, jonka rakenne vastaa yritysten R-luokittelumallia.

Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu tilinpäätöslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin. Luokitusta voidaan asiantuntijan toimesta korjata varoitusmerkein ja luokitukseen vaikuttaa usein myös pankkikonsernin emon tuki ja sovereign ceiling -periaate, jonka mukaan vastapuoli ei voi olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten luokitukset päätetään vähintään vuosittain.

OP Ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) luottolaitosten luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP Ryhmä	1,0–2,0	2,5–4,5	5,0	5,5–7,0	7,5–8,0	8,5–10,0

8.5.4 Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP Ryhmässä sisäisellä 16-portaisella asteikolla A–F, joista luokassa F on maksukyvyttömät sopimukset.

Kaikkien henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyys arvioidaan kuukausittain luottokannan luokittelumallilla. Luottokannan luokittelu perustuu asiakkaan perustietoihin, maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin. Näistä tiedoista laskettu pisteytys määrittää sopimuksen luottoluokan. Kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille. Luottokannan luokittelumallia käytetään luottoriskin arvioinnissa ja pääomavaateen laskennassa.

OP Yrityspankin henkilöasiakkaiden vastuut luokitellaan ennen luottokannan luokittelumallia pääasiassa rahoitusyhtiötuotteiden hakemusvaiheen luokittelumalleilla. Hakemusvaiheen luokittelu tukee luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua.

8.5.5 Maiden luokittelu

Maariskia tarkastellaan ulkoisten luottoluokitusten perusteella.

8.5.6 Tappio-osuus ja vastuun määrä

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointimallien lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) on ennuste pankin saatavan määrästä asiakkaan maksukyvyttömyyden alkaessa. Taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä maksukyvyttömyyshetkellä määräytyy luottovasta-arvokertoimien (CF) perusteella. Tappio-osuus (LGD) on arvio pankille aiheutuvasta taloudellisesta tappiosta, osuutena EAD:sta, jos asiakkaasta tulee maksukyvytön.

8.6 Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

OP Ryhmällä on valvojan viranomaisen lupa käyttää luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmää yritys- ja luottolaitosvastuille, vähittäisvastuille ja oman pääoman ehtoille sijoituksille.

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa yritys- ja luottolaitosvastuissa käytetään sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää. Tässä menetelmässä asiakkaan luottoriskin vakavaraisuusvaateeseen vaikuttaa OP Ryhmän sisäisillä luottoriskimalleilla tuotettu arvio maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF) käytetään sääntelyn standardiestimaatteja.

Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaade lasketaan sisäisten luottoluokitusten menetelmällä, jossa vakavaraisuusvaateeseen vaikuttavat OP Ryhmän sisäisten luottoriskimallien PD-, LGD- ja EAD-arvot. Valtio- ja keskuspankkivastuulle sekä pieneen osaan muita vastuuryhmiä (kuten Baltian vastuut) käytetään vakavaraisuuslaskennan standardimenetelmää. Oman pääoman ehtoisille sijoituksille käytetään pääsääntöisesti yksinkertaista menetelmää. OP Ryhmän strategisille sijoituksille käytetään PD/LGD-menetelmää, jossa PD-arvot perustuvat sisäisiin malleihin ja LGD-arvot standardiestimaatteihin.

8.7 Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Riskienhallintatoimikunnan hyväksymien malli- ja parametrimuutosten käyttöönotosta päättää johtokunnan Tase- ja riskienhallintavaliokunta. Mikäli malli- ja parametrimuutosten käyttöönotto edellyttää viranomaislupaa tai ilmoitusta viranomaiselle, Talous- ja keskuspankkitoiminto hakee tarvittavat luvat ennen käyttöönottopäätöstä. Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa OP Ryhmän Riskienhallinta, joka on riippumaton liiketoiminnasta.

Luottoluokittelun ja luottoriskimallien toimivuutta seurataan ja valvotaan säännöllisesti. OP Ryhmän riskienhallinta kerää liiketoiminnalta jatkuvaa palautetta luottoluokittelun toimivuudesta ja luottoriskiparametreihin liittyvistä malleista. Automaattisesti luottoluokan muodostavia malleja monitoroidaan kuukausittain. Monitoroinnin tarkoituksena on seurata luottokannassa ja luotonmyönnössä tapahtuvia muutoksia, sekä varmistaa luokitteluprosessin toimivuus.

Lisäksi mallien laatu varmistetaan vähintään kerran vuodessa OP Ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös kunkin mallin käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä mm. mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia, kuten käyttäjäpalautteen analysointia ja vertaisryhmäanalyysiä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset esitykset kehitystoimenpiteiksi raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä.

OP Ryhmän sisäinen tarkastus varmistaa tarkastuksillaan validoinnin riippumattomuuden. Lisäksi se tarkastaa riskimallien kehittämisen prosessin sekä mallien oikean ja kattavan käytön riskiperusteisen arviointinsa perusteella.

8.8 Arvopaperistettut erät

OP Yrityspankki ei ole ollut liikkeeseenlaskijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut arvopaperistettuihin eriin. Arvopaperistettujen erien kohde-etuuna olevien omaisuuserien laatua seurataan säännöllisesti. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin sisäisten luokitusten menetelmää (IRBA) silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

9. Likviditeettiriskien hallinta

Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä ja rakenteellisesta rahoitusriskistä sekä varainhankinnan keskittymäriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että OP Ryhmä ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista eikä vakuustarpeista ilman vaikutusta päivittäiseen toimintaan tai taloudelliseen tilaan. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Varainhankinnan keskittymäriski on riski siitä, että rahoitus vaikeutuu esimerkiksi yksittäiseen vastapuoleen, valuuttaan, instrumenttiin tai maturiteettiluokkaan kohdistuvasta tapahtumasta johtuen.

Likviditeettiriskien hallinta perustuu OP ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteisiin ja Riskipolitiikan linjauksiin sekä asetettuihin toleransseihin, limiitteihin, tavoitetasoihin ja ryhmän limiiteistä ryhmän yhteisöille johdettuihin limiitteihin ja valvontarajoihin. Keskusyhteisön johtokunnan tase- ja riskienhallintavaliokunta hyväksyy likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja maksuvalmiuden hoidon jatkuvuus- ja varautumissuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle. Jatkuvuus- ja varautumissuunnitelma sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjausmallin, rahoituslähteet sekä likviditeetin hallinnan operatiivisen jatkuvuussuunnitelman.

OP Ryhmän likviditeettiasemaa hallitaan ennakoivalla rahoitusrakenteen suunnittelulla, maksuvalmiustilanteen seurannalla ja oikein mitoitettulla likviditeettireservillä, päivittäisen maksuvalmiuden suunnittelulla ja hoidolla, valmiustasopohjaisella jatkuvuus- ja varautumissuunnittelulla sekä tehokkaalla ja jatkuvalla likviditeettitilanteen ohjauksella. Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmiä koskevat määräykset.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiuttaan likviditeettireservillä ja varautumissuunnitelman mukaisilla rahoituslähteillä. Likviditeettireservi on mitoitettu siten, että se riittää maksuvalmiuskriisitilanteessa varautumissuunnitelman käyttöönoton vaatimaksi ajaksi. Reservin saamistodistuksia myymällä tai käyttämällä niitä vakuutena voidaan hankkia likviditeettiä ryhmän käyttöön. Likviditeettireservi muodostuu

pääasiassa talletuksista keskuspankkiin sekä keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista.

OP Ryhmän keskuspankkina toimiva OP Yrityspankki turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin osuuspankin tai ryhmään kuuluvan yhteisön maksuvalmiuden. Ryhmän päivittäinen maksuvalmiuden hallinta on pankkitoimintaa harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden hallintaa. OP Ryhmän vakuutus- ja eläkeyhteisöjen maksuvalmius siirtyy pankkitilien kautta ryhmän kokonaislikviditeettiin. Kaikki muutokset ryhmään kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemassa toteutuvat muutoksina OP Yrityspankin maksuvalmiusasemassa. Koko OP Ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireservi hallitaan keskitetysti ryhmän keskuspankissa.

OP Ryhmän varainhankinnan suunnittelu perustuu ennakoivaan rahoitusrakenteen suunnitteluun ja likviditeettiriskille asetettuihin toleransseihin ja limiitteihin. OP Ryhmän varainhankinnan tärkeimmät lähteet ovat yleisötalletukset ja tukkuvarainhankinta. Tukkuvarainhankinnalla pyritään aktiivisesti ja ennakoivasti kattamaan rahoitustarpeet, jotka syntyvät taseen saatavien ja talletuskannan kasvuerosta, varainhankinnan erääntymisestä ja muista sisäisistä tavoitteista. Terve rahoitusrakenne edellyttää, että luottokantaa ja ryhmän likviditeettireserviä rahoitetaan talletusvarainhankinnan ja lyhyen varainhankinnan ohella myös pitkällä tukkuvarainhankinnalla. Varainhankinnan hajauttamisella vähennetään ryhmän riippuvuutta yksittäisestä rahoituslähteestä sekä pienennetään varainhankinnan hintariskiä. Varainhankinta hajautetaan ajallisesti, maturiteeteittain, instrumenteittain ja asiakkaittain.

Jäsenpankit sijoittavat pankkikohtaiset talletusyli jäämät pääosin keskusyhteisökonsernin tileille tai sen liikkeeseen laskemiin instrumentteihin, jotta ryhmän tukkuvarainhankinnan määrää ei kasvateta tarpeettomasti. OP Yrityspankki hoitaa keskitetysti ryhmän senior-ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan ja OP-Asuntoluottopankki Oyj hoitaa asuntovakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

Keskusyhteisön johtokunta vastaa OP Ryhmän likviditeettiriskin hallinnasta ja ohjaa maksuvalmiuden hallintaa valmiustasopohjaisen ohjausmallin mukaisesti. Markkinahäiriötilanteissa toimitaan likviditeetin hallinnan jatkuvuus- ja varautumissuunnitelman mukaisesti. Kukin OP Ryhmään kuuluva yhteisö ohjaa likviditeetin hallintaansa keskusyhteisön asettamien toleranssien, limiittien, valvontarajojen ja ohjeiden sekä tili-, talletus- ja luottoehtojen määrittämissä puitteissa.

OP Yrityspankin likviditeetti- ja maksuvalmiusriskien hoito ja pitkäaikainen varainhankinta sekä reservisalkkujen ylläpito on keskitetty muuhun toimintaan.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista

maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

9.1 Likviditeettiriskien seuranta ja raportointi

OP Yrityspankin likviditeettiriskiä limitoidaan osana keskusyhteisökonsernia, jolle on asetettu limiitit rakenteellista rahoitusriskiä ohjaaville aikaluokittaisille nettokassavirroille. Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kertoo, kuinka paljon taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä eri aikaperiodeilla. Pitkäaikaisen varainhankinnan erääntymistä seurataan erääntymisjakaumalla, jolle on asetettu limiittejä. Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan kuukausittain.

Lisäksi OP Ryhmälle on asetettu likviditeettiriskin toleranssit maksuvalmiusvaatimukselle (LCR, Liquidity Coverage Ratio) ja pysyvän varainhankinnan vaatimukselle (NSFR, Net Stable Funding Ratio). LCR-tunnusluvun laskenta perustuu viranomaisten antamiin säännöksiin. LCR edellyttää pankilta riittävää määrää likvidejä varoja, jotka kattavat pankista ulos suuntautuvat nettokassavirrat stressitilanteissa. NSFR-tunnusluvulla mitataan yhteenliittymän pysyvän rahoituksen riittävyyttä suhteessa liiketoiminnan edellyttämään pysyvän rahoituksen vaatimukseen.

Ryhmätasoisesti seurataan myös maksuvalmiusriskiä likviditeetin stressitestaukseen perustuvissa skenaarioissa. Maksuvalmiusriskin mittarit kertovat, kuinka pitkäksi aikaa likviditeettireservi riittää kattamaan ryhmästä päivittäin ulos maksettavat tiedossa olevat ja ennakoitavat nettokassavirrat sekä odottamattoman likviditeettistressiskenaarion. Maksuvalmiusriskiä seurataan päivittäin.

10. Markkinariskien hallinta

Markkinariskit muodostuvat rahoitustaseen rakenteellisista markkinariskeistä sekä trading-toiminnan ja pitkäaikaisen sijoitustoiminnan markkinariskeistä.

Markkinariskeihin sisällytetään kaikki taseen ja taseen ulkopuolisten erien korko-, osake-, valuutta-, luottospread- ja kiinteistöriskit sekä muut mahdolliset hintariskit. Markkinariskit muodostuvat korkojen, hintojen, volatiliiteetin ja markkinalikviditeetin muutoksista rahoitusmarkkinoilla aiheuttaen pankille tulosvaikutuksia. Tulosvaikutukset voivat olla joko välittömiä tai jaksottua useammalle tilikaudelle. Tulosvaikutusten kirjaantuminen riippuu markkinariskille alttiin tase-erän tai johdannaisen kirjanpidollisesta käsittelystä. Markkinariski vaikuttaa myös vastapuoliriskin arvostusoikeisuuteen (CVA).

Tehokas markkinariskien hallinta edellyttää ajantasaista ja oikeaa tietoa positioista ja markkinoista sekä nopeaa reagoitua muutoksiin.

Markkinariskien hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida riskeistä säännöllisesti.

Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen.

Markkinariskien ottamista ohjataan ja rajoitetaan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteilla ja niitä täydentävällä ryhmän Riskipolitiikalla, limiiteillä ja riskienhallinnan ohjeistuksella.

Markkinariskejä arvioidaan herkkyysanalyysien, VaR-analyysien (Value-at-Risk) ja stressitestien avulla. VaR-limitointi kattaa OP Yrityspankki -konsernin keskeiset markkinariskipositiot.

OP Yrityspankki -konserni käyttää aktiivisesti johdannaisia sekä kaupankäynti- että suojaustarkoituksessa. Johdannaisten riskiä seurataan osana positioiden riskejä samoilla mittareilla kuin tasepositioissa.

10.1 Taseen rakenteellinen markkinariski

Taseen rakenteellisen markkinariskin merkittävimpiä lähteitä ovat pankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriski ja vahinkovakuutustoiminnan vakuutusvelan korkoriski.

Pankkitoiminnan korkoriski on luonteeltaan rakenteellista rahoitustoiminnan korkotuottoon kohdistuvaa korkoriskiä. Rahoitustase muodostuu luotto- ja talletuskannasta sekä kotimaisesta ja ulkomaisesta tukkuvarainhankinnasta ja edellä mainittuja eriä suojaavista johdannaissopimuksista. Rahoitustaseeseen luetaan myös likviditeettireservi sekä muu sijoitusomaisuus. Rahoitustaseen markkinariskien hallinnan tavoitteena on suojata konsernin rahoituskatetta korkotason muutoksilta sekä sijoitusomaisuuden arvonmuutosta luottoriskimarginaalien muutokselta. Rahoitustaseen hallinnassa ei oteta valuuttariskiä. Ryhmän keskuspankissa korkoriskiä ohjataan yhteismitallisen korkoriskiseurannan lisäksi vastuualuekohtaisin korkoriskilimiitein.

Vahinkovakuutustoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden ja vakuutusvelan kassavirtojen arvoon ja tuottoon. Vakuutusyhtiöiden sijoitusten ja vakuutusvelan arvot ovat herkkiä pitkien korkojen muutoksille. Korkoriskiä syntyy erityisesti pitkäaikaisista eläkemuuotoisista korvauksista.

Vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusvelan korkoriski suojataan sijoitussalkkua ja korkojohdannaisia käyttäen riskiaseman saattamiseksi sijoitussuunnitelmassa määritetyille tavoitetasolle.

10.2. Trading-toiminnan markkinariskit

Kaupankäynti- eli trading-toiminnan tarkoituksena on ansaita palkkiotuottoja ja hyötyä markkinahintojen muutoksista. Trading-toiminta altistaa OP Yrityspankin markkina- ja vastapuoliriskeille. Kaupankäyntitoiminnassa otetun markkinariskin tulosaikutukset näkyvät pääasiassa välittömästi tase- ja johdannaisinstrumenttien markkina-arvojen muutoksina.

Markkinariskejä rajoitetaan päivittäin seurattavilla VaR- ja herkkyyslukulimiiteillä.

10.3 Pitkäaikaisen sijoitustoiminnan markkinariskit

OP Yrityspankki -konsernissa sijoitustoimintaan luetaan vahinkovakuutusyhtiöiden sijoitustoiminta ja OP Ryhmän likviditeettireservin hallinta. OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamistodistuksista. Vakuutusyhtiöissä sijoitustoiminnan tarkoitus on vakuutusvelan katteena toimiminen ja katteen tuottava sijoittaminen. Tavoitteena on, että sijoitustoiminta täyttää kunkin yhteisön ja liiketoiminta-alueen tarpeet vaarantamatta yksittäisen yhteisön vakavaraisuutta.

Sijoitustoiminnan riskinottoa ohjataan ja rajoitetaan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmällä ja riskipolitiikalla. Ryhmälle ja sen yhteisöille asetetaan riskipolitiikassa tuotekohtaisia, alueellisia ja luottokelpoisuuteen liittyviä määrällisiä tai laadullisia rajoitteita. Lisäksi sijoitustoimintaa ohjaavat vastuullisen sijoittamisen linjaukset. Sijoitustoiminnan riskejä limitoidaan tilastollisilla VaR-mittareilla, allokaatio-, luottoluokitus- ja maariskilimiiteillä.

Keskeinen merkitys on myös sijoitussuunnitelmilla, joissa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotasoon. Sijoitussuunnitelmissa määritellään myös sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit ja vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Vakuutustoiminnan sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vakuutusyhtiöiden riskinotto- ja rakenteellinen korkoriski ja vakuutusvelan asettamat muut vaatimukset sijoitusomaisuudelle ja sen likviditeetille. Sijoitukset hajautetaan tehokkaasti eri omaisuusluokkiin ja sijoitusinstrumentteihin sekä maantieteellisesti että toimialoittain.

Vakuutusyhtiöt hallitsevat sijoitustoiminnan ja vakuutusvelan markkinariskejä eri sijoitusinstrumentteja ja johdannaissopimuksia käyttäen. Johdannaisten käytön laajuus ja periaatteet määritellään vuosittain yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa sekä johdannaisten käytön periaatteissa.

Sijoitustoiminnan riskejä arvioidaan herkkyysanalyysien avulla. VaR-limitointi kattaa vakuutusyhtiöiden keskeiset sijoitusriskipositiot. Poikkeuksellisten markkinaolosuhteiden vaikutusten arvioimiseksi käytetään stressitestejä.

10.4 Vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita OP Ryhmällä voi olla vastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyyshetkellä.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Vastapuoliriskiä mitataan käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuuarvo muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä. Johdannaisvastapuolten tulosvaikutteinen markkinaehtoinen luottoriskin arvostuksen oikaisu (Credit Valuation Adjustment) määritetään vastapuolitasolla.

OP Ryhmän johdannaisportfolio koostuu pääasiassa korkojohdannaisista, joissa johdannaisopimuksen vastapuolen luottokelpoisuuden ja korkotason välillä ei ole samansuuntaista korrelaatiota (nk. Wrong Way Risk).

OP Ryhmä hallitsee johdannaisopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinettoutuksen mahdollistavilla johdannaisyleissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisohjeilla. Vastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaisliimitin määrä ja vakuustilanne. OP Ryhmä nettouttaa johdannaisopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Johdannaisopimuksia ohjataan enenevässä määrin myös keskusvastapuoliselvitykseen.

10.5 Markkinariskien seuranta ja raportointi

OP Yrityspankki -konsernissa markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys liiketoiminnalle ja johdolle vaihtelevat liiketoiminnan luonteen ja laajuuden mukaan reaaliaikaisesta tarkastelusta kuukausittaiseen tilanneseurantaan.

11. Vakuutustoiminnan riskienhallinta

11.1 Vakuutustoiminnan riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen ja vakuutusvelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vakuutusvelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vakuutusriskien lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski muodostuu vakuutusvelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

11.2 Vakuutusriskit

Vahinkovakuutuksen vakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskistä.

Vahinkoriski syntyy siitä, että vahinkoja tapahtuu keskimääräistä enemmän tai ne ovat poikkeuksellisen suuria. Tällöin vakuutusten tuleva kate poikkeaa ennakoitusta korvausmenojen kasvun johdosta. Varausriski johtuu siitä, että jo tapahtuneiden vahinkojen korvausmenot ovat suuremmat kuin tilinpäätöshetkellä ennakotiin. Vakuutuskorvausten

maksusuoritusten ajoitukseen liittyvä epävarmuus vaikuttaa myös korvausvastuun määrään. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi.

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetyskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset Lakisääteisestä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaudeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa on ominaista, että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, kun vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin vakuutettujen kuolevuus, sairaanhoitokuluinflaatio sekä uudelleen sijoittuminen työelämään. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa sekä liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetyskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta. Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorvausten, rahoittaminen on toteutettu. Jakojärjestelmästä ei kerry vakuutusyhtiölle oman pääoman muutokseen johtavaa taloudellista hyötyä tai haittaa.

Vapaaehtoisissa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa yksittäiset vahingot ovat yleensä pieniä. Suurimmat vahingot voivat aiheutua katastrofissa, jossa vahingoittuu suuri määrä ihmisiä. Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen. Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovarain rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, voivat vakuutetut alkaa kattaa sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

Ajoneuvo- ja kuljetusvakuutuksissa sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesä kautena. Suurimpia riskejä ovat kuljetusvakuutuksessa merikuljetusten ja tavaravarastojen synnyttämät riskikeskittymät. Lisäksi sääoloista, esimerkiksi myrskyistä ja tulvista sekä ajoneuvovakuutuksissa myös lumesta ja liukkaista talvikeleistä, aiheutuu maantieteellisesti laaja-alainen kumulaatoriski.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö- ja rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole

olennaista vaikutusta vahinkovakuutuksen tulokseen. Yksityistalouspuolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa ja Baltian alueella luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Tutkimuksissa on kuitenkin saatu indikaatiota luonnonolosuhteiden muuttumisesta toiminta-alueellamme ainakin pidemmällä aikavälillä. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden ja tuulisuuden lisääntymisenä.

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö. Yksityishenkilöiden osalta vahinkojen vaikutukset tulokseen ovat pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen. Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyy yleisesti vahinkojen hidas tietoon tuleminen ja selviäminen erityisesti Pohjois-Amerikan tuotevastuuvahingoissa.

Pitkäkestoisia vakuutus sopimuksia ovat rakennusvirhevakuutukset ja ainaisvakuutukset. Rakennusvirhevakuutukset ovat kaikki lakisääteisiä vakuutuksia, joissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Ainaisvakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970-luvulla ja niiden vakuutusmäärät ja riskit ovat inflaation takia pieniä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

Oman riskityyppinsä muodostaa luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi.

Myös tunnistamattomat taustatekijät voivat vaikuttaa vakuutusriskeihin. Esimerkkejä lähihistoriasta ovat asbestipölyaltistuksista aiheutuneet ammattitautitapaukset ja väestön oletettua voimakkaamman eliniän pitenemisen vaikutus lakisääteisten vakuutuslajien eläkekantaan.

11.2.1 Vakuutusriskien hallinta

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutus suojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vakuutusvelan arviointiin. Vakuutusriskien merkitsemisessä ylin päättävä elin on Underwriting (UW)-johto. Sen tehtävänä on vahinkovakuutuksen vakuutusriskien hallinta. UW-johto tekee vakuutusyhtiöiden hallitusten vahvistamien valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä koskevia päätöksiä. Se raportoi päätöksistään vakuutusyhtiöiden hallituksille.

Päätökset asiakas- ja kohdevalinnasta sekä riskin hinnoittelusta tehdään UW-ohjeiden mukaisesti. UW-johto hyväksyy

vaikutukseltaan merkittävimmät ja vaativimmat riskit. Pienempien riskien osalta päätöksenteko on porrastettu riskin suuruuden tai vaikeusasteen perusteella useamman underwriterin tai esimiehen kanssa yhdessä päätettäväksi. Vakioituissa vakuutuslajeissa päätöksenteko on järjestelmätuettu ja asiakas- ja kohdevalinnat tehdään erikseen hyväksytyjen ohjeiden määrittelemien valtuuksien puitteissa.

11.2.2 Riskinvalinta ja hinnoittelu

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Riskien suuruudelle ja laajuudelle on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asetettu rajoitukset. Vahinkovakuutuksella on käytössä riskin valintaa ja hinnoittelua tukevat keskitetty tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehdoilla on olennainen rooli riskin rajoittamisessa. Lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisia riskianalyyssejä riskien rajoittamiseksi.

11.2.3 Jälleenvakuutus

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain vakuutusyhtiöiden hallituksissa keskusyhteisön johtokunnan linjausten mukaisesti. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutus suojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten ja katastrofijälleenvakuutuksen omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa. Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuusluokitus on riittävä. Jälleenvakuuttajan vastapuoliriskiä hallitaan jälleenvakuutuksen hajautuslimiiteillä.

11.2.4 Riskikeskittymät

Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuus- ja keskeytysriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutus suojaan sisältyvässä EML-murtumasuojassa. Toiminta-alueellamme ei ole merkittävää maanjäristysriskiä. Muiden luonnonilmiöriskien, kuten myrskyjen ja tulvien, osalta Suomi on maantieteellisesti rauhallista aluetta. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on kuitenkin varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutus suojalla, jonka suuruus on mitoitettu vastaamaan kerran 200 vuodessa sattuvan katastrofivahingon laskennallista suuruutta. Katastrofikumulaatiosuojat kattavat sekä omaisuus- että henkilövahingot.

11.2.5 Vakuutusvelan arviointi

Vakuutusvelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vakuutus sopimuksista aiheutuva vakuutusvelka määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksettavista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Vakuutusvelan määrä on arvioitu turvaavasti siten, että se riittäisi vakuutussopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo, jonka päälle on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Vahinkovakuutus teettää kolmen vuoden välein ulkopuolisella aktuaarilla selvityksen yhtiön vakuutusvelan laskentaperusteiden ja vakuutusvelan määrän asianmukaisuudesta.

Eläemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus korvausvastuun määrään. Matalan korkotason vuoksi vahinkovakuutuksessa on alennettu diskonttauskorkoa.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liite 3. Korkokate

Milj. €	2017	2016
Korkotuotot		
Saamiset luottolaitoksilta		
Korot	29	37
Negatiiviset korot	15	3
Yhteensä	43	40
Saamiset asiakkailta		
Lainat*	309	290
Rahoitusleasingsaamiset*	24	23
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	1	0
Negatiiviset korot	13	7
Yhteensä	348	321
Saamistodistukset		
Kaupankäynti	6	8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Myytavissä olevat	98	117
Eräpäivään asti pidettävät	0	0
Lainat ja saamiset	1	1
Yhteensä	106	127
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	824	1 073
Käyvän arvon suojaus	-115	-130
Rahavirran suojaus	5	9
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	0	0
Yhteensä	714	952
Muut	9	7
Yhteensä	1 219	1 447
Korkokulut		
Velat luottolaitoksille		
Korot	58	48
Negatiiviset korot	57	35
Yhteensä	115	84
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	0
Velat asiakkaille	-1	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	193	179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	6	8
Muut	44	44
Yhteensä	50	52
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	792	1 048
Käyvän arvon suojaus	-133	-142
Muut	-65	-9
Yhteensä	594	897
Muut	9	7
Yhteensä	960	1 218

Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	259	229
Suojaavat johdannaiset	16	-132
Suojauskohteiden arvomuutokset	-17	130
Korkokate yhteensä	259	228

* Vertailutietoa on oikaistu rahoitusleasingsaamisten luokittelun täsmennyksen seurauksena.

Liite 4. Vakuutuskate

Milj. €	2017	2016
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto		
Vakuutusmaksutulo	1 446	1 443
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	-12
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-6	-14
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	3
Yhteensä	1 432	1 420
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto		
Maksetut korvaukset	-889	-862
Jälleenvakuuttajien osuus	8	29
Korvausvastuun muutos*	-109	-27
Jälleenvakuuttajien osuus	20	-23
Yhteensä	-970	-883
Vahinkovakuutuksen muut erät	-3	-3
Vakuutuskate yhteensä	459	534

* Erään sisältyy vakuutusvelan diskonttokoron muutoksen seurauksena 102 miljoonaa euroa (55).

Liite 5. Nettopalkkiotuotot

Milj. €	2017	2016
Palkkiotuotot		
Luotonanto	42	40
Talletukset	0	0
Maksuliike	24	29
Arvopapereiden välitys	19	16
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	11	6
Rahastot	0	0
Omaisuuksienhoito ja lainopilliset tehtävät	13	11
Takaukset	12	13
Vakuutusten välitys	13	16
Muut	13	8
Yhteensä	146	140

Palkkiokulut		
Maksuliike	5	11
Arvopapereiden välitys	9	7
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	2	1
Omaisuuksienhoito ja lainopilliset tehtävät	4	4
Vakuutustoiminta	70	76
Muut*	80	43
Yhteensä	170	143
Nettopalkkiotuotot yhteensä	-24	-4

* Erä sisältää 66 miljoonaa euroa (35) jäsenosuuspankeille maksettuja palkkiokuluja johdannaiskaupasta.

Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	2017	2016
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	39	42
Myyntivoitot ja -tappiot	22	55
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	11	12
Arvostusvoitot ja -tappiot	-22	-2
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	0	0
Yhteensä	49	106
Osakkeet ja osuudet		
Osingot	50	36
Muut tuotot ja kulut	-8	-2
Myyntivoitot ja -tappiot	21	-10
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	89	27
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-5	-20
Yhteensä	147	31
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	196	137

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot

Kaupankäyntivaroista ja -veloista

Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-2	1
Arvostusvoitot ja -tappiot	-1	4
Yhteensä	-3	6
Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Yhteensä	0	0
Johdannaiset		
Myyntivoitot ja -tappiot	142	-11
Arvostusvoitot ja -tappiot	19	94
Yhteensä	161	83
Kaupankäyntivaroista ja -veloista nettotuotot yhteensä	158	89

Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavista varoista ja -veloista
Saamistodistukset

Korkotuotot	4	1
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Arvostusvoitot ja -tappiot	-6	-6
Yhteensä	-3	-4

Johdannaiset

Korkotuotot	-2	0
Myyntivoitot ja -tappiot	10	8
Arvostusvoitot ja -tappiot	6	2
Yhteensä	14	11

Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavista varoista ja -veloista nettotuotot yhteensä	11	6
---	-----------	----------

Valuuttatoiminnan nettotuotot

Valuutanvaihto	1	-2
Arvostusvoitot ja -tappiot*	35	40

Valuuttatoiminnan nettotuotot yhteensä	35	38
---	-----------	-----------

* Suojaavien johdannaisten nettotulos oli 6,0 miljoonaa euroa (-6,6).

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	30	24
Myyntivoitot ja -tappiot	4	2
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	4	4
Vastike- ja hoitokulut	-20	-14
Muut	-2	-4

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	16	12
---	-----------	-----------

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavien nettotuotot**
Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot	5	5
Korkokulut	-1	-1
Myyntivoitot ja -tappiot		-3
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	-1	0

Lainat ja muut saamiset yhteensä	4	1
---	----------	----------

** Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista rahoitusvaroista kirjatusta myyntitappioista on kerrottu liitteessä 32.

Vahinkovakuutuserät

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	-32	-36
--	-----	-----

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vakuutusvelan lisäys on diskonttauksen purkautuminen. Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vakuutusvelkaa. Diskonttauskorko oli 1,5 prosenttia (2) ennen vuotta 2015 sattuneiden vahinkojen osalta ja 1,5 prosenttia vuonna 2015, 2016 ja 2017 sattuneiden vahinkojen osalta.

** Muut vakuutustekniset erät sisältää muiden vakuutusteknistien varausten kuin korkotäydennysten muutokset.

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	389	247
---	------------	------------

Liite 7. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. €	2017	2016
Oman käytön kiinteistöjen myyntivoitot	0	1
Keskuspankkipalvelumaksuista	5	9
Leasingsopimukset	1	2
ICT-tuotot	2	2
Terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuotot	12	9
Muut	18	11
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	38	33

Liite 8. Henkilöstökulut

Milj. €	2017	2016
Palkat ja palkkiot	118	112
Muuttuva palkitseminen*	10	16
Eläkekulut	29	24
Maksupohjaiset järjestelyt	16	16
Etuuspohjaiset järjestelyt**	13	8
Muut henkilösivukulut	7	10
Henkilöstökulut yhteensä	164	162

* Liite 44

** Liite 29

Liite 9. Poistot ja arvonalentumiset

Milj. €	2017	2016
Poistot		
Rakennukset	4	3
Koneet ja kalusto	1	1
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneet aineettomat hyödykkeet	21	21
Muut aineettomat hyödykkeet	34	26
Vuokralle annettu omaisuus	-1	0
Muut	0	0
Yhteensä	59	51
Arvonalentumiset		
Oman käytön kiinteistöt	1	0
Muut	4	
Yhteensä	5	0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	64	51

Liite 10. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	2017	2016
ICT-kulut		
Tuotanto	106	83
Kehittäminen	52	36
Vuokrakulut	1	1
Oman käytön kiinteistöjen kulut	13	8
Viranomais- ja tilintarkastusmaksut*	17	15
Jäsenmaksut	2	1
Muilta ostetut palvelut	61	54
Yhteyskulut	9	9
Markkinointikulut	13	11
Yhteiskuntavastuun kulut	1	2
Muut hallinnon kulut	28	27
Vakuutus- ja varmuuskulut	4	3
Vahinkovakuutustoiminnan muut kulut	3	3
Terveys- ja hyvinvointipalveluiden ammatinharjoittajien kulut	4	2
Muut	31	25
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	344	281

* Erään sisältyy tilintarkastajille maksettuja palkkioita tilintarkastuksesta 270 000 euroa (274 000), tilintarkastuslain 1 luku 1 §:n ensimmäisen momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 0 euroa (45 000), veroneuvonnasta 41 000 euroa (17 000) ja muista palveluista 111 000 euroa (89 000). KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut OP Ryhmään kuuluville yhtiöille olivat yhteensä 154 000 euroa.

Kehittämismenot

Milj. €	2017	2016
Kehittämisen ICT-kulut	52	36
Oman työn osuus	1	0
Kehittämisen kulut tuloslaskelmalla yhteensä	53	36
Aktivoidut ICT-menot	46	39
Aktivoitu oman työn osuus	0	0
Aktivoidut kehittämismenot yhteensä	46	39
Kehittämismenot yhteensä	99	75
Poistot ja arvonalentumiset	36	25

Kehitysinvestoinneilla varmistetaan nykyisen liiketoiminnan kilpailukykyisyys ja jatkuvuus sekä toiminnan säästösten mukaisuus ja luodaan edellytyksiä uusille asiakaslähtöisille liiketoimintamalleille. Kehittämispäätöksistä valtaosa kohdistui nykyliiketoiminnan kehittämiseen, mutta uusien liiketoimintojen osuus kasvaa tulevaisuudessa.

Liite 11. Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	2017	2016
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	35	37
Palautukset poistetuista saamisista	0	-1
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys	9	41
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys	-36	-46
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	5	5
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	12	37

Liite 12. Tuloverot

Milj. €	2017	2016
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	89	68
Aikaisempien tilikausien verot	-1	1
Laskennalliset verot	16	34
Tuloslaskelman verot	105	102
Yhteisön tuloveroprosentti	20,0	20,0
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	535	504
Verokannan mukainen osuus tilikauden tuloksesta	107	101
Edellisten tilikausien verot	-1	1
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-9	-5
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	6	5
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	1	0
Veron oikaisut	1	1
Muut erät	-1	-1
Tuloslaskelman verot	105	102

Varoja koskevat liitetiedot

Liite 13. Käteiset varat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Kassa	2	1
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
OP Yrityspankki Oyj:n vähimmäisvarantotalletus	668	651
Shekkitilit	12 155	8 684
Käteiset varat yhteensä	12 825	9 336

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä yksi prosentti varantopohjasta. OP Ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen OP Yrityspankki Oyj:hin. OP Yrityspankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	749	297
Yhteensä	749	297
josta alle 3 kuukauden saamiset luottolaitoksilta	749	296
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat		
Muilta luottolaitoksilta	0	0
Yhteensä	0	0
Muut		
OP Ryhmän yhteisöiltä	8 347	8 937
Muilta luottolaitoksilta	198	226
Yhteensä	8 546	9 163
Arvon alentumiset		
Muilta luottolaitoksilta	-2	-2
Yhteensä	-2	-2
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	9 294	9 458

Liite 15. Kaupankäynnin rahoitusvarat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	7	5
Sijoitus- ja yritystodistukset	392	440
Debentuurit	30	42
Perpetuaalit (ikuiset lainat)	9	2
Joukkovelkakirjalainat	152	149
Yhteensä	589	638

Kaupankäynnin rahoitusvarojen, saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat, milj. €	31.12.2017		31.12.2016	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöt	7		5	
Muut	164		182	
Muut				
Julkisyhteisöt	39		276	
Muut	380		175	
Yhteensä	589		638	

Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyy keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 70 miljoonaa euroa (88) ja huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 29 miljoonaa euroa (38).

Liite 16. Johdannaissopimukset

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	3 043	4 009
Valuuttajohdannaiset	213	261
Osake- ja indeksijohdannaiset	1	1
Luottojohdannaiset	1	1
Hyödykejohdannaiset	25	21
Yhteensä	3 283	4 292
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	60	116
Valuuttajohdannaiset	84	268
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	0	2
Yhteensä	143	386
Johdannaissopimukset yhteensä	3 426	4 678

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

Liite 17. Saamiset asiakkailta

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille*	14 026	13 263
Saamistodistukset		10
Rahoitusleasingsaamiset*	1 856	1 591
Takaussaamiset	2	2
Muut saamiset	4 455	4 077
Yhteensä	20 340	18 943
Arvon alentumistappiot	-220	-241
Saamiset asiakkailta yhteensä	20 120	18 702

Luottojen ja takauksaamisten arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta

Milj. €	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvon alentumiset 1.1.2017	241	-1	2	0	241
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	9	1		-12	-2
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	5		0		5
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-4		0	11	7
Taseesta poistetut luotot ja takauksaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-32				-32
Arvon alentumiset 31.12.2017	219		2	-1	220

Milj. €	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvon alentumiset 1.1.2016	234	-3	10	-1	240
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	41	2	0	-12	30
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4		0		4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-10		-9	14	-4
Taseesta poistetut luotot ja takauksaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-29				-29
Arvon alentumiset 31.12.2016	241	-1	2	0	241

Rahoitusleasingsaamiset*

OP Yrityspankki -konserni rahoittaa rahoitusleasingilla irtainta käyttöomaisuutta, kiinteistöjä ja muita tiloja.

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	423	387
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 132	907
Yli viiden vuoden kuluttua	386	379
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	1 941	1 673
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-85	-81
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	1 856	1 591
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	401	365
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 089	869
Yli viiden vuoden kuluttua	367	357
Yhteensä	1 856	1 591

* Vertailutietoa on oikaistu rahoitusleasingsaamisten luokittelun täsmennyksen seurauksena.

Liite 18. Sijoitusomaisuus

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Saamistodistukset	304	337
Yhteensä	304	337
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	14 050	15 127
Osakkeet ja osuudet	728	807
Yhteensä	14 777	15 934
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset	51	79
Yhteensä	51	79
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	44	42
Rakennukset	259	274
Yhteensä	303	316
Lainat ja muut saamiset		
Muut	71	32
Yhteensä	71	32
Sijoitusomaisuus yhteensä	15 506	16 698

Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Mlj. €	31.12.2017		31.12.2016	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julksyhteisöiltä	304		337	
Yhteensä	304		337	

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2017

Mlj. €	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Vakuuskelpoiset	11 189		11 189				41
Ei vakuuskelpoiset	2 683		2 683	450		450	9
Muut							
Muilta	178		178	277	2	278	
Yhteensä	14 050		14 050	726	2	728	51
Tilikauden arvon alentumistappiot	0		0	-5		-5	

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin ei sisällynyt huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia.

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2016

Mlj. €	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Vakuuskelpoiset	12 182		12 182				69
Ei vakuuskelpoiset	2 784		2 784	508		508	10
Muut							
Muilta	161		161	297	2	298	
Yhteensä	15 127		15 127	805	2	807	79
Tilikauden arvon alentumistappiot	0		0	-20		-20	

Sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. €	2017	2016
Hankintameno 1.1.	279	263
Lisäykset	41	38
Vähennykset	-54	-12
Siirrot erien välillä	0	-10
Hankintameno 31.12.	267	279
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	36	31
Tilikauden käyvän arvon muutokset	4	4
Vähennykset	-3	0
Muut muutokset	0	1
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	37	36
Kirjanpitoarvo 31.12.	303	316

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 1 miljoonaa euroa (0). Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo sisältää velkaosuuden.

Sijoituskiinteistöt eivät sisällä tällä tai edellisellä tilikaudella vakuudeksi saatuja kiinteistöjä.

Sijoituskiinteistöistä 80 prosenttia eli 242 miljoonaa euroa on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Kaikki kiinteistöarvioitsijat ovat auktorisoituja (AKA).

Liite 19. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset

Taseeseen merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Osakkuusyritykset	49	46
Yhteensä	49	46

Tuloslaskelmaan merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Osakkuusyritykset	1	-2
Yhteensä	1	-2

Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

OP Yrityspankki -konsernilla on kolme (3) osakkuusyritystä, jotka yksittäin tarkasteltuna eivät ole merkittäviä. Yllä olevassa taulukossa on esitetty OP Yrityspankki -konsernin osuus näiden osakkuusyritysten tuloksesta. OP Yrityspankki -konsernilla ei ole sijoituksia yhteisyrityksiin.

OP Yrityspankki -konsernin sijoituksille osakkuusyrityksiin ei ole noteerattua markkinahintaa eikä niihin liity ehdollisia velkoja.

Liite 20. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimuk- siin liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	422	179	291	322	1 215
Lisäykset				47	47
Vähennykset				0	0
Siirrot erien välillä				0	0
Hankintameno 31.12.2017	422	179	291	368	1 261
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017		-7	-239	-179	-425
Tilikauden poistot			-23	-33	-55
Tilikauden arvonalentumiset				-4	-4
Vähennykset				0	0
Muut muutokset					
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-7	-262	-215	-484
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	422	172	29	153	777

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimuk- siin liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	422	179	278	280	1 160
Lisäykset			13	43	56
Vähennykset				-1	-1
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.2016	422	179	291	322	1 215
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016		-7	-217	-155	-379
Hankitut liiketoiminnot					
Tilikauden poistot			-22	-24	-47
Vähennykset				0	0
Muut muutokset				1	1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016		-7	-239	-179	-425
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	422	172	52	143	790

	31.12.2017	31.12.2016
	Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
Muut aineettomat hyödykkeet, milj. €		
Tietojärjestelmät	106	96
Kehitettävät tietojärjestelmät	46	46
Perusparannusmenot (vuokratilat)	0	0
Muut	1	1
Yhteensä	153	143

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Liikearvo	422	422
Tuotemerkit	172	172
Yhteensä	595	595

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Liikearvo, milj. €

Segmentti	Hankittu liiketoiminta	31.12.2017	31.12.2016
Vahinkovakuutus	Pohjola-Yhtymä Oyj:n vahinkovakuutuksen ja Excenta Oy:n työhyvinvoinnin liiketoimintojen hankinta	410	410
Pankkitoiminta	Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinta	13	13
Yhteensä		422	422

Liikearvon arvonalentumistestaus

Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosesseissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation) -selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä, niihin sisältyviä yrityksiä tai liiketoiminta-alueen osia. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille hankintamenolaskelmat laadittiin.

OP Yrityspankki -konsernin kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määriteltiin IAS 36 -standardin mukainen viiden vuoden testausjakso jäännösarvoineen.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat OP Yrityspankin hallituksen 2016 vahvistamaan vuosien 2018–2020 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Vuoden 2020 jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihtelee 2–4 prosentin välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonmäärittämis menetelmien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) oli 8,9 % ja 9,4 %. Vuonna 2016 diskonttokorko oli 9,5 % ja 10,3 %. Diskonttokorkoa verojen jälkeen laskettiin vahinkovakuutusliiketoiminnalle 0,7 prosenttiyksiköllä ja OP Financen liiketoiminnalle 0,5 prosenttiyksiköllä vastamaan markkinatiedon kautta saatua diskonttokorkotasoa.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Liikearvon herkkyyshanalyysi

Herkkyyshanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen, perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin. Herkkyyshanalyysissä käytetyt muuttujat olivat samat kuin vertailuvuonna. Yhden muuttujan muutos suhteessa ennusteissa käytettyihin arvoihin aiheuttaa arvonalentumisriskin. Herkkyyshanalyysi ei sisällä kaikkien keskeisten muuttujien yhtäaikaista muutoksia.

Herkkyyshanalyysissä käytetyt keskeiset muuttujat ja niiden muutokset, jotka aiheuttavat arvonalentumisriskin

Segmentti	Hankittu liiketoiminta	Keskeiset muuttujat	Ennusteissa käytetty arvo, %	Arvonalentumisriskin aiheuttama muutos, % yksikköä
Vahinkovakuutus	Vahinkovakuutusliiketoiminta	Diskonttokorko, %	9,4	10,0
		Yhdistetty kulusuhde, %	83-87	9,6
		Sijoitustoiminnan nettotuotto, %	2,3-2,6	-4,0
Pankkitoiminta	OP Finance Oyn liiketoiminta	Diskonttokorko, %	8,9	13,0
		Luottokannan kasvu, %	4,0	-15,0
		Kulujen kasvu, %	2,0	14,0

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

OP Yrityspankki -konsernin tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen "relief from royalty" -menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetken diskonttatut rojaltilisäästöt. Pohjola-tuotemerkin testauksessa diskonttokorkona käytettiin vahinkovakuutus- ja työterveyspalveluiden markkinaehtoisten oman pääoman kustannusten (7,8 ja 7,5 prosenttia) painotettua keskiarvoa lisättynä hyödykekohtaisella 3 prosentin riskipreemiolla. Muiden tuotemerkkien diskonttokorkona on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta (7,8 prosenttia) lisättynä hyödykekohtaisella 3 prosentin riskipreemiolla. Vuoden 2017 testauksessa on käytetty lisäksi samaa riskipreemiota ja vastaavia rojaltiliprosentteja kuin PPA-selvityksessä ja aikaisempien vuosien testauksissa.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin pääsääntöisesti IAS 36 -standardin mukainen viisi vuotta. Pohjola-tuotemerkin testauksessa testausperiodiksi määritettiin poikkeuksellisesti 15 vuotta, koska tuotemerkin käyttöä laajennetaan kokonaan uudelle, lähivuosina kasvavalle liiketoiminnalle. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan päivitettyihin strategialukuihin vuosille 2018-2020 ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoiminnan kehitymisestä jatkossa. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 3 prosentin inflaatio-odotusta.

OP osuuskunnan hallintoneuvosto päätti syksyllä 2014 keskittää vahinkovakuutusliiketoiminnan yhdessä pankki- ja varallisuudenhoitoliiketoiminnan kanssa OP-tuotemerkin alle. Pohjola-tuotemerkkiä käytetään jatkossa pääosin terveydenhoito- ja hyvinvointiliiketoiminnassa sekä näihin läheisesti liittyvissä vahinkovakuutus tuotteissa. Pohjola-tuotemerkin arvonalentumistestauksen yhteydessä arvioitiin em. muutoksen vaikutus tuotemerkin taloudelliseen vaikutusaikaan sekä testausperiodin pituuteen, testauksessa käytettyyn diskonttokorkoon, riskipreemioon sekä rojaltiliprosenttiin. Tuotemerkin todettiin olevan edelleen IAS 36 mukaisesti taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamaton aineeton hyödyke. Koska tuotemerkkiä käytetään uudessa liiketoiminnassa, jonka odotetaan kasvavan alkuvaiheessa voimakkaasti, pidennettiin testausperiodia 15 vuoteen. Muihin parametreihin ei tehty olennaisia muutoksia, koska uusi terveydenhoito- ja hyvinvointiliiketoiminta liittyy tiiviisti vahinkovakuutusliiketoimintaan. Tuotemerkin testauksessa huomioitiin tuotemerkin alla jatkossa toimivien liiketoimintojen liikevaihtoon rinnastettavissa olevat kassavirrat.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta tuotemerkeille ei ole tehty arvonalentumiskirjauksia vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Asiakassuhteiden arvonalentumistestaus

OP Yrityspankki -konsernin asiakassuhteet on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa.

Asiakassuhteista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa, eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta.

Liite 21. Aineelliset hyödykkeet

Milj. €	31.12.2017		31.12.2016	
Omassa käytössä olevat kiinteistöt				
Maa- ja vesialueet		10		9
Rakennukset		101		78
Yhteensä		111		87
Koneet ja kalusto		1		2
Muut aineelliset hyödykkeet		3		3
Vuokralle annettu omaisuus		0		2
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		115		93
josta keskeneräiset hankinnat		18		24

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	112	37	4	5	158
Lisäykset	31	0	1	0	32
Vähennykset	-4	-6	-2	-3	-15
Siirrot erien välillä	0				0
Hankintameno 31.12.2017	139	31	3	2	175
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	-25	-36	0	-4	-65
Tilikauden poistot	-3	-1	0	0	-5
Tilikauden arvonalentumiset	-1				-1
Vähennykset	2	6	0	2	11
Muut muutokset	0				0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-28	-30	0	-2	-60
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	111	1	3	0	115

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk- keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk- keet yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	60	37	4	17	118
Lisäykset	44	0	3		47
Vähennykset	-2	0	-3	-12	-16
Siirrot erien välillä	10				10
Hankintameno 31.12.2016	112	37	4	5	158
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	-14	-35	0	-10	-59
Tilikauden poistot	-3	-1	0	-2	-5
Tilikauden arvonalentumiset	0				0
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset	1	0	0	8	9
Muut muutokset	-9	0		0	-9
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-25	-36	0	-4	-65
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	87	2	3	2	93

Liite 22. Muut varat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Maksujenvälityssaamiset	22	2
Eläkevarat		2
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		
Korot	118	116
Korot johdannaissaamisista	194	280
Muut vakuutustoiminnan erät	27	29
Muut	13	14
Johdannaissaamiset, keskusvastapuoliselvitys	11	147
Johdannaissopimusten CSA-saamiset	543	1 098
Arvopaperisaamiset	16	25
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	480	474
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	8	8
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuusta	11	14
Jälleenvakuuttajien osuus korvausvastuusta	84	64
Muut saamiset	182	217
Yhteensä	1 708	2 488

Liite 23. Verosaamiset ja -velat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Tuloverosaamiset	13	22
Laskennalliset verosaamiset	22	24
Verosaamiset yhteensä	35	46

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Tuloverovelat	9	1
Laskennalliset verovelat	411	404
Verovelat yhteensä	419	405

Laskennalliset verosaamiset	31.12.2017	31.12.2016
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	0	0
Poistoista ja arvonalennuksista	0	0
Varauksista ja saamisten arvonalentumisista	7	8
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserosta	0	1
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	20	19
Konserniyhdistelyistä	1	1
Muista eristä	4	6
Netotettu laskennallisista verovelosta	-10	-11
Yhteensä	22	24

Laskennalliset verovelat	31.12.2017	31.12.2016
Verotuksellisista varauksista	261	243
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	40	47
Rahavirran suojauksesta	1	1
Tasotusmäärän eliminoinnista	59	60
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	15	12
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	36	40
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	3	3
Konserniyhdistelyistä	2	2
Muista eristä	4	5
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-10	-11
Yhteensä	411	404

Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto	-389	-380
---	------	------

Laskennallisten verojen muutokset	31.12.2017	31.12.2016
Laskennalliset verosaamiset /-velat 1.1.	-380	-343
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Varaukset ja saamisten arvonalentumiset	0	0
Verotukselliset varaukset	-17	-20
Tasotusmäärän eliminointi	0	-14
Sijoitusten arvomuutokset ja myynnit	-3	3
Poistot ja arvonalentumiset	4	4
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserot	-1	-7
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	1	1
Muut	-1	-1
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostukset	-12	-25
Rahavirran suojaukset	0	0
Siirrot tuloslaskelmaan	21	6
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-1	16
Muut	0	0
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12., (+/-)velka (-), netto	-389	-380
Tuloverosaamiset, (+/-) -velka (-), netto	5	21
Verosaamiset yhteensä, (+/-) -velka (-), netto	-384	-359

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, olivat vuoden 2017 lopussa 6 miljoonaa euroa (0). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2027.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 56 miljoonasta eurosta (47) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

Liite 24. Velat luottolaitoksille

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Velat keskuspankeille	4 023	3 240
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP Ryhmän yhteisöille	641	668
Muille luottolaitoksille	10	3
Muut velat		
OP Ryhmän yhteisöille	1 166	1 281
Yhteensä	1 816	1 952
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP Ryhmän yhteisöille	7 222	3 799
Muille luottolaitoksille	974	1 342
Yhteensä	8 196	5 141
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	14 035	10 332

Liite 25. Johdannaissopimukset

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	2 597	3 782
Valuuttajohdannaiset	201	254
Osake- ja indeksijohdannaiset	0	0
Luottojohdannaiset	0	1
Muut	26	19
Yhteensä	2 825	4 056
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	305	330
Valuuttajohdannaiset	86	11
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	0	0
Yhteensä	391	341
Johdannaissopimukset yhteensä	3 216	4 398

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

Liite 26. Velat asiakkaille

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	72	79
Yritykset ja julkisyhteisöt	10 361	10 671
Yhteensä	10 433	10 750
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	755	278
Yhteensä	755	278
Talletukset yhteensä	11 189	11 028
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	11	13
Yhteensä	11	13
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	7 638	5 136
Yhteensä	7 638	5 136
Muut rahoitusvelat yhteensä	7 648	5 150
Velat asiakkaille yhteensä	18 837	16 178

Liite 27. Vakuutusvelka

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka	3 143	3 008
Yhteensä	3 143	3 008

Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. €	31.12.2017			31.12.2016		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 516	-6	1 510	1 434	-6	1 427
Muut tapauskohtaiset varaukset	194	-53	141	162	-34	128
Ammattitautien erillisvaraus	14		14	17		17
Kollektiivinen korvausvastuu	779	-25	754	743	-24	719
Varatut korvaustenhoitokulut	67		67	66		66
Vakuutusmaksuvastuu	585	-11	574	578	-14	565
Vastuuvelan korkosuojat	-12		-12	8		8
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	3 143	-95	3 048	3 008	-78	2 930

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. €	2017			2016		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Korvausvastuu 1.1.	2 430	-64	2 365	2 357	-87	2 269
Maksetut korvaukset tilikaudella	-1 004	8	-996	-958	29	-929
Velan/saamisen muutos	1 113	-28	1 085	986	-6	979
Tilikaudella sattuneet vahingot	1 043	-25	1 018	993	-8	985
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-32	-3	-35	-62	2	-61
Diskonttokoron muutos	102		102	55		55
Diskonttauksen purkautuminen	31		31	35		35
Korkosuojien arvonmuutos	-12		-12	8		8
Hankitut liiketoiminnot 31.12.				3		3
Kurssivoitot (tappiot)	0	0	0	0		0
Korvausvastuu 31.12.	2 557	-84	2 473	2 430	-64	2 365
Jäljellä olevan sopimusajan velka						
Vakuutusvelka 1.1.	578	-14	565	560	-11	550
Lisäys	524	-6	518	543	-14	529
Vähennys	-518	9	-509	-528	11	-517
Hankitut liiketoiminnot 31.12.				3		3
Diskonttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Vakuutusvelka 31.12.	585	-11	574	578	-14	565
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	3 143	-95	3 048	3 008	-78	2 930

Vakuutus sopimusten jäljellä olevan sopimusajan vakuutusvelka on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

Vahinkovakuutus sopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotas, lain edellyttämä turvaavuus, viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja sekä vakuutusvelkaa kattavalle omaisuudelle saatava kohtuullinen tuotto-odotus. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2017 lopussa on 1,5 % (2 %) ennen vuotta 2015 sattuneiden vahinkojen osalta ja 1,5 % vuonna 2015, 2016 ja 2017 sattuneiden vahinkojen osalta. Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuoletusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod ja Chain Ladder. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- Tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetys-korvaukset)
- Korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- Historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–10 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa tulevien kassavirtojen epävarmuus ja duraatio sekä historiatietojen laatu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkemuotoinen korvausvastuu kasvoi 102 miljoonaa euroa (55).

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2017	2016
Milj. € (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Diskonttokoron muutos	102	55
Yhteensä	102	55

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty kymmeneltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopulliseksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruusina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopulliseksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vakuutusvelan riittävyyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike, milj. €

Sattumisvuosi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	707	666	738	784	815	903	931	976	1 000	1043	8 563
n+1	693	633	746	751	802	879	905	887	1006		
n+2	691	640	744	752	805	861	920	902			
n+3	689	641	743	757	821	885	939				
n+4	704	651	750	771	836	891					
n+5	726	653	760	786	840						
n+6	734	659	771	785							
n+7	741	670	772								
n+8	758	673									
n+9	759										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta											
	759	673	772	785	840	891	939	902	1 006	1 043	8 611
Kertyneet maksetut korvaukset											
	-726	-636	-733	-733	-777	-820	-839	-780	-824	-609	-7 477
Korvausvastuu vuosilta 2008 –2017											
	34	36	39	52	63	71	100	122	182	435	1 134

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta 151

* = Sattumisvuoden lopussa

Latenttien ammattitautien korvauskehitys, milj. €

Tilivuosi	Kollektii- vinen korvaus- vastuu	Tunnetut eläke- vastuut	Maksetut korvauk- set	Korvaus- kulut	Peruste- muutok- set*	Riittävyys
2008	40	41	-4	-4	3	-2
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0		0
2011	35	50	-3	-6	5	-2
2012	32	53	-4	-4	2	-1
2013	28	53	-4	-1	1	0
2014	22	53	-4	-2	2	0
2015	19	54	-4	-2	2	-1
2016	17	53	-5	-1	2	1
2017	14	53	-5	-3	3	0

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, milj. €

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläke-pääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2008	745	766	55	30		4
2009	763**	771	42	32		2
2010	771	794	60	34		3
2011	794	895	66	35	77	7
2012	895	940	66	34	31	18
2013	940	965	51	37	23	12
2014	965	1 010	54	40	36	5
2015	1 010	1046	53	44	30	2
2016	1 046	1080	54	49	31	3
2017	1 080	1141	54	52	75	16

* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

** Aikaisempiin vuosiin sisällynyt pieni erä sairaanhoito- ja palvelutalovarauksia on eliminoitu vuoden 2009 luvuista.

Korvauskolmiot, nettoliike, milj. €

Sattumisvuosi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	656	649	693	721	796	861	897	957	992	1 019	8 242
n+1	656	620	707	697	782	829	868	877	1 000		
n+2	658	629	705	710	786	819	875	892			
n+3	656	629	705	714	804	843	887				
n+4	670	633	712	727	818	847					
n+5	684	633	721	741	823						
n+6	691	635	732	743							
n+7	698	646	734								
n+8	715	648									
n+9	715										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta											
	715	648	734	743	823	847	887	892	1 000	1 019	8 309
Kertyneet maksetut korvaukset											
	-685	-624	-695	-693	-761	-782	-807	-778	-823	-608	-7 257
Korvausvastuu vuosilta 2008 -2017											
	30	24	39	50	61	65	80	115	177	411	1 053

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta 151

* = Sattumisvuoden lopussa

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut kasvoivat 67 miljoonaa euroa, edellisellä tilikaudella korvauskulut pienenevät 12 miljoonaa euroa. Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vakuutusvelan riittävyyttä, joka on vakuutusvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

Liite 28. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	Keski- korko %	31.12.2017	Keski- korko %	31.12.2016
Joukkovelkakirjalainat	1,20	9 716	1,35	11 792
Muut				
Sijoitustodistukset	1,10	83	0,21	28
Yritystodistukset	0,47	7 034	0,42	8 059
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-42		-54
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		16 791		19 826

* OP Yrityspankki -konsernin hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Rahoituksen rahavirtojen velkojen muutosten täsmäytys taseen eriin

Milj. €	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Tasearvo 1.1.2017	19 826	1 592
Rahoituksen rahavirtojen muutokset		
Joukkovelkakirjojen lisäykset	1 194	
Sijoitustodistusten lisäykset	86	
Yritystodistusten lisäykset	19 779	
Lisäykset yhteensä	21 060	
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-2 980	
Sijoitustodistusten vähennykset	-28	
Yritystodistusten vähennykset	-20 459	
Vähennykset yhteensä	-23 468	
Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä	-2 408	
Arvostukset ja valuuttakurssimuutokset	-627	-45
Tasearvo 31.12.2017	16 791	1 547

Pitkäaikaiset lainat ja korkosidonnaisuudet	Nimellis- määrä	Korko-%	Eräpäivä
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 25,000,000 Floating Rate Instruments due 11 January 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	28,2	GBL3M + 0,350 %	11.1.2018
OP Corporate Bank plc Issue of JPY 2,000,000,000 Floating Rate Instruments due 28 March 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	14,8	JPL3M + 0,200 %	28.3.2018
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 1.25 per cent. Instruments due 14 May 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 1,250 %	14.5.2018
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 300,000,000 Floating Rate Instruments due May 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	338,1	GBL3M + 0,450 %	21.5.2018
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Bonds JPY 6,900,000,000 - Second Series (2013)	51,1	Kiinteä 0,698 %	26.6.2018
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Floating Rate Bonds JPY 2,000,000,000 - Second Series (2013)	14,8	JPL3M + 0,270 %	26.6.2018
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 750,000,000 1.750 per cent. Instruments due 29 August 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 1,750 %	29.8.2018
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 Floating Rate Instruments due 20 September 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	EUB3M + 0,390 %	20.9.2018
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 20,000,000 1.50 per cent. Fixed Rate Notes due 16 November 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	20,0	Kiinteä 1,500 %	16.11.2018

OP Corporate Bank plc Issue of EUR 750,000,000 1.125 per cent. Instruments due 17 June 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 1,125 %	17.6.2019
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Bonds JPY 42,400,000,000 - Fourth Series (2014)	314,1	Kiinteä 0,434 %	18.6.2019
OP Corporate Bank plc Issue of AUD 20,000,000 3.925 per cent Fixed Rate Notes due 27 June 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	13,0	Kiinteä 3,925 %	27.6.2019
OP Corporate Bank plc Issue of SEK 750,000,000 Floating Rate Note due September 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	76,2	SES3M + 0,520 %	16.9.2019
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 300,000,000 Floating Rate Instruments due 11 March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	300,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 150,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	150,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 Floating rate instruments due March 2020. Under the EUR 20,000,000,000 Programme for the issuance of debt instruments.	25,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020, under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 35,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020, under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	35,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 20,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020, under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	20,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 850,000,000 Floating Rate Note due May 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	90,7	Kiinteä 2,140 %	27.5.2020
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 214,000,000 Floating Rate Note due September 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	22,8	Kiinteä 2,160 %	18.9.2020
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 10 000 000 floating rate instruments due 13 November 2020 under EUR 20,000,000,000 programme for the Issuance of debt instruments	11,3	GBL3M + 0,850 %	13.11.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.965 per cent. Instruments due 19 November 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,965 %	19.11.2020
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Bonds JPY 28,500,000,000 - Third Series (2015)	211,1	Kiinteä 0,325 %	27.11.2020
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Floating Rate Bonds JPY 1,500,000,000 - Third Series (2015)	11,1	JPL3M + 0,160 %	27.11.2020
OP Corporate Bank plc Issue of JPY 8,000,000,000 Fixed Rate Instruments due December 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	59,3	Kiinteä 1,405 %	3.12.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 750,000,000 2 per cent. Instruments due 3 March 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 2,000 %	3.3.2021
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 0.875 per cent. Instruments due 21 June 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,875 %	21.6.2021
OP Corporate Bank plc Issue of CHF 300,000,000 1.000 per cent. Instruments due 14 July 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	256,4	Kiinteä 1,000 %	14.7.2021

OP Corporate Bank plc Issue of EUR 60,000,000 3.75 per cent. Instruments due 1 March 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	Kiinteä 3,750 %	1.3.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 1,000,000,000 0.75 per cent. Instruments due March 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	1 000,0	Kiinteä 0,750 %	3.3.2022
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 400,000,000 2.500 per cent. Instruments due 20 May 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	450,8	Kiinteä 2,500 %	20.5.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 200,000,000 Floating Rate Instruments due 13 June 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	200,0	EUB3M + 0,75 %	13.6.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 0.375 per cent. Instruments due 11 Oct 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,375 %	11.10.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 20,000,000 1.097 per cent. Instruments due 16 February 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	20,0	Kiinteä 1,097 %	16.2.2024
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 57,000,000 1.07 per cent. Notes due 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	57,0	Kiinteä 1,070 %	12.5.2025
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 1,270,000,000 Floating Rate Note due September 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	135,5	Kiinteä 3,001 %	4.9.2025
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 663,000,000 2.88 per cent. Instrumenst due 21 January 2026 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	70,7	Kiinteä 2,880 %	21.1.2026
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.058 per cent. Instruments due 18 May 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,058 %	18.5.2027
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 3.086 per cent. Instruments due 23 August 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 3,086 %	23.8.2027
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 1.00 per cent. Notes due 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	Kiinteä 1,000 %	8.10.2027
OP Corporate Bank plc Issue of NOK 200,000,000 3.80 per cent. Instruments due 27 May 2029 under the EUR 20,000,000,000 Programme for Debt Instruments	20,3	Kiinteä 3,800 %	27.5.2029
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 1.70 per cent. Notes due 2030 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 1,700 %	21.8.2030
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 2.045 per cent. Instruments due 18 November 2030 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 2,045 %	18.11.2030
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.865 per cent. Instruments due 27 January 2031 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,865 %	27.1.2031
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 3.068 per cent. Instruments due 21 March 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 3,068 %	21.3.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 Fixed Rate Notes due 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 3,015 %	31.3.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 40,000,000 Fixed Rate Notes due 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	40,0	Kiinteä 3,000 %	11.4.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 40,000,000 1.40 cent. Instruments due 16 March 2035 under the Eur 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	40,0	Kiinteä 1,400 %	16.3.2035
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 2.155 per cent. Instruments due 20 November 2035 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 2,155 %	20.11.2035
OP Corporate Bank plc Issue of JPY 2,500,000,000 1.30 per cent. Instruments due 27 November 2035 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	18,5	Kiinteä 1,300 %	27.11.2035

Korkoprosentti on liikkeeseenlaskuvaluutan mukainen korko. Eurovasta-arvot on laskettu käyttäen tilinpäätöspäivän EKP:n keskipurssia. OP Yrityspankki Oyj:n liikkeeseen laskemien strukturoitujen joukkovelkakirjalainojen nimellismäärä oli 1 229 miljoonaa euroa (1 257). Lainojen korko määräytyy korko-, osake-, osakeindeksi tms. kohde-etuksien perusteella. Lainojen mahdollinen lisätuotto sijoittajalle on suojattu vastaavanlaisella johdannaisrakenteella.

Liite 29. Varaukset ja muut velat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Varaukset		
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	740	1 032
Siirtovelat		
Korkovelat	110	131
Korkovelat johdannaisista	230	308
Muut siirtovelat	59	61
Johdannaisten CSA-velat	657	1 236
Eläkevelat	90	89
Arvopapereiden ostovelat	36	28
Ostolaskuvelat	30	16
Velat ensivakuutustoiminnasta	48	45
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	15	14
Korvaustenhoitosopimukset	192	179
Muut	98	91
Varaukset ja muut velat yhteensä	2 307	3 231

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutussopimuksia, mutta joiden perusteella hoidetaan toisen täysomavastuullisen osapuolen puolesta korvausten maksaminen. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP Yrityspankki -konsernin eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Etuuspohjaisina järjestelyinä on käsitelty lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä sekä eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke. Maksupohjaisena järjestelyinä on käsitelty TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut.

OP-Eläkekassa

OP-Eläkekassa on hoitanut OP Yrityspankki -konsernin työnantajien henkilöstön lakisääteisen eläketurvan vakuuttamisen. Lakisääteinen TyEL:n mukainen eläkejärjestelmä tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla.

Uusi TyEL tuli voimaan vuonna 2017. Työeläkejärjestelmän etuudet ovat vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke, työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke ja kuntoutusetuudet. Uuden TyEL:n voimaantulon myötä osa-aikaeläke poistui ja sen korvaajaksi tuli osittainen varhennettu vanhuuseläke. Työuraeläke tuli uutena eläkelajina. Kuolevuusmuutos tehtiin 31.12.2016. Se kasvatti velvoitteita 9 miljoonaa euroa. Laki- ja kuolevuusmuutoksen takia varoja luokiteltiin uudelleen 31.12.2016 nettomääräisesti maksupohjaisista järjestelyistä etuuspohjaisiin 2 miljoonaa euroa. Kaikki nämä erät on kirjattu laajaan tulokseen.

TyEL:n mukainen eläkejärjestelmä on osittain rahastoiva ja osittain jakojärjestelmään perustuva järjestely. Rahastointi tapahtuu henkilötasolla kunkin työsuhteen vakuuttaneessa eläkelaitoksessa. Eläkekassan vuosittain maksamista eläkkeistä rahastoitua osaa on keskimäärin neljännes.

OP-Eläkekassan toiminnan tavoitteena on hoitaa lakisääteisen eläketurvan vakuuttaminen siten, että vuodesta toiseen vakuutusmaksutaso säilyy tasaisena ja alittaa työeläkejärjestelmän keskimääräisen maksutason. Vuonna 2017 OP-Eläkekassan maksutaso oli 22,9% ja järjestelmän keskimääräinen maksutaso 24,4%. Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle eläkejärjestelmän keskimääräisen toteutuneen sijoitustoiminnan tuoton. Riskin toteutuminen useampana vuotena peräkkäin johtaisi vakuutusmaksutason korottamiseen.

OP-Eläkekassan keskeisimmät vakuutusmatemaattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskisiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä eliniän systemaattiseen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Eläkekassan on vakuutuskassalain mukaan sijoitettava varansa turvaavasti ja tuloa tuottavasti sekä kassan maksuvalmiutta silmällä pitäen. Eläkekassan on katettava kansallisen tilinpäätöskehikon mukaisesti eläkesitoumuksista aiheutuva vakuutusvelka. Vakuutusvelkaa katettaessa on otettava huomioon millaista vakuutustoimintaa vakuutuskassa harjoittaa ja tämän mukaisesti huolehdittava katteeseen kuuluvien varojen varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta. Vakuutuskassalaissa on tarkemmin määritetty varat ja sitoumukset, joilla vakuutusvelka tulee kattaa. Eläkekassalle säädetään laissa erikseen vakavaraisuusraja, joka eläkekassan tulee kattaa vakavaraisuuspääomalla.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkekassan hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokatiot otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkekassan riskinkantokyky.

Lisäeläkkeet OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä

OP-Eläkesäätiö hoitaa OP Yrityspankki -konserniin kuuluvien työnantajien henkilöstölleen järjestämää lisäeläketurvaa. Eläkesäätiön tarkoituksena on myöntää eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluville työntekijöille vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ja sairausavustusta sekä perhe-eläkettä heidän edunsaajilleen ja hautausavustusta. Lisäksi eläkesäätiö voi myöntää toimintapiiriin kuuluville kuntoutukseen liittyviä etuuksia. Lisäeläketurvan järjestäminen on vapaaehtoista, joten kaikki eläkekassaan kuuluvat työnantajat eivät automaattisesti kuulu eläkesäätiöön. Eläkesäätiön tarjoama lisäeläketurva on kokonaan rahastoitu.

OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluu jokainen 20 vuotta täyttänyt henkilö, joka on yhtäjaksoisesti ollut kaksi vuotta TyEL:n mukaisessa työsuhteessa eläkesäätiön kuuluvaan työnantajaan ja jonka työsuhte on alkanut ennen 1.7.1991. Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika alkaa siitä ajankohdasta, jona hän työnantajan palveluksessa ollessaan täytti 23 vuotta. Eläkkeen perusteena olevalla palkalla tarkoitetaan samaan työsuhteeseen perustuvaa 31.12.2006 saakka voimassa olleen TEL:n mukaista eläkepalkkaa. OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden eläkeikä vaihtelee 60–65 vuoden välillä riippuen siitä, mihin henkilöryhmään työntekijä eläkesäätiön sääntöjen mukaan kuuluu.

OP-Eläkesäätiön säännöt muutettiin vastamaan uutta 1.1.2017 voimaan tullutta TyEL:n muutosta. Sääntömuutoksen vaikutus tulokseen oli -0,2 miljoonaa euroa ja laajaan tulokseen -1,2 miljoonaa euroa. Velvoitetta kasvattivat 2017 vakuutuslautakunnan suosituksen perusteella tehty vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotus ja työtuomioistuimen päätös rahoitusalan TES:n mukaisten lisäeläkkeiden sopeuttamisesta vuoden alusta voimaan tulleen TyEL:iin. Velan kasvun vaikutus laajaan tulokseen on 5 miljoonaa euroa.

TyEL:n muutoksen mukainen kuolevuusoletuksen muutos 31.12.2016 pienensi velvoitteita 0,7 miljoonaa euroa ja se on kirjattu laajaan tulokseen.

Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle vähimmäistuottotavoitteen. Riskin toteutuessa useampana vuotena peräkkäin johtaisi se kannatusmaksujen perintään.

OP-Eläkesäätiön keskeisimmät vakuutusmatemaattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskiin, eliniän systemaattiseen pitenemiseen sekä inflaatoriskiin. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkesäätiön hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokatiot otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkesäätiön riskinkantokyky.

Lisäeläkkeitä on järjestetty myös henkivakuutusyhtiöissä.

Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet	Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet		Eläkevarojen käyvät arvot		Nettovelat (-varat)	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot, milj. €						
Avaava tase 1.1.	394	307	-307	-302	88	5
Tuloslaskelmaan kirjatut etuuspohjaiset eläkekulut						
Tilikauden työsuorituksen perustuvat menot	11	8			11	8
Korkokulu (-tuotto)	7	7	-5	-7	1	0
Järjestelyn supistamisen, velvoitteen täyttämisen tai aiempaan työsuorituksen perustuvan menon vaikutus	0	0		0	0	0
Hallintokulut			0	0	0	0
Yhteensä	18	15	-5	-7	13	8

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut uudelleen määrittämisestä aiheutuvat tappiot (-voitot)

Taloudellisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)	-4	70			-4	70
Väestötilastollisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)	0	8			0	8
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuus-eläkkeiden vastuun kasvu (netto) ja liiketoimintajärjestely	6	-15	-6	10		-5
Kokemuseräiset tarkistukset	17	18			17	18
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan (-varan) nettokorkoon sisältyvää määrää (-)			-18	-12	-18	-12
Yhteensä	20	81	-24	-2	-4	79

Muut

Työnantajan suorittamat maksut			-6	-4	-6	-4
Maksetut etuudet	-9	-8	9	8		
Yhteensä	-9	-8	3	4	-6	-4
Päättävä tase 31.12.	423	394	-333	-307	90	88

Taseeseen kirjatut velat ja varat, milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Nettovelat/-varat (Eläkesäätiö)	0	-2
Nettovelat/-varat (Eläkekassa)	70	70
Nettovelat (Muut eläkejärjestelyt)	20	19
Nettovelat yhteensä	90	89
Nettovarat yhteensä	0	-2
Nettovelat ja -varat yhteensä	91	88

Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	19		10	29
Joukkovelkakirjalainat	59	9	3	72
Kiinteistöt			19	19
Sijoitusrahastot	80	6	71	157
Strukturoidut sijoitukset			1	1
Johdannaiset	0	0		1
Muut varat	24			24
Yhteensä	183	15	104	302

Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	17		9	26
Joukkovelkakirjalainat	51	12	4	67
Kiinteistöt	0		20	21
Sijoitusrahastot	86	0	67	154
Strukturoidut sijoitukset			1	1
Johdannaiset	0	0		0
Muut varat	7	2		8
Yhteensä	162	13	102	277

Hierarkiatasoon 1 ryhmiteltyjen erien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen erien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineiden osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksyttävillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti määritettävissä.

Hierarkiatasoon 3 luokitellut erät arvostetaan hinnoittelumallilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta.

Merkittävimpien varallisuuserien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2017	31.12.2016
Osakkeet ja osuudet	10	9
Finanssiala	1	1
Metsä	3	3
Kiinteistö	1	1
Muut	5	5
Joukkovelkakirjalainat	24	24
Valtionlainat	3	2
Muut	21	22
Kiinteistöt	6	7
Sijoitusrahastot	52	56
Osakerahastot	32	28
Korkorahastot	7	13
Kiinteistörahistot	9	9
Hedgerahastot	4	6
Johdannaiset	0	0
Korkojohdannaiset	0	0
Valuuttajohdannaiset	0	
Muut	0	
Strukturoidut sijoitukset	0	0
Muut	8	3
Yhteensä	100	100

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy, milj. €	31.12.2017	31.12.2016
OP Ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	4	3
Muita saamia OP Ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	25	7
Yhteensä	29	10

Vuonna 2018 suoritettavien maksujen määrä etuuspohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 6 miljoonaa euroa.

Etuuspohjaisen eläkevelvoitteen duraatio 31.12.2017 oli eläkekassassa 24,2 vuotta, eläkesäätiössä 15 vuotta ja muissa järjestelyissä 19,9 vuotta.

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2017	Eläkekassa	Eläkesäätiö	Muut
Diskonttauskorko, %	1,8	1,5	1,7
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,7	2,5	2,6
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,1	1,9	2,0
Vaihtuvuus, %	3,0	0,0	0,0
Inflaatio, %	1,9	1,7	1,8
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	23,3	8,0	10,0
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille			
Miehet	21,4	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua			
Miehet	23,7	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1	28,1

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2016	Eläkekassa	Eläkesäätiö	Muut
Diskonttauskorko, %	1,7	1,5	1,8
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,6	2,5	2,6
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,3	1,9	2,0
Vaihtuvuus, %	3,0	0,5	0,0
Inflaatio, %	1,8	1,7	1,8
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	20,1	8,0	10,0
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille			
Miehet	21,4	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua			
Miehet	23,7	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1	28,1

	Etuuspohjaisen eläkevastuun muutos			
	Eläkekassa		Eläkesäätiö	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Herkkyysanalyysi keskeisistä vakuutusmatemaattisista oletuksista 31.12.2017				
Diskonttauskorko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-33	-10,3	-3	-6,7
0,5 prosenttiyksikön lasku	39	12,1	3	7,5
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	37	11,4	3	6,6
0,5 prosenttiyksikön lasku	-33	-10,2	-3	-6,2
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	11	3,3	2	3,3
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-10	-3,2	-1	-3,2

Eläkesäätiön herkkyysluvut eivät sisällä vakuutuslautakunnan suosituksen perusteella tehtyä vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotusta 4 milj. euroa 31.12.2017.

	Etuuspohjaisen eläkevastuun muutos			
	Eläkekassa		Eläkesäätiö	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Herkkyysanalyysi keskeisistä vakuutusmatemaattisista oletuksista 31.12.2016				
Diskonttauskorko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-31	-10,5	-3	-6,6
0,5 prosenttiyksikön lasku	37	12,4	3	7,4
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	34	11,5	3	6,5
0,5 prosenttiyksikön lasku	-31	-10,3	-3	-6,1
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	10	3,4	2	3,2
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-10	-3,3	-1	-3,1

Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. €	Keski-korko, %		Keski-korko, %	
	31.12.2017		31.12.2016	
Pääomalainat	2,06	273	2,09	270
Muut				
Debentuurit	3,40	1 274	3,32	1 321
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 547		1 592

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

1. Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää valvojan viranomaisen luvalla vuosittain koron eräpäivänä 11.4.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2. Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää valvojan viranomaisen luvalla koron eräpäivinä 30.11.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3. Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää valvojan viranomaisen luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4. OP Vakuutus Oy:n pääomalaina

50 miljoonan euron eräpäiväton pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,20 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota OP Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

5. OP Vakuutus Oy:n pääomalaina

75 miljoonan euron pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 18.6.2015 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 2,60 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota OP Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Lainan eräpäivä on 18.6.2040, ellei liikkeeseenlaskija ole maksanut sitä lainan ehtojen mukaisesti ennenaikaisesti takaisin tätä aiemmin. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran 18.6.2020. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

6. A-Vakuutus Oy:n pääomalaina

10 miljoonan euron pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 18.6.2015 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,10 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota A-Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Lainan eräpäivä on 18.6.2040, ellei liikkeeseenlaskija ole maksanut sitä lainan ehtojen mukaisesti ennenaikaisesti takaisin tätä aiemmin. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran 18.6.2020. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

Debentuurit

1. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 85 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375 % p.a.
2. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25 % p.a.
3. Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 22.8.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75 % p.a.
4. Debentuurilaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 74 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.7.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva JPY Libor + 0,735 %.
5. Debentuurilaina 3 500 miljoonaa SEK (eurovasta-arvo 365 miljoonaa), joka on 10 vuoden non-call 5 laina, mahdollisuus eräännyttää laina 25.8.2020, erääntyy 25.8.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva Stibor + 1,60 %.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 25.9.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennenaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 2,405 % p.a.

Lainat 1–6 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Lisäksi OP Yrityspankki Oyj on laskenut liikkeeseen 0,8 miljoonan euron arvosta tuottodebentuurilainoja liittyen OP Ryhmän johdon palkitsemiseen.

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Lainojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon ero johtuu käyvän arvon suojauksen korkoriskiarvostuksesta.

Liite 31. Oma pääoma

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Omistajille kuuluva oma pääoma		
Osakepääoma	428	428
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	519	519
Vararahasto	204	204
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot		
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	2	6
Käypään arvoon arvostamisesta		
Saamistodistuksista	117	85
Osakkeista ja osuuksista	45	106
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	298	298
Muut vapaat rahastot	72	72
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	1 981	1 779
Kauden voitto (tappio)	424	399
Omistajien osuus omasta pääomasta	4 089	3 896
Määräysvallattomien omistajien osuus	60	109
Oma pääoma yhteensä	4 149	4 005

Osakepääoma ja osakkeet

Osakkeiden lukumäärä pysyi muuttumattomana 319 551 415 kpl. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa (ei tarkka arvo). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Esitetty osingonjako

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 0,66 euroa (0,63) osakkeelta eli yhteensä 211 miljoonaa euroa (201).

Rahastot

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat olleet uusmerkinnässä osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä sekä optio-oikeuteen perustuvasta osakemerkinnästä maksettu osakkeen vasta-arvon ylittävä määrä.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. Syyskuussa ja marraskuussa 2006 optioilla merkittyjen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ylittävä osa merkintähinnasta kirjattiin ylikurssirahastoon, koska yhtiökokouksen päätös optio-oikeuksien antamisesta oli tehty ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Muutoin 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista sekä vuonna 1990 vararahastoon siirretyistä luottotappiovarauksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Rahastoon on kirjattu myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvomuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Milj. €	Myytävissä olevat rahoitusvarat			Yhteensä
	Saamistodistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	
Avaava tase 1.1.2016	32	77	11	120
Käyvän arvon muutokset	78	47	1	126
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-12	-27		-38
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	16		16
Siirrot korkokatteeseen			-9	-9
Laskennalliset verot	-13	-7	1	-19
Päättävä tase 31.12.2016	85	106	6	197

Milj. €	Myytävissä olevat rahoitusvarat			Yhteensä
	Saamistodistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	
Avaava tase 1.1.2017	85	106	6	197
Käyvän arvon muutokset	50	12	1	63
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-11	-89		-100
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	2		2
Siirrot korkokatteeseen			-5	-5
Laskennalliset verot	-8	15	1	8
Päättävä tase 31.12.2017	117	45	2	164

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 204 miljoonaa euroa (245) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 41 miljoonaa euroa (49). Käyvän arvon rahastossa ennen veroja oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 67 miljoonaa euroa (139) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 11 miljoonaa euroa (7).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Vuonna 2009 toteutetulla osakeannilla kerätyt varat merkittiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiökokouksen päätöksiin.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasotusmäärän että etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/tappiot laskennallisella verolla vähennettynä.

Muut tasetta koskevat liitetiedot

Liite 32. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleenluokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2017, milj. €	Kirjanpito- arvo	Käypäarvo	Efektiivinen korko- taso, %	Luotto- riskistä johtuvat arvon- alentumiset
Lainat ja saamiset				
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	31	29	4,4	
Yhteensä	31	29		

31.12.2016, milj. €	Kirjanpito- arvo	Käypäarvo	Efektiivinen korko- taso, %	Luotto- riskistä johtuvat arvon- alentumiset
Lainat ja saamiset				
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	40	41	6,1	
	34	30	5,3	
Yhteensä	74	72		

Mikäli uudelleenluokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu markkinan käypiä arvoja käyttäen:

	31.12.2017		31.12.2016	
Milj. €	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto
Vaikutus	2		0	-1

Lainat ja saamiset sekä eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on uudelleenluokiteltu vuonna 2008.

Uudelleenluokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi-joulukuussa yhteensä 1 miljoonaa euroa (3). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 0 miljoonaa euroa (0). Suojaavista johdannaisista kirjattiin positiivista markkina-arvon muutosta 1 miljoonaa euroa (2).

Liite 33. Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	35	1
Muut	5 663	4 973
Annetut vakuudet yhteensä*	5 699	4 973
Vakuudelliset johdannaisvelat	889	1 351
Vakuudelliset muut velat	4 081	3 443
Vakuudelliset velat yhteensä	4 969	4 794

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 6,0 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 34. Saadut rahoitusvakuudet

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	414	1 177
Yhteensä	414	1 177

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimuksiin liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 414 miljoonaa euroa (1 177). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

Liite 35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä- päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulos- vaikut- teisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat	12 825					12 825
Saamiset luottolaitoksilta	9 294					9 294
Johdannaisopimukset			3 283		143	3 426
Saamiset asiakkailta	20 120					20 120
Saamistodistukset		51	893	14 050		14 993
Oman pääoman ehtoiset instrumentit				728		728
Muut rahoitusvarat	1 779					1 779
Rahoitusvarat						63 164
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 280
Yhteensä 31.12.2017	44 017	51	4 176	14 777	143	64 445

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä- päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulos- vaikut- teisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat	9 336					9 336
Saamiset luottolaitoksilta	9 458					9 458
Johdannaisopimukset			4 292		386	4 678
Saamiset asiakkailta	18 702					18 702
Saamistodistukset		79	975	15 127		16 182
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			0	807		807
Muut rahoitusvarat	2 520					2 520
Rahoitusvarat						61 684
Muut kuin rahoitusinstrumentit						1 290
Yhteensä 31.12.2016	40 017	79	5 268	15 934	386	62 974

* Taseen erä sijoitusomaisuus sisältää vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		14 035		14 035
Johdannaisopimukset	2 825		391	3 216
Velat asiakkaille		18 837		18 837
Vakuutusvelka		3 143		3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 791		16 791
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 547		1 547
Muut rahoitusvelat	1	2 083		2 084
Rahoitusvelat				59 653
Muut kuin rahoitusvelat				642
Yhteensä 31.12.2017	2 826	56 436	391	60 295

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan- naiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		10 332		10 332
Johdannaisopimukset	4 056		341	4 398
Velat asiakkaille		16 178		16 178
Vakuutusvelka		3 008		3 008
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		19 826		19 826
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 592		1 592
Muut rahoitusvelat	0	3 022		3 022
Rahoitusvelat				58 355
Muut kuin rahoitusvelat				614
Yhteensä 31.12.2016	4 057	53 957	341	58 969

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli n. 227 miljoonaa euroa (268) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	410	74	409	893
Johdannaisopimukset	1	3 294	131	3 426
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	386	86	256	728
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	10 313	3 418	319	14 050
Rahoitusinstrumentit yhteensä	11 109	6 873	1 115	19 096
Sijoituskiinteistöt			303	303
Yhteensä	11 109	6 873	1 419	19 400
Varojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	472	495	8	975
Johdannaisopimukset	6	4 512	160	4 678
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	464	61	281	807
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 276	3 525	326	15 127
Rahoitusinstrumentit yhteensä	12 218	8 594	776	21 588
Sijoituskiinteistöt			316	316
Yhteensä	12 218	8 594	1 092	21 904

Velkojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		1		1
Johdannaissopimukset	5	3 120	92	3 216
Yhteensä	5	3 120	92	3 217

Velkojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	4 280	107	4 398
Yhteensä	10	4 280	107	4 398

Käypään arvoon arvostus

Johdannaiset

Listattujen johdannaisten hinta saadaan suoraan markkinoilta. OTC-johdannaisten arvostuksessa käytetään markkinoilla yleisesti käytössä olevia malleja ja menetelmiä. Näitä tarvitaan mm. korko ja -valuuttakäyrien ja volatiliiteettipintojen muodostamiseen sekä optioiden arvostukseen. Yleisesti näiden mallien syöttötiedot voidaan johtaa markkinoilta. Kuitenkin joidenkin sopimusten arvostuksessa joudutaan käyttämään malleja, joiden syöttötietoja ei voida havaita markkinoilta vaan ne joudutaan arvioimaan. Nämä sopimukset on luokiteltu tasolle 3.

Middle Office vastaa pankkitoiminnan johdannaisten käyvän arvon arvostuksista ja niissä käytetyn markkinadatan, arvostuskäyrien ja volatiliiteettipintojen laadusta ja luotettavuudesta osana päivittäistä arvostusprosessia ml. tason 3 arvostukset. Middle Office vertaa sopimustasolla arvostushintoja säännöllisesti CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin arvostuksiin ja selvittää tarvittaessa mahdolliset merkittävät arvostuserot.

Riskienhallinnan ohjaus on vastuussa uusien arvostusmallien ja menetelmien hyväksymisestä sekä arvostusprosessin valvonnasta. Arvostusten varmennus perustuu mm. arvostamiseen käyttäen vaihtoehtoisia lähteitä sekä markkinahinnoille että muille syöttötiedoille. Varmennusprosessissa arvostushintoja voidaan verrata CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin hintoihin. Lisäksi on mahdollista käyttää myös kolmansien osapuolten tarjoamia arvostuspalveluja.

Pankkitoimintaa liittyvät OTC-johdannaisten arvostuksessa huomioidaan kaupan osapuolten luottoriski. Luottoriskiä oikaistaan vastapuoliriskikorjauksella (ns. Credit Valuation Adjustment "CVA") sekä omalla luottoriskikorjauksella (ns. Debit Valuation Adjustment, "DVA"). CVA- ja DVA-arvostusoikaisut lasketaan vastapuolikohtaisesti.

CVA- ja DVA-oikaisut lasketaan simuloimalla johdannaisten markkina-arvoja ja maksukyvyttömyysilanteita perustuen pääsääntöisesti markkinoilta saataviin tietoihin. Maksukyvyttömyystodennäköisyyksien arvioinnissa hyödynnetään markkinadataa myös epälikvideillä vastapuolilla yhdistelemällä vastapuolet likvidiin markkinadataan.

Käyvän arvon hierarkia

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyväällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä ja luokitteluperiaatteiden täsmentämisestä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)
Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Myytävissä olevat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2017	8	160	608	776
Tuloslaskelman nettotuotot	9	-29	-36	-56
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			4	4
Hankinnat			73	73
Myynnit			-69	-69
Lyhennykset			-7	-7
Siirrot tasoon 3	392		112	504
Siirrot tasosta 3			-110	-110
Päättävä tase 31.12.2017	409	131	574	1 115

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Myytävissä olevat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	21	177	569	767
Tuloslaskelman nettotuotot	-13	-16	-11	-41
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			19	19
Hankinnat			61	61
Myynnit			-48	-48
Siirrot tasoon 3			124	124
Siirrot tasosta 3			-105	-105
Päättävä tase 31.12.2016	8	160	608	776

Rahoitusvelat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2017		107	107
Tuloslaskelman nettotuotot		-15	-15
Päättävä tase 31.12.2017		92	92

Rahoitusvelat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2016		135	135
Tuloslaskelman nettotuotot		-28	-28
Päättävä tase 31.12.2016		107	107

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2017

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Laaja tulos- laskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	9			9
Realisoitumattomat nettotuotot	-14	-36	4	-46
Nettotuotot yhteensä	-4	-36	4	-37

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2016

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Laaja tulos- laskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-13			-13
Realisoitumattomat nettotuotot	11	-11	19	19
Nettotuotot yhteensä	-2	-11	19	6

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvomuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2017 aikana.

Herkkyyssanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2017

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyyssanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	409	0	409	41,0	10 %
Johdannaiset					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset*	131	-92	39	4,3	11 %
Myytävissä olevat					
Joukkolainasijoitukset	319		319	31,9	10 %
Epälikvidit sijoitukset	32		32	4,8	15 %
Pääomarahastot**	124		124	12,4	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	100		100	20,0	20 %
Sijoituskiinteistöt					
Sijoituskiinteistöt***	303		303	60,6	20 %

Herkkyysanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2016

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyysanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
Käypään arvoon tulosvaiikutteisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	8		8	0,8	10 %
Johdannaiset					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset*	160	-107	53	5,8	11 %
Myytavissä olevat					
Joukkolainasijoitukset	326		326	32,6	10 %
Epälikvidit sijoitukset	36		36	5,4	15 %
Pääomarahastot**	186		186	18,6	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	60		60	12,0	20 %
Sijoituskiinteistöt					
Sijoituskiinteistöt***	316		316	63,2	20 %

* Seuraavien stressiskenaarioiden: osakkeiden volatiliiteetin (30 %), osakkeiden osinkojen (30 %), luottoriskipreemioiden (30 %) ja merkittävien korrelaatiomuutosten yhteenlaskettu arvonmuutos

** Pääomarahastojen arvo riippuu pääasiassa kohdeyritysten tuloskehityksestä ja vastaavien listattujen yhtiöiden PE-kertoimista. Pääomarahastojen käyvän arvon kehitystä seurataan Total Value per Pid-in (TVPI) -kertoimella, joka on muuttunut keskimäärin 10 %.

*** Kiinteistöpääomarahastojen ja sijoituskiinteistöjen arvostuksessa käytetään pääsääntöisesti tuottoarvomenetelmää, jonka pääkomponentit ovat tuottovaade ja nettovuokrataso. Tuottovaateen muutos +/- 1 %-yksiköllä johtaa keskimäärin noin 20 %:n muutokseen käyvässä arvossa.

Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot

Liite 37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Takaukset	532	716
Takuuvastuut	1 470	1 460
Luottolupaukset	5 495	5 470
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	359	344
Muut	729	677
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 585	8 667

Liite 38. Ehdolliset velat ja varat

OP Ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutussopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Liite 39. Muut vuokrasopimukset

OP Yrityspankki -konserni vuokralle ottajana

Osa konsernin käyttämistä toimitiloista on vuokrattu. Vuokrasopimusten jäljellä olevat voimassaoloajat vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Lisäksi on vuokrattu leasingopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita.

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Yhden vuoden kuluessa	3	3
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1	1
Yli viiden vuoden kuluttua	0	0
Yhteensä	4	4

OP Yrityspankki -konserni vuokralle antajana

OP Yrityspankki -konsernin yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuokratuottoja 30 miljoonaa euroa (24).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Yhden vuoden kuluessa	23	22
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	59	60
Yli viiden vuoden kuluttua	69	58
Yhteensä	151	140

Liite 40. Johdannaisopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset, josta	18 966	46 891	55 469	121 326	2 474	2 351	3 541
Keskusvastapuoliselvitettävät	7 311	22 328	29 198	58 837	757	814	1 307
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	2 907	4 463	5 054	12 423	298	3	406
Asetetut	2 801	6 822	4 231	13 853	4	208	14
Put ja floorit							
Ostetut	1 050	6 133	2 777	9 960	146	10	226
Asetetut	1 069	6 277	2 135	9 481	11	97	55
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	26 793	70 585	69 666	167 043	2 933	2 670	4 242
Korkofutuurit	1 615	1 000		2 615	1	1	
Pörssijohdannaiset yhteensä	1 615	1 000		2 615	1	1	
Korkojohdannaiset yhteensä	28 408	71 585	69 666	169 659	2 934	2 670	4 242
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	28 073	263	23	28 359	206	195	489
Koron- ja valuuttanvaihtosopimukset	2 059	6 932	2 472	11 463	705	654	1 258
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	115	28		143	3		6
Asetetut	151	17		168		3	
Put							
Ostetut	227	17		244	1		4
Asetetut	178	31		209		1	
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	30 802	7 288	2 496	40 586	915	853	1 757
Valuuttajohdannaiset yhteensä	30 802	7 288	2 496	40 586	915	853	1 757
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksiopiot							
Call							
Ostetut	5	3		8	1	0	2
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	5	3		8	1	0	2
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	5	3		8	1	0	2
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	28	188	10	226	9	6	10
Luottojohdannaiset yhteensä	28	188	10	226	9	6	10
Muut							
Muut termiinit	17	0		17	0	3	2
Muut swap-sopimukset	211	513		723	65	31	130
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	228	513		741	65	34	132
Muut futuurit	7	1		8	0	2	
Muut johdannaiset yhteensä	235	513		748	65	36	132
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	59 479	79 576	72 172	211 226	3 925	3 565	6 142

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2016

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	23 516	48 992	47 369	119 877	3 134	3 114	4 090
Keskusvastapuoliselvittettävät	7 711	22 162	23 347	53 220	950	1 020	1 411
Korkoterminit							
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	2 543	6 271	3 687	12 502	367	3	463
Asetetut	2 171	8 292	4 007	14 470	2	321	8
Put ja floorit							
Ostetut	2 783	4 601	2 436	9 820	201	6	274
Asetetut	3 384	4 609	1 813	9 806	12	128	39
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	34 397	72 766	59 311	166 475	3 716	3 572	4 875
Korkofutuurit	4 071	789		4 860	0	1	
Korko-optiot							
Put							
Asetetut	1 000			1 000	0		
Pörssijohdannaiset yhteensä	5 071	789		5 860	1	1	
Korkojohdannaiset yhteensä	39 469	73 555	59 311	172 335	3 717	3 574	4 875
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttaterminit	21 877	383	50	22 311	254	249	481
Koron- ja valuutanvaihto-sopimukset	3 196	9 052	2 767	15 015	1 161	1 234	1 853
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	131	2		134	1		3
Asetetut	181	2		183		2	
Put							
Ostetut	226	2		228	4		6
Asetetut	161	3		164		2	
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	25 772	9 445	2 817	38 034	1 420	1 487	2 343
Valuuttajohdannaiset yhteensä	25 772	9 445	2 817	38 034	1 420	1 487	2 343
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-optiot							
Call							
Ostetut		5		5	1		1
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut		1		1	0		0
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		6		6	1		1
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		6		6	1		1
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	19	296	13	328	10	7	23
Luottojohdannaiset yhteensä	19	296	13	328	10	7	23
Muut							
Muut terminit	1	0		2	0	0	0
Muut swap-sopimukset	272	542	2	816	63	18	136
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	273	542	2	817	64	18	136
Muut futuurit	12	10		22	0	5	
Muut johdannaiset yhteensä	285	553	2	840	64	23	136
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	65 546	83 854	62 143	211 543	5 212	5 091	7 379

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2017

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
Milj. €	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset, josta	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
Keskusvastapuoliselvitettävät	880	16 158	6 417	23 455	179	285	356
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
Korkojohdannaiset yhteensä	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihto-sopimukset	517	1 958	319	2 794	35	265	162
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	517	1 958	319	2 794	35	265	162
Valuuttajohdannaiset yhteensä	517	1 958	319	2 794	35	265	162
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	2 840	19 084	7 059	28 983	289	575	603

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2017

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
Milj. €	< 1 v	1–5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset, josta	200	100		300	4		5
Keskusvastapuoliselvitetävät	200	100		300	4		5
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	200	100		300	4		5
Korkojohdannaiset yhteensä	200	100		300	4		5
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	5 794			5 794	32	67	88
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	5 794			5 794	32	67	88
Valuuttajohdannaiset yhteensä	5 794			5 794	32	67	88
Rahavirran suojauksen johdannaiset							
yhteensä	5 994	100		6 094	36	67	92
Suojauksen johdannaiset yhteensä	8 834	19 184	7 059	35 077	325	642	695

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2016

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
Milj. €	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	3 769	15 218	8 073	27 060	386	473	584
Keskusvastapuoliselvitettävät	208	11 538	7 414	19 159	229	315	398
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	3 769	15 218	8 073	27 060	386	473	584
Korkojohdannaiset yhteensä	3 769	15 218	8 073	27 060	386	473	584
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihto-sopimukset	143	2 163	827	3 132	160	178	332
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	143	2 163	827	3 132	160	178	332
Valuuttajohdannaiset yhteensä	143	2 163	827	3 132	160	178	332
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	3 912	17 380	8 900	30 192	547	652	915

Suojautarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2016

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto-
Milj. €	< 1 v	1–5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	vasta-arvo
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset, josta	200	300		500	10		11
Keskusvastapuoliselvitetävät		300		300	7		9
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	200	300		500	10	0	11
Korkojohdannaiset yhteensä	200	300		500	10	0	11
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	4 074			4 074	113	10	155
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	4 074			4 074	113	10	155
Valuuttajohdannaiset yhteensä	4 074			4 074	113	10	155
Rahavirran suojauksen johdannaiset							
yhteensä	4 274	300		4 574	122	10	167
Suojauksen johdannaiset yhteensä	8 186	17 680	8 900	34 767	669	662	1 082

Johdannaiset yhteensä 31.12.2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset, josta	30 931	88 811	76 406	196 148	3 192	2 981	4 688
Keskusvastapuoliselvitetävät	8 392	38 585	35 615	82 592	941	1 100	1 668
Valuuttajohdannaiset	37 113	9 246	2 815	49 174	982	1 185	2 007
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	5	3		8	1	0	2
Luottojohdannaiset	28	188	10	226	9	6	10
Muut johdannaiset	235	513		748	65	36	132
Johdannaiset yhteensä	68 313	98 760	79 230	246 303	4 250	4 208	6 837

Johdannaiset yhteensä 31.12.2016

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset, josta	43 438	89 073	67 384	199 895	4 113	4 047	5 470
Keskusvastapuoliselvitetävät	7 919	33 999	30 761	72 679	1 186	1 335	1 818
Valuuttajohdannaiset	29 989	11 607	3 644	45 241	1 693	1 676	2 830
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		6		6	1		1
Luottojohdannaiset	19	296	13	328	10	7	23
Muut johdannaiset	285	553	2	840	64	23	136
Johdannaiset yhteensä	73 732	101 535	71 043	246 310	5 881	5 753	8 461

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseesta.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset nettoutetaan taseesta. Nettoutuksen vaikutukset on esitetty liitteessä 41. Muut johdannaissopimukset esitetään taseessa bruttomääräisenä. OP Yrityspankki -konsernin vakavaraisuuslaskennassa käytetään myös johdannaisten nettoutusta. Nettoutuksen vaikutukset vastapuoliriskiä on esitetty liitetiedossa 76. Nettoutus pienentäisi OP Yrityspankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 495 miljoonaa euroa (5 896).

Liite 41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

	Rahoitus- varojen brutto- määrä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä **	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleis- sopimukset ***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 354	-928	3 426	-1 994	-412	1 020

	Rahoitus- varojen brutto- määrä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä **	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleis- sopimukset ***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2016, milj. €						
Johdannaiset	5 829	-1 151	4 678	-2 472	-1 177	1 030

Rahoitusvelat

	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä **	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleis- sopimukset ***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 302	-1 085	3 216	-1 994	-717	506

	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä **	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleis- sopimukset ***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2016, milj. €						
Johdannaiset	5 704	-1 307	4 398	-2 472	-1 139	786

* ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yht. -161 (-147) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja

*** Käytännössä on solmia johdannaisleissopimukset kaikkien johdannaistavapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssialan Keskusliiton johdannaisleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Muut liitetiedot

Liite 42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytäryrityksissä ja strukturoiduissa yhteisöissä

Tilikauden aikana ei ole tapahtunut muutoksia tytäryrityksissä eikä strukturoiduissa yhteisöissä.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt merkittävät tytäryritykset 2017

Kaikki konserniin yhdistellyt merkittävät tytäryritykset ovat kokonaan omistettuja, eikä niissä ole näin ollen merkittäviä määräysvallattomien omistajien osuuksia.

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistus- osuus osakkeista, %	Osuus ääni- vallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Finance AS	Viro	100,0	100,0
OP Finance SIA	Latvia	100,0	100,0
OP Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Seesam Insurance AS	Viro	100,0	100,0
UAB OP Finance	Liettua	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkittävien tytäryhtiöiden lisäksi yhdistelty 1 (1) kpl muita tytäryrityksiä.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt strukturoidut yhteisöt

OP Yrityspankki -konserni toimii sijoittajana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja. Konsernin tilinpäätökseen yhdistellään kaksi (2) kiinteistörahastoa. Nämä rahastot on luokiteltu strukturoiduiksi yhteisöiksi, sillä konsernin määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Näihin rahastoihin liittyy myös määräysvallattomien omistajien osuudet.

Alla olevassa taulukossa on esitetty ne strukturoidut yhteisöt, joissa on merkittävä määräysvallattomien osuus.

Nimi	Toimi- paikka	Pääasiallinen toimiala	Omistus- osuus, % 2017	Omistus- osuus, % 2016	Määräys- vallat- tomien osuus, %
Real Estate Funds of Funds II Ky	Helsinki	Kiinteistörahasto	22,2	22,2	77,8
Real Estate Fund Finland III Ky	Helsinki	Kiinteistörahasto	33,3	33,3	66,7

Taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto tytäryrityksistä, joissa on olennainen määräysvallattomien omistajien osuus

Alla olevassa taulukossa on esitetty taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto niistä tytäryrityksistä, joissa on olennainen määräysvallattomien omistajien osuus. Taloudellinen informaatio vastaa tytäryrityksen tilinpäätöksissä esitettyjä lukuja, joihin on tehty mm. käyvän arvon oikaisuja vastaamaan OP Yrityspankki -konsernin laatuksiperiaatteita. Esitetyt luvut ovat ennen sisäisten liiketapahtumien eliminointia.

Yhteenveto taseesta Milj. €	Real Estate Fund of Funds II Ky		Real Estate Fund Finland III Ky	
	2017	2016	2017	2016
Rahavarat	0	1	20	5
Sijoitukset	36	41	233	163
Muut varat	0	0	1	1
Varat yhteensä	36	43	254	168
Rahoitusvelat			199	50
Muut velat	0	0	6	4
Velat yhteensä	0	0	205	54
Nettovarallisuus	36	42	48	115
Kertyneet määräysvallattomien omistajien osuudet	28	33	32	76
Yhteenveto laajasta tuloslaskelmasta				
Liikevaihto	3	3	6	6
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen	3	3	6	2
Muut laajan tuloksen erät	0	1		
Laaja tulos	3	3	6	2
Määräysvallattomien omistajien osuus laajasta tuloksesta	2	3	4	1
Määräysvallattomille omistajille maksetut voitto-osuudet	2	2	4	2
Yhteenveto rahavirroista				
Liiketoiminnasta kertynyt nettorahavirta	0	-1	40	-47
Investointeihin käytetty nettorahavirta	9	14	-101	-18
Rahoitukseen käytetty nettorahavirta	-9	-14	77	67
Rahavarojen nettomuutos	-1	-1	16	2
Rahavarat tilikauden alussa	1	2	5	2
Rahavarat tilikauden lopussa	0	1	20	5

Yhteiset toiminnot

OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toimintoina 45 (46) kiinteistöyhtiötä yhdistelemällä konsernin omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyhtiön omaisuuseristä. Luokittelu yhteisiin toimintoihin on tehty liiketoiminnan luonteen mukaisesti, vaikka konsernilla on määräysvalta osaan kiinteistöyhtiöistä. Kiinteistöyhtiöiden osakkeet oikeuttavat tiettyjen huoneistojen hallintaan, joista osa on OP Yrityspankki -konsernin omassa käytössä. Nämä huoneistot sisältyvät taseessa aineellisiin hyödykkeisiin liitetietoon 21. Kukin keskinäisen kiinteistöyhtiön osakas on vastuussa osuudestaan yhtiön lainoista. Loput kiinteistöyhtiöstä ovat sijoituskiinteistöjä ja ne sisältyvät liitetietoon 18.

Yhteenveto yhteisten toimintojen yhdistelyn tasevaikutuksesta

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Maa-alueet	41	39
Rakennukset	351	340
Varat yhteensä	392	379
Velat yhteensä	129	33

Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2017

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistus- osuus
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantseninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Topeliuksenkatu 41b	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Asiakkaankatu 3	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tuusulan Jatke	Tuusula	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2016

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistus- osuus
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tampereen Ratinankaari	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantseninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Osuudet konsolidoimattomissa strukturoiduissa yhteisöissä

OP Ryhmään kuuluva OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi OP-rahastoja. OP-Rahastoyhtiö Oy käyttää useissa hallinnoimissaan rahastoissa salkunhoitajana OP Varainhoito Oy:tä. Lisäksi ryhmään kuuluva OP Kiinteistösijoitus Oy hallinnoi useita kiinteistörahastoja. Useissa rahastoissa hallinnointiyhtiö ohjaa merkityksellisiä toimintoja tekemällä sijoituspäätökset rahaston sääntöjen mukaisesti. OP Ryhmän yrityksillä ei ole muissa em. yritysten hallinnoimissa rahastoissa sellaisia omistuksia, jotka altistaisivat ryhmän merkittävästi kohteen muuttuvalle tuotolle ja aiheuttaisivat siten konsolidointivelvoitteen.

OP Yrityspankki -konsernin sijoitukset OP -rahastoihin sekä OP Kiinteistösijoitus Oy:n rahastoihin on merkitty taseessa sijoitusomaisuuteen. Konsernin tappioriski rajoittuu sijoituksen tasearvoon. Sijoitukset OP Yrityspankki -konsernin hallinnoimiin rahastoihin 31.12.2017 ovat yhteensä 180 miljoonaa euroa (247).

Liite 43. Lähipiiritapahtumat

OP Yrityspankki -konsernin lähipiirin muodostavat emoyhtiö OP Osuuskunta, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. Hallintohenkilöihin luetaan OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuului yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta -konsernissa.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2017

Tuhatta euroa	Emoyhtiö	Osakkuus-yhtiöt	Hallinto-henkilöt	Muut*
Luotot			70 5 584 630	
Muut saamiset	107		70	164 235
Talletukset	434 657	419		2 534 165
Muut velat	1 449			319 432
Korkotuotot	3 006			82 699
Korkokulut	4 891			188 934
Osinkotuotot	1			
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	411			4 760
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	91	0		36 108
Kaupankäynnin nettotuotot				71 165
Liiketoiminnan muut tuotot	356			5 654
Liiketoiminnan kulut	36 061			143 691

Vastuusitoumukset ja johdannaiset

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Takaukset	
Takuuvastuut	9 828
Luottolupaukset	
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	
Muut	

Johdannaissopimukset

Nimellisarvot	22 432 461
Luottovasta-arvot	220 908

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat	598
-------------------------------------	-----

Lähipiirin omistamien

Osakkeiden lukumäärä	319 551 415
----------------------	-------------

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2016

Tuhatta euroa	Emoyhtiö	Osakkuus-yhtiöt	Hallinto-henkilöt	Muut*
Luotot				4 642 739
Muut saamiset	329			143 664
Talletukset	830 463	205		1 540 567
Muut velat	873			416 742
Korkotuotot	3 145			120 891
Korkokulut	5 032			210 404
Osinkotuotot	1			
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	20			1 851
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	84	0		25 316
Kaupankäynnin nettotuotot				72 700
Liiketoiminnan muut tuotot	299			7 315
Liiketoiminnan kulut	46 953			104 833

Vastuusitoumukset ja johdannaiset
Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Takaukset	
Takuuvastuut	7 943
Luottolupaukset	
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	
Muut	

Johdannaissopimukset

Nimellisarvot	21 404 755
Luottovasta-arvot	190 795

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat	657
-------------------------------------	-----

Lähipiirin omistamien

Osakkeiden lukumäärä	319 551 415
----------------------	-------------

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Osuuskunta-keskusyhteisökonsernissa.

Hallituksen palkkiot 2017

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2017 aikana saaneet OP Yrityspankki -konsernin yhtiöltä kuukausi- tai kokouspalkkioita eivätkä osake- tai osakeperusteisia palkkioita.

Toimitusjohtajalle 31.12.2017 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Jouko Pölönen 597 789 euroa*

Toimitusjohtajan toimsuhteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimitusjohtajasopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisaajan palkan lisäksi erokorvauksena kuuden (6) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisano toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimsuhteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä on toimitusjohtajalla myös oikeus toimsuhteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät ja hänen toimsuhteensa on jatkunut koko ansaintavuoden. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmiin (2011–2013), joka maksettiin vuosina 2015–2017, (2014–2016), joka maksetaan vuosina 2018–2020 ja (2017–2019), joka maksetaan vuosina 2020–2023. Toimitusjohtajalla on vapaa autoetu.

* Summaan sisältyy 11 200 euroa aiemmilta vuosilta lykättyä tulospalkkiota sekä 131 907 euroa pitkän aikavälin järjestelmästä maksettua palkkiota. Lykättyjen erien maksaminen edellyttää hallituksen päätöstä. Lykkäämismenettely on selostettu liitetiedossa 44.

Toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevat eläkesitoumukset

Toimitusjohtaja kuuluu työntekijäin eläkelain TyEL:n piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädettyllä tavalla. Eläkeikä on 63–68 vuotta henkilön oman valinnan mukaan. Toimitusjohtajalle on toimitusjohtajasopimuksessa määritetty 63 vuoden eläkeikä. Toimitusjohtajan lisäeläketurva on hoidettu OP-Henkivakuutuksen lisäeläkevakuutuksella. Hallituksen jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään hallitukseen aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta. OP Yrityspankki -konsernin eläkejärjestelyt on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 29 Varaukset ja muut velat.

Tuhatta euroa	TyEL-järjestelyn eläkekulut*		etuusperusteisten lisäeläkkeiden IFRS-kulu	
	2017	2016	2017	2016
Toimitusjohtaja Jouko Pölönen	96	100	101	68

* TyEL:n etuusperusteisen osan osalta on käytetty IFRS-kulua ja maksuperusteisen osan osalta ko. henkilön maksun tasausosaa vähennettynä työntekijän maksuosuudella.

Liite 44. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahas

OP Yrityspankki Oyj liittyi OP Ryhmän henkilöstörahas

OP Ryhmän henkilöstörahas

Pitkäaikaiset palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat finanssi- ja rahoitusalan sääntelyä ja perustuvat OP Ryhmän strategisiin tavoitteisiin.

OP Ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP Ryhmän strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Pitkän aikavälin ohjelma

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän yhteiseen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP Ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörähdaston tavoitteiden kanssa.

Johdon pitkän aikavälin palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat OP Yrityspankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka kyseisen yhtiön hallitus tai OP Osuuskunnan johtokunta on nimennyt. Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluu OP Ryhmässä noin 320 henkilöä. Kohderyhmän koko on vaihdellut ansaintajaksottain noin 300 henkilöstä 320 henkilöön.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksosta, joista ensimmäinen oli 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017. Toinen ansaintajakso oli 1.1.2014–31.12.2016 ja palkkiot maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018–2020. Tilikaudella alkaneen kolmannen ansaintajakson 1.1.2017–31.12.2019 palkkiot maksetaan neljässä yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2023.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Ansaintajaksolla 2011–2013 oli mahdollisuus ansaita vuosittain 2–12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaava palkkio asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti. Ansaintajakson 2011–2013 tavoitteiden toteuma oli n. 43 %. Ansaintajaksolla 2014–2016 oli mahdollisuus ansaita vuosittain 2–8 kuukauden palkkaa vastaava palkkio ja tavoitteiden toteuma oli n. 57 %. Ansaintajaksolla 2017–2019 on mahdollisuus ansaita 1–8 kuukauden palkkaa vastaava palkkio vuositasona, jos tavoitteet toteutuvat 100 prosenttisesti.

Pitkän aikavälin ohjelman ansaintamittarit

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Vuoden 2011–2013 järjestelmän tavoitteet perustuivat seuraaviin kriteereihin:

- Keskittäjäasiakkaiden määrän kasvu
- Yritysassiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos
- Taloudellisen pääoman tuotto

Vuoden 2014–2016 järjestelmän tavoitteiden asettamisessa huomioitiin Euroopan parlamentin ja neuvoston luottolaitosdirektiivi CRD4, joka rajaa muuttuvan palkitsemisen enimmäismäärän enimmillään henkilön kiinteän palkitsemisen suuruiseksi vuositasona. Vuoden 2014–2016 järjestelmän tavoitteet perustuivat seuraaviin kriteereihin:

- OP Ryhmän tulos ennen veroja
- OP Ryhmän ydinvakavaraisuus (CET 1)
- Keskittäjäasiakkaiden määrän kasvu

Vuoden 2017–2019 järjestelmän tavoitteet ovat voimassa olevan strategian mukaiset ja ne perustuvat seuraaviin kriteereihin:

- Ryhmän tulos ennen veroja
- Digitaalinen asiointi
- Kohtaamisten NPS
- Bränditason NPS

Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörähdastossa.

Pitkän aikavälin palkkion määräytyminen ja maksatus

2011–2013 järjestelmän alussa määriteltiin tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksolle oli 1,2 miljoonaa osaketta, joka maksettaisiin osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina. OP Osuuskunta toteutti vapaaehtoisien julkisen ostotarjouksen kaikista Pohjola Pankki Oyj:n liikkeeseen laskemista A- ja K-sarjan osakkeista, jotka eivät olleet OP Osuuskunnan omistuksessa. Tämän johdosta ansaintajakson 2011–2013 palkkioiden maksatuksessa sovelletaan järjestelmän ehtoa, jonka mukaan palkkio maksetaan kokonaan rahana, mikäli jollekin Pohjolan osakkeenomistajista syntyy osakeyhtiölain 18 luvun 1 §:n tarkoittama lunastusoikeus ja lunastusvelvollisuus sen perusteella, että osakkeenomistajalla on yli 90 % yhtiön osakkeista ja osakkeiden tuottamista äänistä. Palkkiot, jotka oli tarkoitus maksaa Pohjolan A-sarjan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä, maksettiin rahana ja alkuperäisen maksuaikataulun mukaisesti vuosina 2015, 2016 ja 2017. Palkkio muutettiin rahamääräiseksi kertomalla osakkeiden lukumäärä lunastushinnalla.

Vuoden 2014–2016 järjestelmän alussa palkkio määriteltiin euromääräisesti ja järjestelmän ehtojen perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan OP:n liikkeeseen laskemina debenttuureina. Ansaittu euromääräinen palkkio muunnetaan debenttuurien kappalemääräksi järjestelmän toteuman selvittyä. Palkkiosta vähennetään rahana maksettava osuus, jolla katetaan palkkiosta aiheutuvia veroja ja veroluonteisia maksuja. Tilikauden aikana OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päätti muuttaa järjestelmän ehtoja niin, että debenttuurin sijaan palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna.

Vuoden 2017–2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Vuoden 2014–2016 järjestelmän palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän RAVA-vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,30 tai sen yli. Vuoden 2017–2019 järjestelmän palkkion maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus on maksuhetkellä yli EKP:n asettaman CET1-puskurin + 3 %. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetkeen saakka.

Järjestelmien kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Järjestelmistä kirjattu velka oli 31.12.2017 yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (3,7).

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto tai sen nimeämä palkitsemisvaliokunta hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat yritys- ja yhteisökohtaisiin tavoitteisiin ja kattavat koko OP Yrityspankki -konsernin henkilöstön.

Palkkio on porrastettu vaativuusluokan mukaan ja palkkiomaksimit vastaavat 1–4 kuukauden palkkaa vuositasolla. Erikseen määritellyissä tehtävissä palkkiomaksimi voi enintään olla henkilön vuoden palkkaa vastaava summa.

Lyhyen aikavälin ohjelman ansaintamittarit

OP Yrityspankki -konsernin henkilöstön lyhyen aikavälin palkitsemisessa yhteisten-, liiketoiminto/toiminto- ja henkilökohtaisten tavoitteiden painot määräytyvät henkilön tehtävän vaativuuden perusteella. Yhteisinä tavoitteina mitataan OP Ryhmän tulosta ennen veroja ja OP Keskusyhteisökonsernin kuluja. Lisäksi mitataan liiketoiminnoittain/toiminoittain asiakasliiketoiminnan tulosta ja kuluja. Tulokortin henkilökohtaiset tavoitteet johdetaan vuosisuunnittelun tekemisistä.

Lyhyen aikavälin palkkion määräytyminen ja maksatus

Kuten pitkän aikavälin palkitsemisessa, palkkion maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus on maksuhetkellä yli EKP:n asettaman CET1-puskurin + 3 %. Järjestelmässä on myös OP Ryhmän tulokseen liittyvä kerroin, jonka perusteella ansaittuja palkkioita kerrotaan alaspäin, jos OP Ryhmän tulos ennen veroja ei ole ennalta määritellyllä tasolla. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetkeen saakka.

Henkilön tulokortin perusteella ansaittua palkkiota alennetaan ennen palkkion maksua, mikäli ryhmässä tai tehtävässä noudatettavia sitovia sisäisiä ohjeita tai sääntelyn vaatimuksia ei ole huomioitu ja riskienhallinnallisia elementtejä on toteutunut. Mikäli rikkeet tai huolimattomuudet tulevat ilmi vasta palkkionmaksun jälkeen, voidaan palkkion alentamista tai takaisinperintää soveltaa myös takautuvasti.

Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluvat OP Yrityspankki -konsernissa mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä, mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50 000 euroa. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50 000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästämisen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämän viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Valvontatoimissa työskentelevien henkilöiden palkitseminen

Riippumattomissa valvontatoiminnoissa, kuten riskienhallinnassa, sisäisessä trakastuksessa sekä compliance- ja aktuaari-toiminnoissa työskentelevien henkilöiden palkitsemisen tavoitteet eivät saa vaarantaa tehtävän riippumattomuutta. Muuttuvan palkkion tulee muodostua valvottavasta liiketoiminnasta riippumatta eikä riskienhallintajohtajan mittareissa saa olla suoria myynnillisiä tavoitteita. Suosituksena on myös, että tulokortille valitaan jokin valvontatoimen suorittamista mittaava laadullinen mittari.

OP Ryhmän palkitsemisen seuranta

OP Ryhmä seuraa kokonaispalkitsemisen markkinaehtoisuutta saannöllisesti. Markkinapaikkatietoja ja tietoa järjestelmien rakenteiden markkinaehtoisuudesta saadaan toimittajilta kuten Alexander Incentives, Aon Hewitt, Hay Group ja Mercer.

OP Osuuskunnan nimeämä palkitsemisvaliokunta seuraa vuosittain, miten maksetut palkkiot suhteutuvat OP Ryhmän menestykseen suhteessa vertailuyhtiöihin ja suhteessa asiakkaille maksettuihin palautuksiin. Myös ryhmätason sisäistä vertailua palkitsemisesta ja rakenteista tehdään säännöllisesti.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut*

Milj. €	2017	2016
Henkilöstörahasto	3	5
Lyhyen aikavälin ohjelmat	6	10
Pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuoden 2011–2013 ohjelma	0	0
Vuoden 2014–2016 ohjelma	0	1
Vuoden 2017–2019 ohjelma	1	
Yhteensä	10	16

* Ilman sosiaalikulua

Lisätietoja palkitsemisjärjestelmistä on saatavilla www.op.fi > OP Ryhmä > Hallinnointi > Palkitseminen

Liite 45. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Ei merkittäviä tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia.

Riskienhallinnan liitetiedot

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. Pankkitoiminnan ja muun toiminnan riskiasema on esitetty liitetiedoissa 47–57 ja vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 58–69. OP Yrityspankki -konsernin Pilari III vakavaraisuustiedot julkaistaan osana OP Yhteenliittymän vakavaraisuusraporttia. OP Yrityspankki -konsernista esitetään omat varat, omien varojen vähimmäisvaatimus sekä johdannaissopimukset ja vastapuoliriski liitetiedoissa 70–76.

Liite 46. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakauma

Pääosa OP Yrityspankki -konsernin maavastuista on EU-maissa. Vastuut sisältävät kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset erät ja ne perustuvat vakavaraisuudessa käytettyihin arvoihin.

OP Yrityspankki -konsernin maajakauma 31.12.2017, milj. €

Maantieteellinen jakautuminen	Valtio- ja keskuspankki- vastuut	Luotto- laitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuudel- liset saamis- todistuk- set**	Muut	Yhteensä
Suomi	14 861	12 046	26 890	2 448	388	500	228	57 360
Baltia	129	194	1 878	5	0			2 207
Muut								
Pohjoismaat	186	506	1 276	33	3	1 721	15	3 740
Saksa	2 007	174	41	58	7	1 059	3	3 349
Ranska	358	272	141	48	14	640	10	1 483
Iso-Britannia		686	85	83	31	455	7	1 348
Italia		3	16	8			4	31
Espanja		10	5	7			1	23
Muut EU-maat	1 114	304	470	57	277***	886	18	3 126
Muu Eurooppa	7	194	64	26	4	5	5	306
USA		158	21	193	103	8	104	588
Venäjä		50	11		7			68
Aasia		346	76	23	18	2	26	492
Muut maat	961	70	78	29	147***	1 288	88	2 660
Yhteensä	19 623	15 014	31 052	3 019	999	6 564	508	76 780

* Sisältää myös korkorahastoja 68 miljoonaa euroa.

** Muodostuu RMBS-, ABS- ja Covered Bond -sijoituksista.

*** Sisältää pääosin sijoituksia muissa EU-maissa Eurooppa-rahastoihin ja muissa maissa Emerging Markets- ja Global-rahastoihin.

OP Yrityspankki -konsernin maajakauma 31.12.2016, milj. €

Maantieteellinen jakautuminen	Valtio- ja keskuspankki- vastuut	Luotto- laitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuudel- liset saamis- todistuk- set**	Muut	Kokonais- vastuu
Suomi	11 500	10 825	25 786	2 194	350	532	223	51 410
Baltia	197	0	1 492	5	0		0	1 694
Muut								
Pohjoismaat	178	387	1 089	37	10	1 773	10	3 484
Saksa	2 172	186	50	86	12	1 090		3 596
Ranska	640	417	94	60	25	729	7	1 972
Iso-Britannia		668	97	103	53	455	2	1 377
Italia		5	6	25	10			46
Espanja		22	5	8	11		1	47
Muut EU-maat	2 423	237	475	90	198***	937	10	4 369
Muu Eurooppa	6	202	59	32	16	86	5	406
USA	3	180	39	205	147	8	90	672
Venäjä		7	28	0	11			45
Aasia		308	87	27	25	3	8	458
Muut maat	32	66	104	29	154***	1 330	66	1 782
Yhteensä	17 151	13 509	29 410	2 901	1 023	6 942	423	71 359

* Sisältää myös korkorahastoja 36 miljoonaa euroa.

** Muodostuu RMBS-, ABS- ja Covered Bond -sijoituksista.

*** Sisältää pääosin sijoituksia muissa EU-maissa Eurooppa-rahastoihin ja muissa maissa Emerging Markets- ja Global-rahastoihin.

Pankkitoiminnan ja muun toiminnan riskiasema

Liitetiedoissa esitetyissä jaotteluissa on käytetty Tilastokeskuksen luokittelua, joka osin poikkeaa toimintakertomuksen riskiasemassa käytetystä luokittelusta.

Liite 47. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa	-1	1
Lainat ja muut saamiset		
Myönnettyt lainat	10	35
Takaussaamiset	2	2
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet	0	0
Yhteensä	12	38

Liite 48. Vastuut

31.12.2017, milj. €	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvonalen- tumis	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvonalen- tumis	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	8 920	0	1	374	-2	1
Saamiset asiakkailta	15 986	216	40	2 277	4	3
Rahoitusleasing	1 360			496		0
Saamistodistukset	1 899		13	10 625		40
Muut	99			480		
Yhteensä	28 263	216	54	14 253	3	44
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 751			744		
Takaukset ja remburssit	1 770			591		
Johdannaissopimukset	1 065			3 180		
Muut	241			488		
Yhteensä	7 827			5 003		
Vastuut yhteensä	36 090	216	54	19 256	3	44

31.12.2016, milj. €	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	9 200	0	4	258	-2	1
Saamiset asiakkailta*	14 965	209	36	2 146	34	4
Rahoitusleasing*	1 235			357		
Saamistodistukset	1 858		15	11 668		46
Muut	89			1 185		
Yhteensä	27 347	209	55	15 613	32	51
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 752			718		
Takaukset ja remburssit	1 930			590		
Johdannaisopimukset	1 267			4 598		
Muut	188			489		
Yhteensä	8 137			6 395		
Vastuut yhteensä	35 484	209	55	22 009	32	51

* Vertailutietoa on oikaistu rahoitusleasingsaamisten luokittelun täsmennyksen seurauksena.

Johdannaisopimuksista on esitetty kirjanpidossa oleva positiivinen markkina-arvo.

Liite 49. Vastuut sektoreittain

31.12.2017, milj. €	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	15 289	3 235	6 556	1 027	26 106
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 162	6 642	480	3 722	21 005
Kotitaloudet	1 698	26	1	0	1 725
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	336	67	68		471
Julkisyhteisöt	832	4 328	722	254	6 137
Yhteensä	28 317	14 297	7 827	5 003	55 445

31.12.2016, milj. €	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	14 214	2 873	6 980	1 024	25 090
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 608	6 695	394	5 174	22 871
Kotitaloudet	1 523	25	1	0	1 550
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	291	68	38		396
Julkisyhteisöt	766	6 004	724	197	7 690
Yhteensä	27 401	15 665	8 137	6 395	57 598

Tasearvoina on esitetty kirjanpitosaldot mukaan lukien arvonalentumiset ja siirtyvät korot.

Liite 50. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2017, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvonn- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonn- alentumiset	Saamis- ryhmä- kohtaiset arvonn- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	9 295		9 295		2	9 294
Saamiset asiakkailta, josta	18 264	219	18 483	192	28	18 263
pankkitakaussaamiset	0	2	2	2	0	0
Rahoitusleasing	1 856		1 856			1 856
Yhteensä	29 416	219	29 635	192	30	29 413
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	16 581	218	16 799	191	16	16 592
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 077		10 077		2	10 075
Kotitaloudet	1 736	1	1 736	1	12	1 724
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	336		336		0	336
Julkisyhteisöt	687		687		0	687
Yhteensä	29 416	219	29 635	192	30	29 413

31.12.2016, milj. €	Ei arvonn- alennettu (brutto)	Arvonn- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonn- alentumiset	Saamis- ryhmä- kohtaiset arvonn- alentumiset	Tase- arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	9 460		9 460		2	9 458
Saamiset asiakkailta, josta*	17 110	243	17 353	219	23	17 111
pankkitakaussaamiset	0	2	2	2	0	0
Rahoitusleasing*	1 591		1 591			1 591
Yhteensä	28 161	243	28 405	219	25	28 160
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	15 463	242	15 706	218	12	15 475
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 467		10 467		2	10 464
Kotitaloudet	1 558	1	1 559	1	11	1 548
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	290	0	290	0	0	290
Julkisyhteisöt	383		383		0	383
Yhteensä	28 161	243	28 405	219	25	28 160

* Vertailutietoa on oikaistu rahoitusleasingsaamisten luokittelun täsmennyksen seurauksena.

	Ei arvон- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset Saamis- kohtaiset	Saamis- ryhmä- kohtaiset
31.12.2017, milj. €						
Ongelmasaamiset						
Saamiset luottolaitoksilta						2
Saamiset asiakkailta, josta	166	218	384	82	192	28
pankkitakaussaamiset	0	2	2		2	0
Rahoitusleasing	2	1	3	1		
Yhteensä	168	219	387	83	192	30
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	150	218	368	81	191	16
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0		0	0		2
Kotitaloudet	18	1	19	1	1	12
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0		0	0		0
Julkisyhteisöt				0		0
Yhteensä	168	219	387	83	192	30

	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset Saamis- kohtaiset	Saamis- ryhmä- kohtaiset
31.12.2016, milj. €						
Ongelmasaamiset						
Saamiset luottolaitoksilta						2
Saamiset asiakkailta, josta	171	243	414	90	219	23
pankkitakaussaamiset	0	2	2		2	0
Rahoitusleasing	3		3	0		
Yhteensä	174	243	417	91	219	25
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	157	242	399	88	218	12
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset				0		2
Kotitaloudet	16	1	17	3	1	11
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	0	1	0	0	0
Julkisyhteisöt				0		0
Yhteensä	174	243	417	91	219	25

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot

31.12.2017, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		89	89	79	10
Todennäköisesti maksamatta jäävät		225	225	106	119
Lainanhoitojoustot	49	24	73	7	66
Yhteensä	49	338	387	192	195

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot

31.12.2016, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		95	95	81	13
Todennäköisesti maksamatta jäävät		268	268	133	135
Lainanhoitojoustot	35	20	55	5	50
Yhteensä	35	382	417	219	198

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan kahden heikoimman luottoluokan (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) omaavat sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk.

Tunnusluku, %	2017	2016
Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	49,5 %	52,6 %

Erääntyneiden rahoitusvarojen maturiteettijakauma

31.12.2017, milj. €	Alle 30	Vuorokautta			Yhteensä
		30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	274	33	23	5	335
31.12.2016, milj. €	Alle 30	Vuorokautta			Yhteensä
		30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	236	56	26	5	323

Liite 51. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Milj. €	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Luottotappiot ja arvonalentumiset, brutto	132	97	82	75	69	83	49
Palautukset	-71	-40	-45	-49	-40	-46	-36
Luottotappiot ja arvonalentumiset, netto	60	57	37	25	29	37	12

Vuonna 2017 luotto- ja takaustappioiden ja arvonalentumisten osuus luotto- ja takauksista oli 0,05 prosenttia (0,18).

Liite 52. Saadut vakuudet vakuuslajeittain

Milj. €	31.12.2017	Osuus, %	31.12.2016	Osuus, %
Julkisyhteisön takaus	2 533	27,8	2 613	30,1
Kohdevakuus	2 377	26,1	2 290	26,4
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys toimisto- tai teollisuuskiinteistöön	2 289	25,1	2 082	24,0
Osakkeet ja osuudet, muut	785	8,6	605	7,0
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys asuinkiinteistöön	235	2,6	237	2,7
Osakkeet, asunto-osakeyhtiöt ja asuinkäytössä olevat kiinteistöyhtiöt	231	2,5	251	2,9
Muu vakuus	212	2,3	162	1,9
Saatavavakuudellinen rahoitus	191	2,1	184	2,1
Yrityskiinnitys	182	2,0	178	2,0
Pankkitakaus	87	1,0	87	1,0
Yhteensä	9 124	100,0	8 688	100,0

Saadut vakuudet vakuuslajeittain on laskettu pankin hallussa olevien vastuille kohdistettujen vakuuksien vakuusarvojen perusteella. Vakuusarvon laskennan perustana on vakuuden käypä arvo, josta vakuusarvo saadaan varovaisesti arvioitujen vakuuslajikohtaisten arvostusprosenttien perusteella. Vastuut ylittäviä vakuusarvoja ei ole otettu lukuihin mukaan.

Liite 53. Varainhankinnan rakenne

Milj. €	31.12.2017	Osuus, %	31.12.2016	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	14 035	27,4	10 332	21,6
Velat asiakkaille				
Talletukset	11 189	21,8	11 028	23,0
Muut	7 648	14,9	5 150	10,7
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitustodistukset ja ECP:t	7 117	13,9	8 088	16,9
Joukkovelkakirjat	9 674	18,9	11 738	24,5
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 547	3,0	1 592	3,3
Yhteensä	51 211	100,0	47 928	100,0

Liite 54. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2017, milj. €	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	12 816					12 816
Saamistodistukset	219	196	135	38	0	589
Saamiset luottolaitoksilta	2 693	3 146	3 252	181	22	9 294
Saamiset asiakkailta	3 915	2 189	10 780	1 683	1 553	20 120
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	58	755	7 831	2 986	255	11 884
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset			30	21		51
Varat yhteensä	19 701	6 286	22 028	4 908	1 830	54 754
 Velat luottolaitoksille	3 337	190	5 513	4 995		14 035
Velat asiakkaille	16 617	1 379	349	493		18 837
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 248	3 750	6 759	735	299	16 791
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		190	1 098	174	85	1 547
Velat yhteensä	25 203	5 509	13 718	6 397	384	51 211
 Takaukset	3	50	436	1	43	532
Takuuvastuut	198	374	441	32	426	1 470
Luottolupaukset	5 495					5 495
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	105	181	73			359
Muut	516	2	1	209		729
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	6 317	606	951	242	468	8 585

31.12.2016, milj. €	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	9 333					9 333
Saamistodistukset	406	59	141	29	2	638
Saamiset luottolaitoksilta	3 680	2 458	3 080	218	22	9 458
Saamiset asiakkailta	3 996	2 012	9 819	1 424	1 451	18 702
Myytavissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	15	197	7 840	4 741	15	12 808
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	25		31	24		79
Varat yhteensä	17 455	4 727	20 911	6 437	1 490	51 019
Velat luottolaitoksille	3 923	664	4 125	1 620		10 332
Velat asiakkaille	14 868	839	271	150	50	16 178
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 022	2 723	6 498	2 206	377	19 826
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		90	736	681	85	1 592
Velat yhteensä	26 813	4 315	11 630	4 657	512	47 928
Takaukset	12	209	434	0	60	716
Takuuvastuut	193	421	472	19	356	1 460
Luottolupaukset	5 470					5 470
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	73	84	187			344
Muut	516	3	0	158		677
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	6 265	717	1 093	177	416	8 667

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat muodostuvat saamistodistuksista, jotka voidaan myydä koska tahansa. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset voidaan tarvittaessa myydä. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin varoihin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset on kuitenkin esitetty taulukossa jäljellä olevan juoksuaajan perusteella määräytyvässä aikaluokassa. Velkojen nimellispääomat on esitetty erääntymisen mukaisissa luokissa. Kaupankäynnin velat esitetään lyhyimmässä maturiteettiluokassa. OP Yrityspankki -konsernin rahoitusriskin hallinnassa käytetään valuuttatermiinejä sekä koron- ja valuuttavaihtosopimuksia. Näiden nettovaikutus eurovasta-arvoiseen rahoitusriskiin ei ole merkittävä, joten niitä ei ole erikseen esitetty.

Lyhyimpään maturiteettiluokkaan sisältyvien vaadittaessa maksettavien velkojen määrä oli 12,3 miljardia euroa (12,7).

Liite 55. Likviditeettireservi

Likviditeettireservi esitetään Muu toiminta segmentissä.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2017, milj. €

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	13 201	2 499	2 470	1 367	435	20	19 992	85,6
Aa1–Aa3	205	707	475	423	225	0	2 036	8,7
A1–A3	1	18	6	0	5	0	30	0,1
Baa1–Baa3	10	36	64	18	13		141	0,6
Ba1 tai alempi	0	12	20	65	22	0	119	0,5
Sisäisesti luokiteltu**	480	198	252	99			1 029	4,4
Yhteensä	13 897	3 470	3 286	1 973	700	21	23 347	100,0

* ml. Talletukset keskuspankissa

** PD $\leq$ 0,40 %

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 3,7 vuotta.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2016, milj. €

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	9 435	1 893	3 509	2 409	578		17 826	81,1
Aa1-Aa3	56	488	845	506	850	0	2 746	12,5
A1-A3	14	35	6	0	0		56	0,3
Baa1-Baa3	3	44	82	11	17	1	158	0,7
Ba1 tai alempi	5	28	14	24	9	16	94	0,4
Sisäisesti luokiteltu**	524	226	120	148	6	77	1 101	5,0
Yhteensä	10 038	2 715	4 576	3 099	1 460	94	21 981	100,0

* ml. Talletukset keskuspankissa

** PD <= 0,40 %

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,3 vuotta.

Liite 56. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleen- hinnoittelun mukaan

31.12.2017, milj. €	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	12 816						12 816
Saamistodistukset	97	138	196	22	97	39	589
Saamiset luottolaitoksilta	4 964	2 141	1 541	385	219	43	9 294
Saamiset asiakkailta	5 800	6 220	4 783	396	1 803	1 117	20 120
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	545	248	686	1 117	6 048	3 241	11 884
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	15	16			20		51
Varat yhteensä	24 238	8 764	7 207	1 920	8 187	4 439	54 754
Velat luottolaitoksille	3 349	1 846	1 228	283	4 394	2 936	14 035
Velat asiakkaille	16 251	768	1 689		129		18 837
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 003	4 064	4 586	1 211	3 256	670	16 791
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	74	453	176		745	100	1 547
Velat yhteensä	22 677	7 131	7 679	1 493	8 525	3 706	51 211

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 12,3 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

31.12.2016, milj. €	1 kk tai alle	>1–3 kk	>3–12 kk	1–2 v	2–5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	9 333						9 333
Saamistodistukset	93	317	63	13	122	31	638
Saamiset luottolaitoksilta	2 939	2 979	2 669	483	343	45	9 458
Saamiset asiakkailta	5 730	6 387	3 521	347	1 692	1 025	18 702
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	591	276	198	1 196	5 849	4 700	12 808
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	41	18			20		79
Varat yhteensä	18 727	9 976	6 451	2 038	8 026	5 800	51 019
 Velat luottolaitoksille	4 088	578	735	136	3 496	1 299	10 332
Velat asiakkaille	14 007	1 304	826		40		16 178
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 406	6 381	4 114	1 397	2 779	1 749	19 826
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	81	586	51		274	600	1 592
Velat yhteensä	21 582	8 849	5 726	1 533	6 589	3 648	47 928

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 12,7 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

Liite 57. Korko- ja markkinariskin herkkyyssanalyysi

Taseen korkoriski

Valuutta, milj. €	-200bp		+200bp	
	2017	2016	2017	2016
EUR	-11	37	11	-37
GBP	-1	-10	1	10
USD	2	-4	-2	4
Muut valuutat	1	4	1	4

GBP- ja USD-valuuttojen riskit on ilmoitettu eurovasta-arvoina. Muiden valuuttojen euromääräiset riskit on laskettu itseisarvoina yhteen. Korkoriski lasketaan päivittäin kassavirtojen nykyarvon muutosherkkyytenä korkokäyrän 2 %-yksikön yhdensuuntaiselle muutokselle. Laskennan sisältöä on vuoden 2017 aikana muutettu ja vuoden 2016 osalta luvut on oikaistu vertailukelpoisiksi.

Markkinariskin herkkyyssanalyysi

Milj. €		2017	2016
Korkovolatiliteetti*	10bp	2	1
Valuuttavolatiliteetti*	10 %-yksikköä	1	1
Luottoriskipreemio**	10bp	-45	-55

* Kaupankäyntisalkku

** Pitkäaikainen sijoitusomaisuus

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

Liite 58. Vahinkovakuutustoiminnan riskinottoiky

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. EU direktiiveihin perustuen kaikilla vahinkovakuutusyhtiöllä on vähimmäispääomavaatimus ja vakavaraisuuspääomavaatimus.

Omien varojen suhdetta vakavaraisuuspääomaan kuvataan vakavaraisuussuhteeksi, joka kuvaa yhtiön mahdollisuutta kattaa odottamattomia riskejä. Vakavaraisuuteen liittyvät luvut ovat tilintarkastamattomia.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus, milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Hyväksyttävä oma varallisuus	902	983
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)		
Markkinariski	460	483
Vakuutusriski	289	293
Vastapuoliriski	40	31
Operatiivinen riski	45	43
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-169	-164
Yhteensä	666	687
Puskuri SCR:ään	296	296
SCR-suhde, %	135 %	143 %
SCR-suhde, % ilman siirtymäsäännöksiä	135 %	127 %

Liite 59. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2017, milj. €	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Maksutuotot*	1 431	kasvaa 1 %	14	paranee 1,0 % -yksikköä
Korvauskulut*	1 085	kasvaa 1 %	-11	heikkenee 0,8 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. €		1 kappale	-5	heikkenee 0,3 % -yksikköä
Henkilöstökulut*	116	kasvaa 8 %	-9	heikkenee 0,6 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*/**	385	kasvaa 4 %	-15	heikkenee 1,1 % -yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	745	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-5	heikkenee 0,4 % -yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 905	kasvaa 1 vuotta	-45	heikkenee 3,1 % -yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 905	laskee 0,1 %- yksikköä	-27	heikkenee 1,9 % -yksikköä

* Liukuva 12 kuukautta

** Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Liite 60. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. €	5-20	20-50	50-100	100-500
2017	13	10	9	8
2016	13	14	11	11

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. €	2-4	4-10	10-30	30-90
2017	4	4	6	3
2016	3	4	6	2

* TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutussopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. €	Brutto		Netto*	
	2017	2016	2017	2016
Rakennusvirhevakuutus	1 882	2 100	1 882	2 100

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

Liite 61. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2013-2017

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskejä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli kaksi miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2013	4			5	1	
2014	6			5	1	
2015	1			6		
2016				6		
2017				9		

Korvaukset yhteensä

168 milj. €

Bruttomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa

2013-2017	24			138	6	
-----------	----	--	--	-----	---	--

Nettomäärä

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2013	4			3	1	
2014	6			5	1	
2015	1			6		
2016				6		
2017				9		
Korvaukset yhteensä					119 milj. €	
Nettomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2013–2017	24			93	3	

Liite 62. Vakuutusliikkeen kannattavuus
Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2017, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	442	440	105 %	105 %
Muu tapaturma ja sairaus	250	250	94 %	94 %
Kasko ja kuljetus	302	301	92 %	92 %
Omaisuus ja keskeytys	385	354	93 %	93 %
Vastuu ja oikeusturva	89	83	87 %	87 %
Pitkäkestoiset	5	3	14 %	14 %
Yhteensä	1 473	1 431	96 %	96 %
2016, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	462	460	96 %	96 %
Muu tapaturma ja sairaus	227	227	84 %	84 %
Kasko ja kuljetus	301	300	86 %	86 %
Omaisuus ja keskeytys	380	348	82 %	82 %
Vastuu ja oikeusturva	87	81	81 %	81 %
Pitkäkestoiset	4	3	17 %	17 %
Yhteensä	1 461	1 418	86 %	86 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu

Liite 63. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	2017	2016
Velat vakuutus sopimuksista (netto, milj. €)		
Latentit ammattitaudit	15	17
Muu	3 033	2 913
Yhteensä (ennen siirtoja)	3 048	2 930
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vakuutusvelka	14,4	13,7
Diskonttaamaton vakuutusvelka	2,2	2,1
Yhteensä	9,8	9,3
Diskontatun velan määrä (netto, milj. €)		
Tunnettu eläkeluottotoinen korvausvastuu	1 517	1 427
Kollektiivinen korvausvastuu	351	343
Vakuutusmaksuvastuu	43	45
Yhteensä	1 911	1 816

Liite 64. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2017, milj. €	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	416	120	21	6	10	574
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	322	225	60	12	4	624
Diskontattu	96	434	354	281	685	1 849
Vakuutusvelka yhteensä**	835	779	435	299	699	3 048

* Sisältää diskontattua vastuuta 43 miljoonaa euroa.

** Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

31.12.2016, milj. €	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	410	118	21	6	10	565
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	303	212	57	11	4	587
Diskontattu	97	447	345	268	612	1 771
Vakuutusvelka yhteensä**	810	777	423	285	626	2 922

* Sisältää diskontattua vastuuta 45 miljoonaa euroa.

** Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

Liite 65. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokaatiojakauma	31.12.2017		31.12.2016	
	Käypä arvo milj. €* %		Käypä arvo milj. €* %	
Rahamarkkinat yhteensä	332	9	72	2
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	327	8	66	2
Johdannaiset***	5	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 812	72	2 969	77
Valtiot	511	13	522	13
Inflaatiolinkatut joukkolainat	14	0	45	1
Investment Grade	1 835	47	1 981	51
Kehittyvät markkinat ja High Yield	251	6	330	9
Strukturoidut sijoitukset****	201	5	91	2
Osakkeet yhteensä	408	10	425	11
Suomi	70	2	77	2
Kehittyneet markkinat	185	5	169	4
Kehittyvät markkinat	76	2	65	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	3	0	3	0
Pääomasijoitukset	75	2	111	3
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	26	1	33	1
Hedge-fund rahastot	26	1	33	1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	324	8	378	10
Suorat kiinteistöt	187	5	208	5
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	137	4	170	4
Yhteensä	3 903	100	3 876	100

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

**** Sisältää vakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

Liite 66. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyysistä sijoitusluokittain. Vakuutusvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyystarkastelu on esitetty vakuutusvelan liitteessä 59. Sijoitusten ja vakuutusvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Sijoitusluokat	Kanta käyvin arvoin, milj. € 31.12.2017	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
				31.12.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot*	2 654	Korko	1 %-yksikkö	127	150
Osakkeet**	356	Markkina-arvo	10 %	34	46
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	78	Markkina-arvo	10 %	8	11
Raaka-aineet		Markkina-arvo	10 %		
Kiinteistöt	324	Markkina-arvo	10 %	32	38
Valuutta	138	Valuutan arvo	10 %	20	11
Luottoriskipreemio***	2 605	Luottoriskimarginaali	0,1 %- yksikköä	31	15
Johdannaiset	11	Volatiliteetti	10 %- yksikköä	1	

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset

Liite 67. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vakuutusvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vakuutusvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 27).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €* 31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016
0–1 vuotta	442	199
>1–3 vuotta	643	513
>3–5 vuotta	776	909
>5–7 vuotta	415	552
>7–10 vuotta	385	434
>10 vuotta	267	299
Yhteensä	2 929	2 906
Modifioitu duraatio	5,1	5,4
Efektiivinen korko, %	1,8	1,7

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2017*, milj. €

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	6	82	149	143	172	164	715	24,4
Aa1-Aa3	326	49	162	33	50	34	654	22,3
A1-A3	33	199	168	70	54	41	564	19,2
Baa1-Baa3	48	248	274	153	107	27	856	29,2
Ba1 tai alempi	27	65	25	16	2	0	135	4,6
Sisäisesti luokiteltu	1	1	0	0	1	0	3	0,1
Yhteensä	442	643	776	415	385	267	2 929	100,0

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2016*, milj. €

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	22	15	220	140	189	192	778	26,8
Aa1-Aa3	56	54	115	51	56	40	372	12,8
A1-A3	62	152	179	146	76	39	654	22,5
Baa1-Baa3	20	206	306	181	104	27	844	29,0
Ba1 tai alempi	37	83	85	29	9	1	244	8,4
Sisäisesti luokiteltu	1	4	5	4		0	14	0,5
Yhteensä	199	513	909	552	434	299	2 906	100,0

* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A3.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 5,7 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Liite 68. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2017	31.12.2016
USD	72	46
SEK	0	2
JPY	0	0
GBP	9	48
Muut	56	16
Yhteensä*	138	112

* Valuuttapositio on 3,5 % (2,9) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

Liite 69. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, Moody's -vastaavuus, milj. €	31.12.2017		31.12.2016	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
Aaa	715		778	
Aa1–Aa3	654	25	372	20
A1–A3	564	29	654	25
Baa1–Baa3	856	0	844	0
Ba1 tai alempi	135		244	
Sisäisesti luokiteltu	3	42	14	34
Yhteensä	2 929	96	2 906	79

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vakuutusvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta

Vakavaraisuus

Liitteissä 70–76 on esitetty kooste Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 (CRR) mukaisista tiedoista konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin OP Yrityspankki -konsernia koskeviin tietoihin. Täydelliset Pilari III tiedot on julkaistu OP Yhteenliittymän vakavaraisuusraportissa.

OP Yrityspankki Oyj:n luottolaitosvakavaraisuuden pohjana oleva konsolidointiryhmä muodostuu OP Yrityspankki -konsernin yhtiöistä pl. vakuutusyhtiöt ja niiden tytäryhtiöt.

Sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) on käytetty vähittäis-, luottolaitos- ja yritysvastuisiin sekä oman pääoman ehtoihin sijoituksiin. Standardimenetelmää (SA) käytetään muihin vastuuryhmiin.

Liite 70. Omat varat

Omat varat on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) (CRR) mukaisesti.

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
OP Yrityspankki -konsernin oma pääoma	4 149	4 005
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-125	-279
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-2	-6
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	4 022	3 720
Aineettomat hyödykkeet	-76	-76
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisu	-16	-23
Hallituksen esittämä voitonjako	-212	-201
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-134	-126
Ydinpääoma (CET1)	3 584	3 295
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	137	140
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	137	140
Ensisijainen pääoma (T1)	3 720	3 435
Debentuurilainat	1 073	1 193
Toissijainen pääoma (T2)	1 073	1 193
Omat varat yhteensä	4 793	4 628

Ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 3,6 miljardia euroa (3,3). Ydinpääomaa kasvattivat Pankkitoiminta- ja Muu toiminta - segmenttien tulokset sekä osingot vakuutusyhtiöiltä.

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 5 miljoonaa euroa.

Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä.

Liite 71. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Yritys- ja luottolaitosvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää (FIRB). FIRB-menetelmässä käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, kun taas tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat viranomaiskaavan määrittelemiä standardiestimaatteja. Vähittäisvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA), jossa käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat sisäisesti estimoituja.

Oman pääomanehtojen sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä sisäiseen luottoluokitukseen perustuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja viranomaiskaavan määrittelemää tappio-osuutta (LGD). Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyypin perusteella.

Operatiivisten riskien ja markkinariskien vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan on käytetty standardimenetelmää.

Mlj. €	31.12.2017		31.12.2016	
	Pääoma- vaade*	Riskipaino- tetut saamiset	Pääoma- vaade*	Riskipaino- tetut saamiset
Luotto- ja vastapuoliriski	1 576	19 694	1 548	19 354
Standardimenetelmä	165	2 069	149	1 861
Saamiset valtiolta ja keskuspankeilta			0	1
Saamiset aluehallinnolta tai paikallisviranomaisilta	1	18	1	15
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta			1	17
Saamiset laitoksilta	2	29	4	51
Saamiset yrityksiltä	150	1 879	130	1 623
Vähittäissaamiset	1	14	1	12
Kiinteistövakuudelliset vastuut	7	83	6	79
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	0	0	0	0
Muut erät	4	44	5	64
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRB)	1 410	17 626	1 399	17 493
Saamiset laitoksilta	84	1 053	91	1 141
Saamiset yrityksiltä	931	11 643	924	11 551
Vähittäissaamiset	90	1 130	79	983
Kiinteistövakuudelliset vähittäissaamiset	2	21	1	9
Muut vähittäissaamiset	89	1 109	78	974
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	300	3 753	299	3 741
PD/LGD-menetelmä	295	3 688	295	3 688
Yksinkertainen menetelmä	5	64	4	52
Pääomasijoitukset	4	44	3	32
Muut	2	21	2	21
Arvopaperistettut erät	3	42	5	63
Muut luottovelvoitteisiin kuulumattomat omaisuuserät	0	5	1	14
Selvitys-/toimitusriski	0	1	0	0
Markkinariski, standardimenetelmä	94	1 178	106	1 329
Saamistodistukset	93	1 159	105	1 309
Osakkeet	0	0	1	14
Hyödykkeet	2	19	0	6
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	101	1 266	93	1 163
Vastuun arvonoiikaisuun liittyvä riski	16	205	20	253
Kokonaisriski	1 787	22 343	1 768	22 099

* Pääomavaade = Riskipainotetut saamiset * 0,08

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 22,3 miljardia euroa (22,1) eli 1,1 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot alenivat viime vuodenvaihteen tasolta luottokannan laadun parannuttua ja laskennan optimoinnin seurauksena.

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 3,7 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Muiden vastuiden riskipainosta 44 miljoonaa euroa (45) on laskennallisia verosaamia, jotka käsitellään 250 % riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 39 miljoonaa euroa (55).

Liite 72. Vakavaraisuuden tunnusluvut

	31.12.2017	31.12.2016
Suhdeluvut, %		
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	16,0	14,9
Tier 1 vakavaraisuussuhde	16,7	15,5
Vakavaraisuussuhde	21,5	20,9
Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %		
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	16,0	14,9
Tier 1 vakavaraisuussuhde	16,0	14,9
Vakavaraisuussuhde	20,8	20,3
Pääomavaatimus, milj. €		
Omat varat	4 793	4 628
Pääomavaatimus	2 358	2 327
Puskuri pääomavaatimukseen	2 435	2 301

Pääomavaatimus muodostuu minimivaateesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Liite 73. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2017, milj. €	Vastuun määrä	Riski-painotetut erät	Erään-tyneet vastuut	Arvon-alentuneet vastuut	Arvon-alentumiset	Vastuun määrän %-jakauma
Energia	4 026	1 251	37	13	14	12,7
Kauppa	3 668	1 874	2	1	0	11,6
Palvelut	3 012	1 690	3	0	0	9,5
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 432	936	1	0	0	7,7
Muu teollisuus	2 223	1 024	27	20	11	7,0
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 088	1 101	1	7	2	6,6
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 076	587	0			6,6
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 018	618	59	23	25	6,4
Rakentaminen	1 817	1 008	30	8	6	5,7
Kuljetus ja varastointi	1 518	831	11	5	2	4,8
Metsäteollisuus	1 192	659	114	105	105	3,8
Maa-, metsä- ja kalatalous	1 002	498	7	1	1	3,2
Elintarviketeollisuus	987	462	6	5	5	3,1
Metalliteollisuus	959	614	41	26	21	3,0
Informaatio ja viestintä	886	295	8	2	3	2,8
Omien kiinteistöjen kauppa	828	393	0			2,6
Kemianteollisuus	331	109				1,0
Vesi- ja jätehuolto	325	157	0			1,0
Kaivostoiminta ja louhinta	310	104	27	24	23	1,0
Muut toimialat	-53	-234	0		2	-0,2
Yhteensä	31 646	13 978	376	240	221	100,0

31.12.2016, milj. €	Vastuun määrä	Riski-painotetut erät	Erään-tyneet vastuut	Arvon-alentuneet vastuut	Arvon-alentumiset	Vastuun määrän %-jakauma
Energia	3 513	1 081	37	13	13	11,8
Kauppa	3 338	1 775	2	1	0	11,2
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 265	1 104	1	7	3	7,6
Palvelut	2 197	1 211	5	1	1	7,4
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 187	580	0			7,3
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 113	1 018	0	0	0	7,1
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 008	694	47	24	25	6,7
Rakentaminen	1 845	1 046	24	6	4	6,2
Muu teollisuus	1 770	536	67	37	29	5,9
Kuljetus ja varastointi	1 436	889	4	0	0	4,8
Metsäteollisuus	1 268	719	114	103	99	4,3
Omien kiinteistöjen kauppa	986	473				3,3
Metalliteollisuus	966	701	67	39	35	3,2
Elintarviketeollisuus	910	399	6	5	5	3,1
Informaatio ja viestintä	894	354	10	3	3	3,0
Maa-, metsä- ja kalatalous	866	415	7	1	1	2,9
Muut toimialat	398	278	1		1	1,3
Kemianteollisuus	318	100				1,1
Kaivostoiminta ja louhinta	303	89	27	23	23	1,0
Vesi- ja jätehuolto	252	100	0			0,8
Yhteensä	29 834	13 562	419	264	242	100,0

Tässä liitteessä yritysastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisastuisiin luettavat pk-yrityssasiakkaat. Toimialajako on tilastokeskuksen uusimman toimialajaottelun (TOL 2008) mukainen.

Erääntyneet astuut ovat standardimenetelmässä astuita, joiden korot tai pääomat ovat olleet maksamatta yli 90 päivää. FIRB-menetelmässä erääntyneet astuut ovat maksukyvyttömiä asiakkaiden astuita. Maksukyvyttömiä ovat luottoluokkiin 11-12 tai F kuuluvat asiakkaat.

Liite 74. Yrityssastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2017

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	970	93,3	0,0	44,7	8,3	144	14,9	0
2,5-5,5	14 036	72,7	0,2	44,4	3,6	5 250	37,4	11
6,0-7,0	3 572	68,8	1,2	43,5	3,0	3 261	91,3	19
7,5-8,5	1 765	68,9	4,0	44,0	3,3	2 333	132,2	31
9,0-10,0	292	62,2	16,6	44,9	18,3	655	224,3	22
11,0-12,0	338	58,8	100,0	45,9	4,4			155
Yhteensä	20 972	72,0	0,9	44,3	3,9	11 643	56,4	238

31.12.2016

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	1 028	92,5	0,0	44,7	8,3	154	15,0	0
2,5-5,5	13 003	74,9	0,2	44,3	3,7	4 956	38,1	10
6,0-7,0	3 671	71,4	1,2	44,1	2,7	3 440	93,7	19
7,5-8,5	1 932	69,6	4,4	44,5	2,9	2 732	141,4	38
9,0-10,0	116	54,3	22,7	44,7	30,2	268	230,8	12
11,0-12,0	374	53,2	100,0	46,1	5,9			173
Yhteensä	20 124	74,0	0,9	44,3	3,9	11 551	58,5	252

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Yrityssastuiden luokittelumallien antamien PD-arvojen asettamisessa on käytetty omaa yrityssasiakkaiden maksukyvyttömyysaineistoa sekä ulkoista aineistoa. Ulkoisena aineistona on käytetty konkurssiosuuksia vuodesta 1987 alkaen. Aineistoon liittyvä epävarmuus on huomioitu tilastollisen varovaisuuslisän avulla. Nykyään käytössä olevat yrityssasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyydet (PD) otettiin käyttöön ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2015. Yrityssastuiden riskipainolaskennassa sovelletaan 0,03 %:n PD minimitasoa.

Liite 75. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2017

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	2 507	76,3	0,0	14,9	4,0	131	5,2	0
2,5–5,5	4 588	60,8	0,1	19,6	6,2	656	14,3	1
6,0–7,0	182	24,7	1,9	45,0	0,9	236	129,2	2
7,5–8,5	16	20,9	5,6	45,0	0,4	26	165,6	0
9,0–10,0	2	56,6	24,0	45,0	0,1	4	260,1	0
Yhteensä	7 295	57,1	0,1	18,7	5,3	1 053	14,4	3

31.12.2016

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0–2,0	2 454	76,5	0,0	13,4	4,4	114	4,6	0
2,5–5,5	5 034	60,6	0,1	20,2	4,7	797	15,8	1
6,0–7,0	150	27,2	1,7	45,0	1,8	184	122,5	1
7,5–8,5	23	20,7	6,8	45,0	0,4	41	177,1	1
9,0–10,0	2	53,0	19,1	45,0	0,0	5	247,1	0
Yhteensä	7 663	57,9	0,1	18,6	4,5	1 141	14,9	3

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Luottolaitosvastuiden luokittelumallin antamien PD-arvojen asettamisessa on käytetty luottolaitosvastuiden pisteytyksiä sekä ulkoisia luottoluokituksia ja niitä vastaavia maksukyvyttömyystietoja. Aineiston epävarmuus on huomioitu korjaamalla PD-arvoja varovaisuusmarginaalilla. Luottolaitosvastuiden riskipainolaskennassa sovelletaan 0,03 %:n PD minimitasoa.

Liite 76. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakasliittien koot määritellään johdannaissopimusten pääomien ja arvioitujen voimassaoloaikojen perusteella.

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita OP Ryhmällä voi olla kaupankäyntivastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyyshetkellä. Vastapuoliriskiä mitataan OP Ryhmässä käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuuarvo muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä. Käyvän arvon menetelmän mukaista luottovasta-arvoa käytetään sekä vakavaraisuuden viranomaisvaateessa että taloudellisessa pääomavaateessa.

OP Ryhmä hallitsee johdannaissopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinettoutuksen mahdollistavilla johdannaisyleissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisehdoilla. Johdannaisyleissopimuksista on kirjalliset ulkopuolisen oikeudellisen asiantuntijan lausunnot nettoutuksen sitovuudesta kunkin johdannaisvastapuolen kotivaltioiden lainsäädännössä. OP Ryhmä nettouttaa johdannaissopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Johdannaissopimuksia ohjataan enenevässä määrin myös keskusvastapuoliselvitykseen. Keskusvastapuoliselvitetävien johdannaissopimusten bruttovastuuarvo 31.12.2017 oli 1,7 miljardia euroa ja nettoluottoriski 291 miljoonaa euroa. Nämä sisältyvät taulukossa esitettyihin lukuihin.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaisliittien vakuustilanne.

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmäytykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin. Muiden takauksien ja vakuuksien osalta noudatetaan samaa käytäntöä kuin luottoriskeissa.

OP Ryhmän S&P-ratingin putoaminen AA-:sta A:han 31.12.2017 olisi aiheuttanut 7 miljoonan euron lisävakuusvaateen. Vertailuvuonna ratingin putoaminen olisi aiheuttanut 61 miljoonan euron lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Vastapuoliriskin sopimustyytit, 31.12.2017, milj. €	Brutto- vastuuarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Nykyhetken nettoutettu luottoriski	Hallussa olevat vakuudet	Nettoluot- toriski
Johdannaisopimukset	7 077	4 327	2 750	412	2 338
Yhteensä	7 077	4 327	2 750	412	2 338

Vastapuoliriskin sopimustyytit, 31.12.2016, milj. €	Brutto- vastuuarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Nykyhetken nettoutettu luottoriski	Hallussa olevat vakuudet	Nettoluot- toriski
Johdannaisopimukset	8 422	4 695	3 727	1 177	2 550
Yhteensä	8 422	4 695	3 727	1 177	2 550

Sopimusten käypä positiivinen bruttoarvo esitetään liitteessä 41.

Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Milj. €	2017	2016
Korkotuotot	1 205	1 382
Leasingtoiminnan nettotuotot	23	23
Korkokulut	-962	-1 219
Korkokate	266	186
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	208	338
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	200	338
Muista yrityksistä	8	0
Palkkiotuotot	132	123
Palkkiokulut	-98	-66
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	172	164
Arvopaperikaupan nettotuotot	135	78
Valuuttatoiminnan nettotuotot	37	86
Myytävikissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	20	20
Suojauslaskennan nettotulos	-1	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	2	1
Liiketoiminnan muut tuotot	29	29
Hallintokulut	-149	-135
Henkilöstökulut	-55	-59
Palkat ja palkkiot	-45	-48
Henkilösivukulut	-9	-11
Eläkekulut	-7	-8
Muut henkilösivukulut	-2	-3
Muut hallintokulut	-94	-76
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-13	-11
Liiketoiminnan muut kulut	-27	-20
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	-12	-37
Liikevoitto	529	592
Tilinpäätössiirrot	-87	-97
Tuloverot	-48	-33
Tilikauden verot	-48	-25
Aikaisempien tilikausien verot	0	0
Laskennallisen verovelan muutos	-1	-8
Tilikauden voitto	394	462

Tase

Vastaavaa

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Käteiset varat	12 816	9 333
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	11 077	12 188
Muut	11 077	12 188
Saamiset luottolaitoksilta	9 293	9 427
Vaadittaessa maksettavat	749	296
Muut	8 544	9 131
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	18 742	17 477
Muut	18 742	17 477
Leasingkohteet	1 359	1 234
Saamistodistukset	1 489	1 422
Julkisyhteisöiltä	39	246
Muilta	1 450	1 176
Osakkeet ja osuudet	11	11
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	1 025	1 025
Johdannaissopimukset	3 425	4 676
Aineettomat hyödykkeet	58	57
Aineelliset hyödykkeet	5	14
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	0	9
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	2
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Muut varat	856	1 577
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	334	428
Vastaavaa yhteensä	60 492	58 870

Vastattavaa		
Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Vieras pääoma		
Velat luottolaitoksille	14 035	10 299
Keskuspankeille	4 023	3 240
Luottolaitoksille	10 012	7 059
Vaadittaessa maksettavat	1 816	1 952
Muut	8 196	5 107
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	19 050	16 279
Talletukset	11 531	11 129
Vaadittaessa maksettavat	10 775	10 851
Muut	755	278
Muut velat	7 519	5 150
Vaadittaessa maksettavat	11	13
Muut	7 508	5 136
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 869	19 915
Joukkovelkakirjalainat	9 752	11 827
Muut	7 117	8 088
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 216	4 406
Muut velat	1 522	2 350
Muut velat	1 522	2 350
Siirtovelat ja saadut ennakot	383	478
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 412	1 457
Pääomalainat	138	135
Muut	1 274	1 321
Laskennalliset verovelat	12	4
Vieras pääoma yhteensä	56 499	55 187
Tilinpäätössiirtojen kertymä	1 295	1 208
Poistoero	204	172
Verotusperusteiset varaukset	1 091	1 036
Oma pääoma		
Osake- tai osuuspääoma	428	428
Osakepääoma	428	428
Ylikurssirahasto	524	524
Muut sidotut rahastot	242	212
Vararahasto	164	164
Käyvän arvon rahasto	79	48
Rahavirran suojauksesta	2	6
Käypään arvoon arvostamisesta	77	43
Vapaat rahastot	331	331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308	308
Muut rahastot	23	23
Edellisten tilikausien voitto	778	518
Tilikauden voitto	394	462
Oma pääoma yhteensä	2 698	2 474
Vastattavaa yhteensä	60 492	58 870

Taseen ulkopuoliset sitoumukset	8 389	8 511
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 374	2 520
Takaukset ja pantit	2 015	2 176
Muut	359	344
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	6 015	5 991
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	5	5
Muut	6 010	5 986

Rahavirtalaskelma, FAS

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	394	462
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-33	-361
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	199	-3 898
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	273	-1 462
Saamiset luottolaitoksilta	586	182
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-1 289	-1 453
Leasingkohteet	-124	-84
Saamistodistukset	-6	-432
Osakkeet ja osuudet	-1	0
Johdannaissopimukset	-29	21
Sijoituskiinteistöt		0
Muut varat	789	-668
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	5 567	3 845
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 763	5 118
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 771	-1 380
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	-36	-20
Muut velat	-931	126
Maksetut tuloverot	-23	-24
Saadut osingot	208	338
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	6 312	362
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	29	15
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-14	-14
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	9	1
B. Investointien rahavirta yhteensä	24	2
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	5	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-49	-144
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	21 047	24 941
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-23 466	-24 282
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-201	-153
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-2 665	361
D. Valuuttakurssien muutosten vaikutus rahavaroihin	265	107
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C+D)	3 937	832
 Rahavarat tilikauden alussa	 9 629	 8 796
Rahavarat tilikauden lopussa	13 565	9 629
Rahavarojen muutos	3 937	832
 Saadut korot	 1 334	 1 622
Maksetut korot	1 129	1 374

Kauden voittoon tehdyt oikaisut
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa

Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	1	-6
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-265	-107
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	0	-1
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	99	108
Saamisten arvonalentumiset	12	37
Muut	119	-392

Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa

Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus		-1
---	--	----

Oikaisut yhteensä	-33	-361
--------------------------	------------	-------------

Rahavarat

Käteiset varat	12 816	9 333
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	749	296
Yhteensä	13 565	9 629

Emoyhtiön (OP Yrityspankki Oyj) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yleistä

OP Yrityspankki Oyj on suomalainen luottolaitos, jonka liiketoiminta-alueita on Yritysassiakkaat ja Keskuspankki. Muu toiminta sisältää hallinnolliset toiminnot.

OP Yrityspankki Oyj on osa OP Ryhmää, joka tällä hetkellä muodostuu noin 170 itsenäisestä osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta sekä muista jäsenluottolaitoksista. OP Ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat OP Yrityspankki Oyj, Helsingin Seudun Osuuspankki, OP Korttiyhtiö Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP Osuuskunnan jäsenosuuspankit.

OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitilinpäätökseen OP Yrityspankki-konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä osoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankki Oyj yhdistellään myös OP Yrityspankki-konserniin. Jäljennös OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki ja OP Osuuskunta vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OP Osuuskunnalla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

OP Yrityspankin kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankin rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 OP.

Laatimisperusta

OP Yrityspankki Oyj:n kansalliseen sääntelyyn perustuva tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi.

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätös on esitetty miljoonina euroina ja se on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja, myytävissä olevia rahoitusvaroja sekä suojauskohteita (suojatun riskin osalta)

käyvän arvon suojauksessa sekä johdannaisinstrumentteja, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Ulkomaan rahan määräiset erät

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätös laaditaan euroina, joka on tilinpäätöksen esittämismuoto. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskipäivän kurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintameno, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoa tai -tappiointa tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

Rahoitusinstrumentit

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty

koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Epälikvidien rahoitusvarojen määrä taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen konkurssi tai muu uudelleenjärjestely tulee todennäköiseksi
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Lisäksi oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvon alentumisen kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset - ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kaupantekopäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvarat ja -velat, joissa OP Yrityspankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti nettoutetaan taseessa. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimuserusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakaantuvat kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat. Käypään arvoon

tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat ovat kaupankäynnin rahoitusvelkoja.

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytkettyä johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Kaupankäyntivelat ovat veloitteita toimittava vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit).

Samoin kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat johdannaiset.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon, ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetään ne joukkovelkakirjalainat, joita hallinnoidaan ja tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytäkään määrittämään erikseen. Nämä rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenuon, joka on annetun vastikkeen käypä

arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuu huomioon otettuna – on pienempi kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvon alentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti lainoista ja saamisista. Jos lainoihin ja saamisiin kuuluvista rahoitusvaroista ei ole tarpeen tehdä saamiskohtaista arvonalentumista, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu vakavaraisuudelle asetetut viranomaisrajat sekä pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa tappion aiheuttavan tapahtuman toteutuminen mitataan ns. havainnointiviiveen avulla. Havainnointiviive perustuu asiakas-segmenteittäin OP Ryhmän arvonalentumis-prosessiin, joka kuluu tappion aiheuttamasta tapahtumasta luoton saamiskohtaiseen arvonalentumistestaukseen. Lisäksi mallissa saamiset on luokiteltu asiakassegmenteittäin luottoriski-ominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin.

Ryhmäkohtainen arvonalentuminen lasketaan asiakassegmenteittäin odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan havainnointiviive sekä vakuuksien diskonttatut nykyarvot.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan

maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Tällaiset uudelleen neuvotellut luotot raportoidaan ongelmasaamisina. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Lisäksi niillä on vaikutusta luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Jos asiakas on pysynyt uudessa maksusuunnitelmassa eikä asiakkaan vastuista ole kirjattu saamiskohtaista arvonalennusta, se poistuu ongelmasaamisten ryhmästä kahden vuoden kuluttua. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoidena mittarina.

Saamiskohtainen sekä ryhmäkohtainen arvonalentuminen kirjataan erillisiä vähennystilejä käyttäen, jotka esitetään saamisten tase-erän vähennyksenä. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai lainan ehtoja muutetaan merkittävästi (esim. uudelleenrahoitus). Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintameno määräisinä efektiivisen koron menetelmällä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää vain IAS 39-standardissa mainituissa poikkeustilanteissa.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisia tarkastellaan samojen periaatteiden mukaan

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Jos käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintameno. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan Käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi arvonalentumisesta katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jakotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyriksissä ja samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyriksiin sekä samaan konserniin kuuluihin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta

olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintameno.

Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut varat

Muut varat koostuvat maksujen välityksestä syntyneistä, vaadittaessa maksettavista saamisista, erilaisilla selvittelytileillä olevista saamisista, johdannaisopimuksiin liittyvistä marginaalilisaisista sekä kaikista muista saamisista, joiden esittämiseen ei ole muuta sopivaa tase-erää, kuten erilaisista myynti- ja vuokrasaamisista.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jakotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jakotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

Muut velat

Muut velat koostuvat pääosin maksujenvälitysveloista, ostoveltoista ja arvopaperikauppaan liittyvistä veloista.

Johdannaisopimukset

Johdannaiset jaetaan suojaaviin ja ei-suojaaviin johdannaisopimuksiin. Sekä ei-suojaavat että suojaavat johdannaiset merkitään aina taseeseen käypään arvoon. Ei-suojaavien koronvaihtosopimuksien korkokertymä merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot siirtosaamiin ja -velkoihin. Ei-suojaavien korko-, luotto-, valuutta- osake- ja hyödykejohdannaisten arvonnousut kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Positiiviset arvonnousut ja johdannaisopimuksista maksetut preemiomaksut kirjataan varoiksi erään Johdannaisopimukset ja negatiiviset arvonnousut ja johdannaisopimuksista saadut preemiomaksut kirjataan erään Johdannaisopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevien OTC-korkojohdannaisten käyvät arvot selvitetään päivittäin käteissuorituksella. Taseessa nämä selvitetty johdannaiset netotetaan ja ne näkyvät nettona

käteisvarojen muutoksena. Muut johdannaiset esitetään taseessa bruttoperiaatteella, jolloin positiiviset arvonmuutokset esitetään Johdannaisvaroina ja negatiiviset arvonmuutokset Johdannaisvelkoina.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernin emoyhtiössä OP Yrityspankki Oyj:ssä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

OP Yrityspankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiallisesti suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojausten tehokkuus osoitetaan. Suojausten tehokkuus osoitetaan suojausten tehoketkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojausten kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojausten kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojausten aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Käyvän arvon

suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Lisäksi rahavirran suojausta käytetään korkosidonnaisuuksittain määritellyn luottokannan tulevien korkovirtojen suojaukseen. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojausten osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojausten kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Leasingkohteet

Vuokralle annettu omaisuus sekä leasingkohteiden ennakkomaksut kirjataan poistamattomaan hankintamenuun ja esitetään tase-erässä Leasingkohteet. Leasingkohteet poistetaan pääsääntöisesti annuiteettimenetelmän mukaisesti.

Leasingsovimuksin vuokralle annettujen hyödykkeiden vuokratuotot vähennettynä leasingkohteista tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla kirjataan tuloslaskelman erään Leasingtoiminnan nettotuotot. Erään luetaan lisäksi leasingkohteista kirjatut arvonalentumistappiot ja leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, asiakkailta perityt palkkiot sekä muut leasingsovimuksista välittömästi johtuvat tuotot ja kulut. Muut leasingtoiminnasta johtuvat tuotot ja kulut luetaan tuotto- tai kuluerän luonnetta vastaavaan tuloslaskelman erään.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuun. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–10 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Aineelliset hyödykkeet

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton ja/tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus (alle viisi prosenttia pinta-alasta) on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin voidaan tehdä arvonorotuksia, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä suurempi. Alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan vain, jos on todennäköistä, että kiinteistöstä näin saatu taloudellinen hyöty on alun perin arvioitua suurempi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen liitetiedoissa esitetty käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomitukseseen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Rakenteilla olevien sijoituskiinteistöjen käypä arvo voidaan esittää vain, mikäli niiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja -tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä toimitila-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenuon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenuon. Kiinteistöjen

perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenua pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahastoon. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot ja

kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Työsuhde-etuudet

Eläke-etuudet

OP Yrityspankki Oyj:n työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään Henkilöstökulut. Eläkevastuut ovat kokonaisuudessaan katettu.

Johdon pitkäaikainen palkitseminen

OP Yrityspankissa on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada joko pelkästään rahana tai OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna ja rahan yhdistelemänä. Palkkiota maksetaan ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana tehdystä työsuorituksesta. Palkitsemisjärjestelmien arvioitu maksimimäärä lasketaan järjestelmän myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Saavutettujen tavoitteiden mukaisesti toteutuneen palkkion määrä tarkistetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään siirtovelkoihin.

Henkilöstörahasto

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaava siirtovelaksi.

Pakolliset varaukset

Veloitteen perusteella kirjataan tuloslaskelmaan ja taseeseen pakollinen varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisaikakohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Viranomaismaksut

OP Yrityspankki maksaa eri viranomaismaksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausrivasto.

Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

Vakauserä

Vakauserä kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2024 asti siten, että rahaston tavoitetaso 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n kriisinratkaisuneuvosto, joka päättää myös vakauseräsuorituksen määrästä. Vuonna 2017 kutakin pankkia hyvitetään vakauseräsuorituksissa samassa suhteessa kuin se on aiemmin maksanut pankkiveroa siihen määrään asti, johon vakauseräsuorituksen osoitetun pankkiveron määrä riittää (laki väliaikaisesta pankkiverosta oli voimassa 2013-2014). Vakauseräsuorituksesta ei tullut OP Yrityspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa, kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakausrahasto määrää maksun OP Ryhmälle mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut OP Yrityspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

Rahoitusvakausrivaston hallintomaksu

Rahoitusvakausrivaston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

Euroopan keskuspankin valvontamaksu

OP Ryhmä OP Yrityspankki Oyj mukaan lukien on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella. EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

Pääomalainat

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin

omiin varoihin. Pääomailainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa

Tilinpäätössiirrot

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältävät tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Veroperusteisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa pankin ennakoituja riskejä.

Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP Yrityspankki Oyj:n tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan tilinpäätökseen sisältyvistä kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joita ei kirjata tuloslaskelmaan, ei myöskään laskennallisen veron muutosta kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisin sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuussitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit sekä arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuoliseksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

IFRS 9 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Yrityspankki Oyj ottaa käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. OP Yrityspankki Oyj:n kannalta merkittävin muutos on, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatuominaisuuksiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehty oikaisu kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

OP Yrityspankki Oyj jatkaa IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen. Ensimmäisen avaavan taseen 1.1.2018 sisältävän tilinpäätöksen vertailukauden tietoja ei oikaista. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia liitetietoihin tullaan esittämään vain tilikaudelta 2018.

Tämän hetkisen arvion mukaan IFRS 9 -standardin käyttöönoton vaikutus 1.1.2018 OP Yrityspankki Oyj:n omaan pääomaan ei ole merkittävä. Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 on 254 miljoonaa euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017, 221 miljoonaa euroa, puretaan kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 tulee vaikuttamaan rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot ja laskennallisista veroista johtuva muutos.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin. Oman pääoman ehtoiset instrumentit luokitellaan IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin.

OP Yrityspankin likviditeettireserviportfolio luokiteltiin aiemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin, myytävissä oleviin-, lainoihin ja saamisiin- sekä eräpäivään asti pidettäviin rahoitusinstrumentteihin. Koska OP Yrityspankki Oyj:n liiketoimintamalli likviditeettireserviportfoliolle on kerätä sopimukseen perustuvat rahavirrat sekä myynti, koko portfolio luokitellaan käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavaksi. Liiketoimintamalli perustuu portfolion hallintamekanismeihin sekä aiempaan käytäntöön.

OP Yrityspankilla on vähäinen määrä vaihtovelkakirja-, perpetuaali- ja pääomalainoja, joiden sopimukseen perustuvat rahavirrat eivät ole yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Ne eivät siten täytä ns. SPPI testiä ja ne on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin.

OP Yrityspankilla olevat, aiemmin eräpäivään asti pidettäviin luokitellut saamistodistukset, luokitellaan siirtymässä käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi.

Yllä esitetyt IFRS 9 -standardin vaikutukset ovat alustavia, koska IFRS 9 -standardin siirtymävaihe on vielä käynnissä. Vaikutukset voivat vielä muuttua koska:

- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytettäviin malleihin saatetaan tehdä vielä parannuksia.
- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta on ollut testikäytössä vasta vähän aikaa ja uuteen IT-järjestelmään joudutaan mahdollisesti tekemään vielä muutoksia.
- Uuden IT-järjestelmän testausta ei ole vielä täysin saatettu loppuun eikä uudet sisäiset kontrollit ole vielä täysin käytössä.

Tarkemmin odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamallista ja sen keskeisistä piirteistä sekä rahoitusinstrumenttien IFRS 9 -standardin mukaisesta luokittelusta kerrotaan OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksessä sekä OP Yrityspankin konsernitilinpäätöksen IFRS 9 siirtymän kuvauksessa.

Uudet laadintaperiaatteet ja arviointimenetelmät voivat muuttua siihen saakka, kunnes OP Yrityspankki Oyj julkaisee ensimmäisen tilinpäätöksen, joka sisältää avaavan taseen 1.1.2018.

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätöksen liitetiedot

Sisällysluettelo

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1. Korkotuotot ja korkokulut	175
2. Leasingtoiminnan nettotuotot	175
3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	175
4. Palkkiotuotot ja -kulut	176
5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	176
6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	177
7. Suojauslaskennan nettotulos	177
8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	177
9. Liiketoiminnan muut tuotot	177
10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	177
11. Liiketoiminnan muut kulut	178
12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista	178
13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain	178

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

14. Saamiset luottolaitoksilta	179
15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	179
16. Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle annettu omaisuus	179
17. Saamistodistukset	180
18. Uudelleen luokitellut saamistodistukset	181
19. Osakkeet ja osuudet	182
20. Johdannaisopimukset	182
21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana	185
22. Muut varat	186
23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	186
24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat	187
25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	187
26. Muut velat	187
27. Siirtovelat ja saadut ennakot	188
28. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	188
29. Oma pääoma	189
30. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat	190
31. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	191
32. Taseen luokittelu	191
33. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	193
34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät	194

MUUT LIITETIEDOT

35. Muuttuva palkitseminen	195
36. Annetut vakuudet	196
37. Eläkevastuut	196
38. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut	196
39. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	197
40. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä	197
41. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri	197
42. Omistukset muissa yrityksissä	198
43. Maakohtaiset tiedot	199
44. Notariaattitoiminta	199

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Liite 1. Korkotuotot ja -kulut

Milj. €	2017	2016
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	43	40
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	324	297
Saamistodistuksista	113	130
Johdannaissopimuksista	716	908
Kaupankäynnin eristä	826	1 029
Suojauslaskennasta	-110	-121
josta rahavirran suojaus	5	9
Muista	9	7
Yhteensä	1 205	1 382
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	1	0
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	117	84
Veloista yleisölle ja julkisyhteisölle	-4	0
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	200	182
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	597	897
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	46	48
Muista	9	7
Yhteensä	965	1 219

Konserni- ja osakkuusyrityksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettut korkokulut

Milj. €	2017		2016	
	Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä	Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Korkotuotot	9		6	
Korkokulut	4		2	

Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot

Milj. €	2017	2016
Vuokratuotot	295	285
Suunnitelman mukaiset poistot	-270	-260
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	1	2
Palkkiotuotot	2	1
Muut välittömät tuotot	0	0
Muut välittömät kulut	-5	-5
Yhteensä	23	23

Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Milj. €	2017	2016
Myytavissä olevista	8	0
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	200	338
Yhteensä	208	338

Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. €	2017	2016
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	40	38
Talletuksista	0	0
Maksuliikenteestä	24	29
Omaisuuksienhoidosta	13	12
Lainopillisista tehtävistä	0	0
Arvopaperinvälityksestä	19	16
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	11	6
Takauksista	12	13
Muista	13	9
Yhteensä	132	123
Palkkiokulut		
Maksetut toimitusmaksut	5	11
Arvopaperivälitys ja liikkeellelasku	6	5
Osakkeiden palkkionpalautukset	5	4
Muut	82	46
Yhteensä	98	66

Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2017

Milj. €	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	-2	-1		-4
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	-1	3		2
Johdannaissopimuksista		87	50	137
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-3	89	50	135
Valuuttatoiminnan nettotuotot				37
Tuloslaskelmaerä yhteensä				172

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2016

Milj. €	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	-1	6		4
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	-1	-1		-2
Johdannaissopimuksista		157	-82	75
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-3	162	-82	78
Valuuttatoiminnan nettotuotot				86
Tuloslaskelmaerä yhteensä				164

Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Milj. €	2017	2016
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	20	19
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0	1
Yhteensä	20	20
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Arvon alentumistappiot	0	0
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty		1
Yhteensä	0	1
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	20	20

Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos

Milj. €	2017	2016
Suojausinstrumenttien nettotulos	16	-132
Suojauskohteiden nettotulos	-17	130
Yhteensä	-1	-1

Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Milj. €	2017	2016
Vuokra- ja osinkotuotot	0	1
Myyntivoitot	6	0
Muut tuotot		0
Vuokrakulut	-2	0
Myyntitappiot	-3	
Muut kulut		0
Yhteensä	2	1

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. €	2017	2016
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä		1
Keskuspankkipalvelutuotot	5	9
Muista	24	19
Yhteensä	29	29

Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Milj. €	2017	2016
Suunnitelman mukaiset poistot	13	11
Arvonalentumiset		0
Yhteensä	13	11

Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	2017	2016
Vuokrakuluista	2	1
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Muista	25	18
Yhteensä	27	20

OP Ryhmän sisäiset palveluveloitukset on siirretty muihin kuluihin.

Liite 12. Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

31.12.2017, Milj. €	Saamiskohtaiset arvon alentumis- tappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvon alentumis- tappiot brutto	Vähen- nykset	Tulos- laskelmaan kirjattu
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	44	4	-36	12
Yhteensä	44	4	-36	12
Muiden rahoitusvarojen arvon alentumistappiot				
Arvon alentumistappiot yhteensä	44	4	-36	12

31.12.2016, Milj. €	Saamiskohtaiset arvon alentumis- tappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvon alentumis- tappiot brutto	Vähen- nykset	Tulos- laskelmaan kirjattu
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	78	5	-46	37
Yhteensä	78	5	-46	37
Muiden rahoitusvarojen arvon alentumistappiot				
Arvon alentumistappiot yhteensä	78	5	-46	37

Liite 13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

31.12.2017, Milj. €	Yritysassiakkaat	Keskus- pankki	Muu	Yhteensä
Tuotot*	580	69	179	828
Liikevoitto	331	24	174	529
Varat	21 096	38 115	1 281	60 492
Velat	13 665	41 322	1 513	56 499
Henkilömäärä, lkm	593	50	17	660

31.12.2016, Milj. €	Yritysassiakkaat	Keskus- pankki	Muu	Yhteensä
Tuotot*	470	74	316	860
Liikevoitto	237	43	312	592
Varat	19 015	38 535	1 320	58 870
Velat	12 099	41 576	1 512	55 187
Henkilömäärä, lkm	618	72	16	706

* Tuotot sisältävät seuraavat tuloslaskelman erät: korkokate, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, suojauslaskennan nettotuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettuina.

Tasetta koskevat liitetiedot

Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	571	241
Muut	178	54
Yhteensä	749	296
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
OP Ryhmän yhteisöiltä	5 509	7 049
Muut	3 035	2 082
Yhteensä	8 544	9 131
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	9 293	9 427
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	22	22

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole muita kuin vaadittaessa maksettavia saamia keskuspankeilta.

Liite 15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	12 930	12 248
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	687	816
Julkisyhteisöt	377	140
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	322	275
Kotitaloudet	1 707	1 528
Ulkomaat	2 747	2 492
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-28	-23
Yhteensä	18 742	17 477
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	10	21

Tase-erään sisältyy luottoja 0,00 miljoonaa euroa, joille ei tulouteta korkoa (0,00). Ongelmasaamiset on esitetty konsernin liitetiedoissa "Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset".

Luottojen arvonalentumiset

Arvonalentumiset tilikauden alussa	248	248
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	9	41
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	4	5
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-4	-16
saamiskohtainen arvonalentuminen	-32	-29
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	225	248

Saamisista on kirjattu lopullisia luottotappioita 35 miljoonaa euroa (37).

Liite 16. Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle annettu omaisuus

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Ennakkomaksut	38	16
Koneet ja kalusto	869	802
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	399	356
Muu omaisuus	53	60
Yhteensä	1 359	1 234

Liite 17. Saamistodistukset

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2017

Milj. €	Keskus- pankki rahoituk- seen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonom- malla etu- oikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	70	561	631	40
Myytavissä olevat	10 965	919	11 884	12
Eräpäivään asti pidettävät	41	9	51	
Yhteensä	11 077	1 489	12 566	52

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2016

Milj. €	Keskus- pankki rahoituk- seen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonom- malla etu- oikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	88	605	693	45
Myytavissä olevat	12 002	807	12 808	11
Eräpäivään asti pidettävät	69	10	79	
Muussa salkussa pidettävät	30		30	
Yhteensä	12 188	1 422	13 610	56

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2017

Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	205	426	631
Myytavissä olevat	11 706	178	11 884
Eräpäivään asti pidettävät	51		51
Yhteensä	11 962	604	12 566

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2016

Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	232	461	693
Myytavissä olevat	12 647	161	12 808
Eräpäivään asti pidettävät	79		79
Muussa salkussa pidettävät	30		30
Yhteensä	12 988	622	13 610

Saamistodistukset vaadetyypeittäin, Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvarat		
Kuntatodistukset	39	246
Yritystodistukset	345	194
Sijoitustodistukset	8	
Muut joukkovelkakirjalainat	239	253
Yhteensä	631	693
Myytävässä olevat		
Vaihtovelkakirjalainat	0	0
Muut joukkovelkakirjalainat	11 884	12 808
Yhteensä	11 884	12 808
Eräpäivään asti pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	51	79
Yhteensä	51	79
Muussa salkussa pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat		30
Yhteensä		30

31.12.2017 OP Yrityspankki Oyj:n kaikille saamistodistuksille on kerrytetty kirjanpidossa korkoa.

Liite 18. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luotto- riskistä johtuvat arvon- alentumiset
31.12.2017, Milj. €				
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	31	29	4,4	
Yhteensä	31	29		

	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luotto- riskistä johtuvat arvon- alentumiset
31.12.2016, Milj. €				
Lainat ja saamiset	40	41	6,1	
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	34	30	5,3	
Yhteensä	74	72		

Arvonmuutokset, mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu käypiin arvoihin:

	1-12/2017		1-12/2016	
Milj. €	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto	Tulos- laskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta			-1	
Muu toiminta	2		-2	-1
Vaikutus			0	-1

Lainat ja saamiset sekä eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on uudelleenluokiteltu vuonna 2008.

Uudelleen luokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi-joulukuussa yhteensä 1 miljoonaa euroa (2). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 0 miljoonaa euroa (0). Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin positiivista markkina-arvon muutosta 1 miljoonaa euroa (2).

Liite 19. Osakkeet ja osuudet

31.12.2017, Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet			
Myytavissä olevat		11	11
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		1 025	1 025
Yhteensä		1 036	1 036

31.12.2016, Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet			
Myytavissä olevat		11	11
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		1 025	1 025
Yhteensä		1 036	1 036

Muista kuin julkisesti noteeratuista osakkeista ja osuuksista on arvostettu käypään arvoon 3 (3) miljoonaa euroa ja loput hankintameno.

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Osakkeet ja osuudet sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	4	4
Rahoitus ja vakuutuslaitokset	1 018	1 018
Ulkomaiset yhteisöt	15	14
Yhteensä	1 036	1 036

Liite 20. Johdannaissopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310
Koronvaihtosopimukset	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310
Valuuttajohdannaiset	517	1 958	319	2 794	35	265
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	517	1 958	319	2 794	35	265

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	200	100		300	4	
Koronvaihtosopimukset	200	100		300	4	
Valuuttajohdannaiset	5 794			5 794	32	67
Valuuttatermiinit	5 794			5 794	32	67

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	28 831	72 518	69 050	170 399	2 935	2 664
Futuuri- ja termiinisopimukset	1 615	1 000		2 615	1	1
Optiosopimukset	8 250	24 672	14 270	47 192	461	321
Ostetut	4 171	11 115	7 871	23 157	446	14
Asetetut	4 078	13 557	6 399	24 034	15	307
Koronvaihtosopimukset	18 966	46 846	54 780	120 592	2 474	2 343
Valuuttajohdannaiset	30 973	7 288	2 496	40 756	915	855
Termiinisopimukset	28 243	263	23	28 530	206	197
Optiosopimukset	671	93		764	4	4
Ostetut	342	45		387	4	
Asetetut	329	48		377		4
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 059	6 932	2 472	11 463	705	654
Osakejohdannaiset	82	380		462	41	9
Optiosopimukset	5	3		8	1	
Ostetut	5	3		8	1	
Muut swap-sopimukset	77	377		454	40	9
Muut johdannaiset	290	212	10	513	34	33
Termiinisopimukset	24	1		25	0	4
Muut swap-sopimukset	238	31		269	25	22
Luottojohdannaiset	28	181	10	219	9	6

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2017

Milj. €	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
Korkojohdannaiset	441	5	4 237
Optiosopimukset			706
Ostetut			637
Asetetut			70
Koronvaihtosopimukset	441	5	3 531
Valuuttajohdannaiset	162	88	1 759
Termiinisopimukset		88	491
Optiosopimukset			10
Ostetut			10
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	162		1 258
Optiosopimukset			77
Ostetut			2
Muut swap-sopimukset			75
Muut johdannaiset			65
Termiinisopimukset			2
Muut swap-sopimukset			55
Luottojohdannaiset			9

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 2016

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	3 769	15 218	8 073	27 060	386	473
Koronvaihtosopimukset	3 769	15 218	8 073	27 060	386	473
Valuuttajohdannaiset	143	2 163	827	3 132	160	178
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	143	2 163	827	3 132	160	178

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 2016

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	200	300		500	10	
Koronvaihtosopimukset	200	300		500	10	
Valuuttajohdannaiset	4 074			4 074	113	10
Valuuttatermiinit	4 074			4 074	113	10

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2016

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	39 704	74 890	58 990	173 583	3 736	3 585
Futuuri- ja termiinisopimukset	5 071	789		5 860	1	1
Optiosopimukset	11 117	25 403	11 980	48 500	588	465
Ostetut	5 522	11 834	6 123	23 479	574	10
Asetetut	5 595	13 569	5 857	25 022	14	455
Koronvaihtosopimukset	23 516	48 697	47 010	119 223	3 122	3 113
Muut swap-sopimukset					26	6
Valuuttajohdannaiset	26 012	9 445	2 817	38 273	1 424	1 486
Termiinisopimukset	22 117	383	50	22 550	258	248
Optiosopimukset	699	10		709	5	4
Ostetut	357	5		362	5	
Asetetut	342	5		347		4
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	3 196	9 052	2 767	15 015	1 161	1 234
Osakejohdannaiset	185	321	2	508	43	
Optiosopimukset		6		6	1	
Ostetut		6		6	1	
Muut johdannaiset	185	315	2	502	43	4
Termiinisopimukset	119	427	13	559	31	26
Optiosopimukset	14	11		24	0	5
Luottojohdannaiset	86	227		314	21	14
	19	189	13	221	10	7

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2016

Milj. €	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
Korkojohdannaiset	584	11	4 868
Optiosopimukset			797
Ostetut			749
Asetetut			48
Koronvaihtosopimukset	584	11	4 071
Valuuttajohdannaiset	332	155	2 349
Terminisopimukset		155	487
Optiosopimukset			9
Ostetut			9
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	332		1 853
Optiosopimukset			80
Ostetut			1
Muut swap-sopimukset			79
Muut johdannaiset			67
Terminisopimukset			0
Muut swap-sopimukset			57
Luottojohdannaiset			10

Tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi OP Yrityspankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 495 miljoonaa euroa (5 896).

Liite 21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana

Aineettomat hyödykkeet

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
ICT-menot	37	40
Muut aineettomat hyödykkeet	22	17
Yhteensä	58	57

Aineelliset hyödykkeet

31.12.2017, Milj. €	Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistöomistukset			
Maa- ja vesialueet		0	0
Rakennukset	0		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	0	0
Yhteensä	2	0	0

Muut aineelliset hyödykkeet

31.12.2016, Milj. €	Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistöomistukset			
Maa- ja vesialueet	0	0	0
Rakennukset	0		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	9	32
Yhteensä	2	9	32

Muut aineelliset hyödykkeet

3

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

Milj. €	Liikearvo	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Sijoitus- kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.2017	12	149	12	3	51
+ lisäykset tilikautena		14			1
- vähennykset tilikautena			-10		-2
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot		-13		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset			2		
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa					0
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-12	-91		-1	-48
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-3	0	
Kirjanpitoarvo 31.12.2017		58	0	2	3

Milj. €	Liikearvo	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Sijoitus- kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.2016	12	135	12	4	51
+ lisäykset tilikautena		14	0	0	3
- vähennykset tilikautena		0	0	-1	-3
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot		-11		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset				0	
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa				1	0
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-12	-80		-1	-48
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-3	0	
Kirjanpitoarvo 31.12.2016		57	9	2	3

Liite 22. Muut varat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Arvopapereiden myyntisaamiset	16	25
Maksujenvälityssaamiset	22	2
Johdannaissopimukset	2	61
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalisaamiset	11	147
Myyntisaamiset	208	207
Päästöoikeudet	18	2
Muut varat	580	1 133
Yhteensä	856	1 577

Muut varat erä "muut" sisältää CSA-vakuussaatavia 543 miljoonaa euroa (1 097).

Liite 23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Korot		
Korkosaamiset	320	398
Maksetut korkoennakot	2	3
Yhteensä	322	400
Muut		
Muut maksetut ennakomaksut	0	0
Muut siirtosaamiset	12	27
Yhteensä	12	28
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	334	428

Liite 24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2017, Milj. €	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	8	0	8
Muista väliaikaisista eroista		20	-20
Yhteensä	8	20	-12

31.12.2016, Milj. €	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	8	0	8
Muista väliaikaisista eroista	0	12	-12
Yhteensä	8	12	-4

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat ovat pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatusta myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista sekä rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjattuja laskennallisia verosaamia ja -velkoja.

Arvonkorotukset 31.12.2017

Taseeseen ei sisälly arvonkorotuksia (-).

Tilinpäätössiirtojen kertymä

31.12.2017, Milj. €	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	204	41	163
Verotusperusteiset varaukset	1 091	218	873
Yhteensä	1 295	259	1 036

31.12.2016, Milj. €	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	172	34	138
Verotusperusteiset varaukset	1 036	207	829
Yhteensä	1 208	242	967

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään.

Liite 25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	Kirjanpito-arvo 31.12.2017	Nimellis-arvo 31.12.2017	Kirjanpito-arvo 31.12.2016	Nimellis-arvo 31.12.2016
Sijoitustodistukset	83	83	28	28
Joukkovelkakirjalainat	9 752	9 745	11 827	11 830
Muut	7 034	7 039	8 059	8 063
Yhteensä	16 869	16 866	19 915	19 921

Liite 26. Muut velat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Maksujenvälitysvelat	740	1 032
Arvopapereiden ostovelat	36	28
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalivelat	0	0
Muut	746	1 290
Yhteensä	1 522	2 350

Muut velat erä "muut" sisältää CSA-vakuusvelkoja 412 miljoonaa euroa (1 177).

Liite 27. Siirtovelat ja saadut ennakot

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Korot		
Korkovelat	343	440
Saadut korkoennakot	4	3
Yhteensä	347	443
Muut		
Muut saadut ennakkomaksut	0	0
Vuosilomapalkkavelat	7	8
Verovelat	8	
Muut siirtovelat	21	27
Yhteensä	37	35
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	383	478

Liite 28. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. €	Kirjanpito- arvo 31.12.2017	Nimellis- arvo 31.12.2017	Kirjanpito- arvo 31.12.2016	Nimellis- arvo 31.12.2016
Pääomalainat	138	140	135	140
Muut				
Debentuurit	1 274	1 216	1 321	1 241
Yhteensä	1 412	1 356	1 457	1 381

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 85 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375 % p.a.
2. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25 % p.a.
3. Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 28.2.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75 % p.a.
4. Debentuurilaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 74 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.7.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva JPY Libor + 0,735%.
5. Debentuurilaina 3 500 miljoonaa SEK (eurovasta-arvo 356 miljoonaa), joka on 10 vuoden non-call 5 laina, mahdollisuus eräännyttää laina 25.8.2020, erääntyy 25.8.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva Stibor + 1,60%.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 25.9.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 2,405 % p.a.

Lainat on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Lisäksi OP Yrityspankki Oyj on laskenut liikkeeseen yhteensä 0,8 miljoonaa euroa tuottodebentuurilainaa liittyen OP Ryhmän johdon palkitsemiseen.

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.11.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivänä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta.

Lainojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon ero johtuu käyvän arvon suojauksen korkoriskiärvostuksesta.

Liite 29. Oma pääoma

Milj. €	Oma pääoma 1.1.2017	Lisäykset	Vähennyk- set	Siirrot erien välillä	Oma pääoma 31.12.2017
Oma pääoma yhteensä	2 474				2 698
Osakepääoma	428				428
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	212	30			242
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	48	30			79
Käypään arvoon arvostamisesta	43	34			77
Rahavirran suojauksesta	6		4		2
Vapaat rahastot	331				331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	979		201		778
Tilikauden voitto tai tappio		394			394

Käyvän arvon rahaston muutokset

Milj. €	Tilikauden alussa 1.1.2017	Lisäykset	Vähennyk- set	Tulos- laskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä, 31.12.2017
Saamistodistukset	41	42		0	75
Laskennalliset verot	-10		8		-19
Osakkeet ja osuudet	1	0	0		2
Laskennalliset verot	0		0		0
Muut	6	1	4		2
Rahavirran suojaus	7		4		3
Laskennalliset verot	-1	1			-1
Yhteensä	48	43	13	0	79

Milj. €	Oma pääoma 1.1.2016	Lisäykset	Vähennyk- set	Siirrot erien välillä	Oma pääoma 31.12.2016
Oma pääoma yhteensä	2 142				2 474
Osakepääoma	428				428
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	188				212
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	25	23			48
Käypään arvoon arvostamisesta	13	29			43
Rahavirran suojauksesta	12		6		6
Vapaat rahastot	331				331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	671		153		518
Tilikauden voitto tai tappio		462			462

Käyvän arvon rahaston muutokset

Milj. €	Tilikauden alussa 1.1.2016	Lisäykset	Vähennyk- set	Tulos- laskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä, 31.12.2016
Saamistodistukset	12	37		1	41
Laskennalliset verot	-3		7		-10
Osakkeet ja osuudet	1	0	0	1	1
Laskennalliset verot	0		0		0
Muut	12	1	7		6
Rahavirran suojaus	14		7		7
Laskennalliset verot	-3	1			-1
Yhteensä	25	38	15	2	48

Liite 30. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Oma pääoma		
Sidottu oma pääoma	1 194	1 164
Vapaa oma pääoma	1 504	1 311
Oma pääoma yhteensä	2 698	2 474
Jakokelpoiset varat		
Vapaa oma pääoma	1 504	1 311
Aktivoidut kehittämismenot	-58	-57
Jakokelpoiset varat yhteensä	1 445	1 253

Liite 31. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2017, Milj. €	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	59	721	7 171	2 870	255
Saamiset luottolaitoksilta	2 691	3 147	3 252	181	22
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 355	2 086	10 400	1 675	1 225
Saamistodistukset	219	237	857	175	
Varat yhteensä	6 324	6 191	21 681	4 901	1 503
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 337	190	5 513	4 977	18
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	16 959	1 379	219	493	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 255	3 759	6 821	736	299
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		140	1 098	174	
Velat yhteensä	25 551	5 468	13 651	6 379	317

31.12.2016, Milj. €	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	25	172	7 374	4 602	15
Saamiset luottolaitoksilta	3 677	2 429	3 081	218	22
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 408	1 906	9 518	1 416	1 229
Saamistodistukset	432	123	672	194	2
Varat yhteensä	7 542	4 630	20 644	6 430	1 268
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 923	664	4 091	1 611	10
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	14 970	839	271	150	50
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 034	2 732	6 535	2 248	371
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		40	736	681	
Velat yhteensä	26 927	4 275	11 633	4 690	431

Muut kuin määräaikaisten talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

Liite 32. Taseen luokittelu

31.12.2017, Milj. €	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon vaikuttavasti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito-arvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	12 816					12 816
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	9 293					9 293
Johdannaissopimukset			3 282		143	3 425
Saamiset asiakkailta	20 061					20 061
Saamistodistukset		51	631	11 884		12 566
Osakkeet ja osuudet				1 036		1 036
Muut saamiset	1 294		0			1 294
Varat yhteensä	43 465	51	3 913	12 920	143	60 492

	Käypään arvoon tulos- vaikuttei- sesti kirjattavat*	Muut velat	Suojaavat johdannai- set	Kirjanpito- arvo yhteensä
31.12.2017, Milj. €				
Velat luottolaitoksille		14 035		14 035
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1			1
Johdannaissopimukset	2 824		391	3 215
Velat asiakkaille		19 050		19 050
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 869		16 869
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 412		1 412
Muut velat		3 212		3 212
Velat yhteensä	2 825	54 579	391	57 795

	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulos- vaikuttei- sesti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannai- set	Kirjanpito- arvo yhteensä
31.12.2016, Milj. €						
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	9 333					9 333
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	9 457					9 457
Johdannaissopimukset			4 290		386	4 676
Saamiset asiakkailta	18 651					18 651
Saamistodistukset		79	693	12 808		13 580
Osakkeet ja osuudet				1 036		1 036
Muut saamiset	2 129		9			2 137
Varat yhteensä	39 569	79	4 991	13 844	386	58 870

	Käypään arvoon tulos- vaikuttei- sesti kirjattavat*	Muut velat	Suojaavat johdannai- set	Kirjanpito- arvo yhteensä
31.12.2016, Milj. €				
Velat luottolaitoksille		10 299		10 299
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	0			0
Johdannaissopimukset	4 064		341	4 406
Velat asiakkaille		16 279		16 279
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		19 915		19 915
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 457		1 457
Muut velat		4 040		4 040
Velat yhteensä	4 065	51 989	341	56 395

* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoituskiinteistöt.

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 227 miljoonaa euroa (268) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 33. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit 31.12.2017, Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Varat				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	106	116	409	631
Johdannaissopimukset	1	3 293	131	3 425
Myytävässä olevat	8 468	4 155	297	12 920
Varat yhteensä	8 575	7 564	838	16 977
Velat				
Johdannaissopimukset	5	3 118	92	3 215
Velat yhteensä	5	3 118	92	3 215

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit 31.12.2016, Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Varat				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	135	550	8	693
Johdannaissopimukset	6	4 510	160	4 676
Myytävässä olevat	9 290	4 274	281	13 844
Varat yhteensä	9 430	9 334	449	19 213
Velat				
Johdannaissopimukset	10	4 288	107	4 406
Velat yhteensä	10	4 288	107	4 406

Käyvän arvon hierarkia

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörssissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu OP Yrityspankki Oyj:n OTC-johdannaiset, yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Usein tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Kauden nettotuotot tasolta 3		
Realisoituneet nettotuotot	17	-12
Realisoitumattomat nettotuotot	-14	11
Nettotuotot yhteensä	3	-1

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät

31.12.2017, Milj. €	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Josta	
			Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	8 981	312		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	18 021	721	501	
Saamistodistukset	11 954	611		
Johdannaissopimukset	3 280	145	5	
Muu omaisuus	16 374	92	1 230	
Varat yhteensä	58 610	1 882	1 736	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	12 948	1 087		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	18 028	1 021	342	1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 767	7 102	37	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 100	116	8	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	897	515		
Muut velat	1 782	135	1	
Velat yhteensä	46 523	9 976	388	1

31.12.2016, Milj. €	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Josta	
			Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	9 261	166		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	16 578	899	384	
Saamistodistukset	13 148	462		
Johdannaissopimukset	4 518	157	13	
Muu omaisuus	13 526	154	1 229	
Varat yhteensä	57 032	1 838	1 626	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	8 681	1 617		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	14 721	1 558	101	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 883	8 032	35	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	4 272	134	15	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	916	541		
Muut velat	2 665	167	7	
Velat yhteensä	43 139	12 048	158	0

Muut liitetiedot

Liite 35. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahasto

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2017 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP Ryhmän tulos ennen veroja 60 %:n painolla, digitaalinen asiointi 20 %:n painolla, kohtaamisen NPS 15 %:n painolla ja bränditason NPS 5 %:n painolla. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2017 on n. 3,2 % (5,7 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2017 kirjattiin palkkioita yhteensä 1,1 milj. euroa (1,8).

Pitkäaikaiset palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat finanssi- ja rahoitusalan sääntelyä ja perustuvat OP Ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP Ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP Ryhmän strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Pitkän aikavälin ohjelma

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän yhteiseen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP Ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahaston tavoitteiden kanssa.

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OPn ryhmätasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen oli 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017. Toinen ansaintajakso oli 1.1.2014–31.12.2016 ja palkkiot maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018–2020. Tilikaudella alkaneen kolmannen ansaintajakson 1.1.2017–31.12.2019 palkkiot maksetaan neljässä yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2023.

Järjestelmien kulut jaksetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko OP Ryhmän henkilöstön.

Palkkio on porrastettu vaativuusluokan mukaan ja palkkiomaksimit vastaavat 1–4 kuukauden palkkaa vuositasona. Erikseen määritellyissä tehtävissä palkkiomaksimi voi enintään olla henkilön vuoden palkkaa vastaava summa.

Järjestelmän kulut jaksetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä, mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50 000 euroa. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50 000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästämisen euronaja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämän viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut *

Milj. €	2017	2016
Henkilöstörahasto	1	2
Lyhyen aikavälin ohjelmat	3	6
Pitkän aikavälin ohjelmat:		
Vuoden 2011–2013 ohjelma	0	0
Vuoden 2014–2016 ohjelma	0	0
Vuoden 2017–2019 ohjelma	0	
Yhteensä	5	8

* Ilman sosiaalikulua

Liite 36. Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Muut	5 662	4 973
Annetut vakuudet yhteensä*	5 662	4 973
 Vakuudelliset johdannaisvelat	864	1 351
Vakuudelliset muut velat	4 057	3 443
Vakuudelliset velat yhteensä	4 921	4 794

*Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 6,0 miljardin euron arvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Muut omasta puolesta annetut vakuudet ovat maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavia vakuuksia.

Liite 37. Eläkevastuut

Milj. €	31.12.2017	31.12.2016
Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	3	3

OP Yrityspankki Oyj:n henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Pankin eläkevastuut on täysin katettu.

Liite 38. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut
Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole merkittäviä leasingvuokra- ja muita vuokravastuita. Sopimukset ovat pääasiassa henkilökunnan leasingautoja ja pituudeltaan kolme vuotta.

Liite 39. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	Tytär- yritysten puolesta	Osakkuus- yritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017			8 389	8 389
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset			2 374	2 374
Takaukset ja pantit			2 015	
Muut			359	
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset			6 015	6 015
Luottolupaukset			5 495	
Muut			520	

Milj. €	Tytär- yritysten puolesta	Osakkuus- yritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2016			8 511	8 511
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset			2 520	2 520
Takaukset ja pantit			2 176	
Muut			344	
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset			5 991	5 991
Luottolupaukset			5 470	
Muut			521	

Liite 40. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

OP Yrityspankki Oyj:n sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 5,0 (5,2) miljoonaa euroa. Edellä mainitut sitoumukset sisältyvät liitetieto 41 sitoumuksiin.

Välitystoimintaan liittyviä asiakasvaroja oli -1,0 (3,1) miljoonaa euroa, jotka sisältyvät tase-erään Velat yleisölle ja julkisyhteisöille.

Välitystoimintaan liittyviä ostovelkoja oli 75,0 (60,0) miljoonaa euroa ja myyntisaamisia 75,3 (57,0) miljoonaa euroa.

Liite 41. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2017	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	610	-33
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	15	-9
Määräaikainen henkilöstö	47	-4
Yhteensä	672	-46

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2017	Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa
Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	1

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2017 aikana saaneet yhtiöltä kuukausi- tai kokouspalkkioita.

Toimitusjohtajalle Jouko Pölöselle 31.12.2017 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja palkkiot olivat 597 789 euroa.*

* Summaan sisältyy 11 200 euroa aiemmilta vuosilta lykättyä tulospalkkiota sekä 131 907 euroa pitkän aikavälin järjestelmästä maksettua palkkiota. Lykättyjen erien maksaminen edellyttää hallituksen päätöstä. Lykkäämismenettely on selostettu liitetiedossa 35.

Toimitusjohtajan toimisuhteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimisuhteen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisaajan palkan lisäksi erokorvauksena kuuden (6) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoa toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Sopimuksen päättyessä toimitusjohtajasta riippumattomasta syystä tai hänen siirtyessään eläkkeelle, hänelle maksetaan palkitsemisjärjestelmän kriteerien mukaan ansaitsemansa palkkiot palkitsemisjärjestelmien ehtojen mukaisesti. Lyhyen aikavälin palkkiojärjestelmästä ansaitut palkkiot voidaan maksaa poikkeuksellisesti toimisuhteen päättymisestä huolimatta, mikäli palkitsemisjärjestelmän mukaiset tavoitteet ovat täyttyneet ja hallintoneuvosto katsoo palkitsemisen perustelluksi. Maksamisessa huomioidaan viranomais määräykset. Toimitusjohtaja on mukana pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmässä. Pitkän aikavälin järjestelmän 2011–2013 palkkiot maksetaan vuosina 2015–2017, 2014–2016 järjestelmän mukaiset palkkiot vuosina 2018–2020 ja 2017–2019 järjestelmän mukaiset palkkiot vuosina 2020–2023. Toimitusjohtajalla on vapaa autoetu.

Toimitusjohtaja kuuluu OP Osuuskunnan johtokuntaan, jonka jäsenten parannettu eläketurva on hoidettu OP-Henkivakuutuksen lisäeläkevakuutuksella. Toimitusjohtajalle on toimeisopimuksessa määritelty 63 vuoden eläkeikä.

Toimielinten jäsenille myönnetyt luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2017

OP Yrityspankki Oyj ei ollut myöntänyt hallituksen jäsenille luottoja tai takauksia 31.12.2017 eikä 31.12.2016.

Eläkesitoumukset

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään näihin toimielimiin aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot	2017	2016
Tilintarkastuksesta	131 050 euroa	126 514 euroa
Muista lainsäädäntöön perustuvista tehtävistä*		44 796 euroa
Veroneuvonnasta	40 716 euroa	16 000 euroa
Muista palveluista	111 222 euroa	87 296 euroa
Yhteensä	282 988 euroa	274 606 euroa

KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut olivat yhteensä 151 938 euroa (148 092).

* Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot.

Lähipiiri

OP Yrityspankki Oyj:n lähipiiriin kuuluvat hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuoliset tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lisäksi lähipiiriin kuuluu OP Osuuskunta, jonka omistus OP-Henkivakuutus Oy:stä on 100 %. Lähipiiritapahtumat koostuvat maksetuista palkoista ja palkkioista sekä tavanomaisista liiketapahtumista OP Ryhmään kuuluvien yhteisöjen kanssa.

Omistukseen perustuvat liiketapahtumat, Milj. €	2017	2016
Luotot ja muut saamiset	0	0
Talletukset ja muut velat	-436	831
Korkotuotot ja -kulut, netto	-2	2
Osinkotuotot	0	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut, netto	15	-21

Eristä ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Liite 42. Omistukset muissa yrityksissä

Tytäryritykset, 31.12.2017	Omistus- osuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
OP Vakuutus Oy Helsinki	100	370	178
A-Vakuutus Oy Helsinki	100	81	7
Kaivokadun PL-hallinto Oy Helsinki	100	5	0
Vakuutuspalvelu Otava Oy Helsinki	100	0	
Northclaims Oy Helsinki	100	0	
OP Finance AS Viro	100	7	1
"OP Finance" SIA Latvia	100	10	1
UAB "OP Finance" Liettua	100	10	2

	Omistus- osuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Omistusyhteisyritykset, 31.12.2017			
Finnmezzanine Rahasto III B Ky Helsinki	49,49	1	0

Omistusyhteisyrityksen tiedot per 31.12.2016. OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole omistuksia yrityksissä, joissa OP Yrityspankki Oyj:llä olisi rajoittamaton vastuu.

Liite 43. Maakohtaiset tiedot

OP Yrityspankki Oyj:llä on pankkitoimintaa harjoittavat sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Lisäksi OP Yrityspankki Oyj:llä on Virossa, Latviassa ja Liettuassa rahoitusyhtiötoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt. OP Vakuutus Oyj:llä on Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittava tytäryhtiö jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuassa.

Nimi	Kotipaikka
OP Corporate Bank plc Estonian Branch	sivuliike Viro
OP Corporate Bank plc Latvian Branch	sivuliike Latvia
OP Corporate Bank plc Lithuanian Branch	sivuliike Liettua
OP Finance AS	tytäryritys Viro
"OP Finance" SIA	tytäryritys Latvia
UAB "OP Finance"	tytäryritys Liettua
Seesam Insurance AS	tytäryritys Viro
Seesam Insurance AS Latvian Branch	sivuliike Latvia
Seesam Insurance AS Lithuanian Branch	sivuliike Liettua

	31.12.2017			
Taloudellista asemaa koskevat tiedot, Milj. €	Viro	Latvia	Liettua	Yhteensä
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	42	22	29	94
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	9	2	8	19
Tilikauteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä		0	1	1
Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	170	104	124	399

	31.12.2016			
Taloudellista asemaa koskevat tiedot, Milj. €	Viro	Latvia	Liettua	Yhteensä
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	36	19	24	79
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	3	-1	4	5
Tilikauteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä		0	1	1
Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	178	104	123	404

Liite 44. Notariaattitoiminta

OP Yrityspankki Oyj tarjoaa yleisölle sijoituspalveluita sekä omaisuuden säilytys- ja hoitopalveluja. OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole halussa täyden valtakirjan perusteella tai muun sopimuksen perusteella olevia varoja.

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitiilinpäätökseen OP Yrityspankki –konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP Yrityspankki Oyj yhdistellään OP Yrityspankki –konserniin. Jäljennös OP Yrityspankki –konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-soititteesta www.op.fi tai yhtiön toimipisteestä Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 8. päivänä helmikuuta 2018

Tony Vepsäläinen

Jouko Pölönen
toimitusjohtaja

Harri Luhtala

Jari Himanen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 14. päivänä helmikuuta 2018

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Raija-Leena Hankonen
KHT

Tilintarkastuskertomus

OP Yrityspankki Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet OP Yrityspankki Oyj:n (y-tunnus 0199920-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 10.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan

mukaiset merkittävät olennaisen virheellisuuden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA

Saamiset asiakkailta (konsernitilinpäätöksen liitteet 1, 3, 11 ja 17)

Saamiset asiakkailta, yhteensä 20,1 mrd. euroa, on OP Yrityspankin konsernitaseen merkittävin erä muodostaen 31 % taseen loppusummasta. Saamisista kertyvä korkotuotto oli yhteensä 0,3 mrd. euroa.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Saamiskohtainen arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten määrittäminen perustuu laskentamalliin, jonka perusteita OP Yrityspankki arvio ja validoi säännönmukaisesti.

Saamisten arvostamiseen liittyy johdon harkintaa erityisesti arvonalentumisten määrään ja kirjaamisajankohtaan liittyen.

Saamisten tasearvon merkittävydestä sekä niiden arvostamiseen liittyvästä johdon harkinnasta johtuen saamiset asiakkailta ovat tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt saamisten kirjaamis- ja arvostamisperiaatteiden asianmukaisuuden arviointia sekä lainojen arvonalentumisten määrittämiseen ja kirjaamiseen liittyvien sisäisten kontrollien testausta.

Olemme arvioineet luotonannon ohjeistuksen noudattamista sekä testanneet lainasaamisten, korkojen sekä arvonalentumisten kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä kontrolleja. Luottokannan tarkastuksessa on hyödynnetty data-analyysijä. Data-analyysien tuloksena määritellyn otoksen perusteella olemme lisäksi arvioineet saamis-kohtaisten arvonalentumisten asianmukaisuutta.

Tarkastustoimenpiteisiimme on myös sisältynyt korkotuottojen analysointia suhteessa lainasaamisten ja korkomarginaalien kehitykseen.

Olemme perehtyneet käytössä olevaan saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten laskentamalliin, laskennassa käytettyihin parametreihin sekä mallin validointiprosessiin.

Lisäksi olemme arvioineet OP Yrityspankin saamia ja arvonalentumisia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Vakuutusvelka (konsernitilinpäätöksen liitteet 1, 4 ja 27)

Vakuutusvelka on OP Yrityspankin taseessa 3,1 mrd. euron velkaerä, jonka määrittämisessä käytetään erilaisia vakuutusmatemaattisia oletuksia ja laskentamenetelmiä.

Vakuutusvelan laskenta perustuu useista eri tietojärjestelmistä saataviin tietoihin ja näiden tietojen yhdistelyyn. Tietokannat ovat laajoja ja järjestelmien käsittelemät tietomäärät suuria.

Vakuutusvelan korkoriskiä hallitaan johdannais- ja korkoinstrumenteilla, jotka arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon.

Vakuutusvelan tasearvon merkittävyyden ja sen laskentaan liittyvien vakuutusmatemaattisen mallien monimutkaisuuden johdosta vakuutusvelka on määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällynyt vakuutusvelan kirjaamiseen ja laskentaan liittyvien periaatteiden arviointia. Aktuaari-asiantuntijamme on selvittänyt vakuutusvelan laskennassa käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta sekä verrannut käytettyjä oletuksia muun muassa toimialan kehitykseen ja markkinainformaatioon.

Olemme perehtyneet vakuutusvelan laskennassa hyödynnettävien lähtötietojen oikeellisuuden sisäiseen valvontaan, arvioineet vakuutusvelan laskennassa käytettävien kontrollien asianmukaisuutta sekä verranneet niitä yleisesti alalla käytössä oleviin menetelmiin.

Olemme selvittäneet vakuutusvelan korkoriskin suojauksen tehokkuutta sekä suojaavien johdannaisinstrumenttien kirjanpitokäsittelyn asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet vakuutusvelkaa koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Taloudelliseen raportointiin liittyvä kontrolliympäristö ja tietojärjestelmät

OP Yrityspankki on ulkoistanut merkittävän osan taloudellisen raportoinnin prosessista ja tietojärjestelmistä emoyhteisö OP Osuuskunnalle sekä sen tytäryhteisöille.

OP Yrityspankin tilinpäätöksen oikeellisuuden kannalta keskeiset raportointiprosessit ovat järjestelmäriippuvaisia. Tietojärjestelmien merkitys on keskeinen niin jatkuvuuden ja häiriötilanteiden hallinnan kuin taloudellisen raportoinnin oikeellisuuden näkökulmasta. Taloudellisen raportoinnin tietojärjestelmäympäristöllä sekä yksittäisten tietojärjestelmien sovelluskontrolleilla on siten merkittävä vaikutus valittavaan tilintarkastustapaan.

OP Yrityspankin tilinpäätöksen perustuessa laajaan määrään tietovirtoja lukuisista eri

Olemme muodostaneet käsityksen taloudelliseen raportointiin liittyvistä tietojärjestelmistä ja järjestelmien kontrolliympäristöstä sekä testanneet taloudellisen raportoinnin sisäisten kontrollien tehokkuutta.

Tarkastus on kohdistunut myös keskeisten tietovirtojen ja transaktioiden käsittelyn valvontaan, muutoshallintaan ja järjestelmien väliseen tiedonsiirtoon sekä ulkoistusten hallintaan.

Tilikaudella 2017 painopisteenä ovat olleet ostolasku- ja maksatusjärjestelmä sekä yritysasiakkaiden luottopäätössovellus. Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällynyt merkittävässä määrin aineistotarkastustoimenpiteitä

järjestelmistä, olemme määritelleet taloudellisen sekä taloudellisen raportoinnin eri osa-alueisiin raportoinnin järjestelmäympäristön tilin- liittyviä data-analyysejä. tarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvin tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomukssamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun

tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2002 alkaen yhtäjaksoisesti 16 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 14. helmikuuta 2018

KPMG OY AB

Raija-Leena Hankonen
KHT